

The Project Gutenberg eBook of Legendoja Kristuksesta, by Selma Lagerlöf

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Legendoja Kristuksesta

Author: Selma Lagerlöf

Translator: Helmi Krohn

Release date: April 7, 2015 [EBook #48658]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LEGENDOJA KRISTUKSESTA ***

Produced by Juhani Kärkkäinen and Tapio Riikonen

LEGENDOJA KRISTUKSESTA

Kirj.

Selma Lagerlöf

Suom. Helmi Setälä

WSOY, Porvoo, 1904.

SISÄLLYS:

Pyhä yö
Keisarin näky
Tietäjien kaivo
Betlehemin lapset

Pako Egyptiin
Nasaretissa
Temppelissä
Pyhän Veronikan hikiliina
Punatulkku
Vapahtaja ja Pyhä Pietari
Liekki

PYHÄ YÖ

Kun olin viiden vuoden vanha, kohtasi minua suuri suru. En luule, että minulla koskaan on ollut sen suurempaa.

Silloin näet isoäitini kuoli. Aina siihen saakka hän joka päivä oli istunut huoneessaan nurkkasohvassa ja kertonut satuja.

En voi muuta muistaa, kuin että isoäiti istui ja kertoi ja kertoi aamusta iltaan, ja me lapset istuimme hiljaa hänen vieressään ja kuuntelimme. Se oli ihanaa elämää. Sellaista elämää ei kellään muilla lapsilla ollut.

En muista juuri paljon isoäidistäni. Muistan, että hänellä oli kaunis, liidunvalkoinen tukka ja että hän kulki hyvin kumarassa ja että hän aina istui ja kutoi sukkaa.

Muistan senkin, että kun hän oli kertonut jonkin sadun, hän laski kätensä minun pääni päälle ja sanoi: "Ja kaikki tämä on niin totta, kuin että minä näen sinut ja sinä näet minut."

Minä muistan myöskin, että hän osasi laulaa lauluja, mutta sitä hän ei tehnyt joka päivä. Eräs noista lauluista kertoi ritarista ja merenhaltiasta, ja jokainen säkeistö loppui seuraavaan kertaan: "Tuuli se puhaltaa ja aallot ne paisuu."

Sitten muistan pienen rukouksen, jonka hän opetti minulle, ja virrenvärssyn.

Kaikista niistä saduista, joita hän minulle kertoi, on minulla vain hämärä ja sekava muisto. Yhden ainoan muistan niin selvästi, että voisin sen kertoa. Se on pieni kertomus Jeesuksen syntymästä.

Niin, siinä on melkein kaikki, mitä isoäidistäni muistan, lukuunottamatta sitä, mikä on painunut syvimmälle mieleeni, nimittäin sitä suurta kaipausta, kun hän oli poissa.

Muistan aamun, jolloin sohvanurkka oli tyhjä ja jolloin en käsittänyt, miten saisin päivän kulumaan. Sen muistan. Sitä en koskaan unohda.

Ja muistan, että meitä lapsia vietiin suutelemaan vainajan kättä. Ja meitä pelotti suudella sitä, mutta silloin sanoi joku, että viimeistä kertaa nyt saimme kiittää isoäitiä kaikesta siitä ilosta, jonka hän meille oli tuottanut.

Ja minä muistan, että sadut ja laulut vietiin pois talosta pitkässä mustassa arkussa ja etteivät ne koskaan palanneet takaisin.

Muistan, että jotakin oli kadonnut elämästä. Tuntui siltä kuin ovi olisi suljettu kokonaiseen kauniiseen, lumottuun maailmaan, jossa me ennen saimme vapaasti kulkea edestakaisin. Eikä kukaan enää kyennyt sitä ovea avaamaan.

Ja minä muistan, että me lapset vähitellen opimme leikittelemään nukeilla ja leikkikaluilla ja elämään niinkuin muut lapset, ja silloin saattoi tuntua siltä, ettemme enää kaivanneet isoäitiämme tai muistaneet häntä.

Mutta vielä tänäkin päivänä, neljänkymmenen vuoden kuluttua, kun istun ja kokoilen niitä legendoja Kristuksesta, joita olen kuullut kaukana itäisellä maalla, muistuu mieleeni pieni tarina Jeesuksen syntymästä, jota isoäitini usein minulle kertoi. Ja minussa herää halu kertoa se uudestaan ja liittää se kokoelmaani.

Eräänä joulupäivänä olivat kaikki muut lähteneet kirkkoon, paitsi isoäiti ja minä. Luulen, että me olimme yksin koko talossa. Emme päässeet mukaan sen vuoksi, että toinen oli liian nuori ja toinen liian vanha. Ja olimme pahoillamme kumpikin, ettemme päässeet joulukirkkoon joulukynttilöitä katselemaan.

Mutta istuessamme yksinämme alkoi isoäiti kertoa.

"Oli kerran mies", hän sanoi, "joka lähti keskellä pimeää yötä tulta lainaamaan. Hän kulki tuvasta tupaan ja kolkutti. 'Hyvät ihmiset, auttakaa minua!' sanoi hän. 'Minun vaimoni on äsken synnyttänyt lapsen ja minun täytyy tehdä tulta, jotta hänellä ja lapsella olisi lämmin.'"

Mutta oli sydänyö, niin että kaikki ihmiset nukkuivat. Ei kukaan vastannut hänelle.

Mies kulki ja kulki. Vihdoin hän näki tulenvalon loistavan kaukaa. Hän kulki silloin siihen suuntaan ja näki, että tuli paloi ulkona kedolla. Valkoinen lammaslauma lepäsi tulen ympärillä, ja vanha paimen istui vartioimassa laumaa.

Kun mies, joka tahtoi lainata tulta, saapui lampaitten luo, hän näki, että kolme suurta koiraa lepäsi paimenen jaloissa. Hänen tullessaan lähelle ne heräsivät kaikki kolme ja aukaisivat laajat kitansa ikään kuin haukkuakseen, mutta ei ääntäkään kuulunut. Mies näki, että niiden selkäkarvat kohosivat pystyyn, hän näki, että niiden terävät hampaat loistivat kiiltävän valkoisina tulenvalossa ja että ne syöksyivät häntä vastaan. Hän tunsu, että yksi niistä tarttui hampain hänen jalkaansa, toinen hänen käteensä ja kolmas tarrasi hänen kurkkuunsa. Mutta leuat ja hampaat, joilla koirien olisi pitänyt purra, eivät totelleet, eikä miehelle tullut vähintäkään vahinkoa.

Mies aikoi astua edemmäksi saadakseen mitä tarvitsi.

Mutta lampaat makasivat niin lähellä toisiaan, selkä selässä kiinni, ettei hän päässyt eteenpäin. Silloin mies astui lampaitten selkiä myöten tulen ääreen. Eikä kukaan eläimistä herännyt eikä liikahtanut.

Näin pitkälle oli isoäiti saanut rauhassa kertoa, mutta nyt en malttanut olla keskeyttämättä häntä. "Miksi ne eivät sitä tehneet, isoäiti?" kysyin. "Sen saat tietää hetken kuluttua", ja isoäiti jatkoi kertomustaan.

"Kun mies oli aivan tulen lähellä, katsahti paimen häneen. Hän oli vanha, äreä mies, joka oli epäystävällinen ja kova kaikille ihmisille. Ja kun hän näki vieraan tulevan, hän tarttui pitkään, teräväpäiseen sauvaansa, jota hän tavallisesti piti kädessään paimentaessaan laumaansa, ja heitti sen häntä vastaan. Ja sauva lensi viuhuen suoraan miestä kohti, mutta ennen kuin se osui häneen, väistyi se syrjään ja lensi suhisten hänen ohitseensa kauaksi kentälle."

Kun isoäiti oli ennättänyt kertoa näin pitkälle, keskeytin minä hänet jälleen. "Isoäiti, miksi keppi ei tahtonut lyödä miestä?" Mutta isoäiti ei huolinut vastata minulle, vaan jatkoi kertomustansa.

"Nyt mies astui paimenen luo ja sanoi hänelle: 'Hyvä ystävä, auta minua ja lainaa minulle hiukan tulta! Vaimoni on äsken synnyttänyt lapsen, ja minun pitää tehdä tulta, jotta hänen ja lapsen olisi lämmin.'"

"Paimen olisi mieluummin kieltänyt, mutta kun hän ajatteli, että koirat eivät voineet vahingoittaa miestä, että lampaat eivät olleet paenneet häntä ja sauva ei tahtonut surmata häntä, niin hän pelästyi hiukan eikä uskaltanut kieltää häneltä sitä, mitä hän pyysi.

"Ota niin paljon kuin tarvitset!" sanoi hän miehelle.

"Mutta tuli oli palanut melkein loppuun. Ei ollut jäljellä enää puita eikä oksia, ainoastaan suuri hiillos, eikä vieraalla ollut kihveliä eikä kauhaa, millä hän olisi voinut kuljettaa punaisia hiiliä.

"Kun paimen sen huomasi, hän sanoi uudestaan: 'Ota niin paljon kuin tarvitset!', ja hän iloitsi, ettei mies voisi viedä mukanaan mitään tulta.

"Mutta mies kumartui, poimi hiiliä tuhasta paljain käsin ja pani ne vaippaansa. Eivätkä hiilet kärventäneet hänen käsiään, kun hän kosketteli niitä, eivätkä ne myöskään kärventäneet hänen vaippaansa, vaan mies kantoi ne pois, ikään kuin ne olisivat olleet pähkinöitä tai omenia.

"Mutta nyt keskeytettiin sadunkertoja kolmannen kerran. "Isoäiti, miksi hiilet eivät tahtoneet polttaa miestä?"

"Sen saat kuulla", sanoi isoäiti ja kertoi edelleen.

"Kun paimen, joka oli niin ilkeä ja äreä ihminen, näki kaiken tämän, hän alkoi ihmetellä itseksensä: 'Mikähän yö tämä mahtaa olla, kun koirat eivät pure, lampaat eivät pelkää, keihäs ei tapa eikä tuli polta?' Hän kutsui vieraan takaisin ja sanoi hänelle: 'Mikä yö nyt on? Ja mistä johtuu, että kaikki osoittavat sinulle armeliaisuutta?'"

"Silloin sanoi mies: 'Minä en voi sanoa sitä sinulle, jollet itse sitä näe.' Ja hän tahtoi mennä tiehensä

voidakseen pian tehdä tulta, jotta vaimolla ja lapsella olisi lämmin.

"Mutta silloin mielti paimen, ettei hän tahtonut kadottaa miestä kokonaan näkyvistään, ennen kuin sai tietää, mitä tämä kaikki saattoi merkitä. Hän nousi maasta ja seurasi hänen jäljessään, kunnes hän tuli sinne, mistä mies oli kotoisin.

"Silloin paimen näki, ettei miehellä ollut edes tupaa asuttavanaan, vaan että hänen vaimonsa ja lapsensa makasivat vuorenrotkossa, jossa ei ollut muuta kuin paljaat, kylmät kiviseinät.

"Mutta paimen ajatteli, että viaton lapsi raukka ehkä paleltuisi kuoliaaksi rotkossa, ja vaikka hän oli kova mies, heltyi hänen sydämensä ja hän tahtoi auttaa lasta. Hän irroitti repun hartioiltansa ja otti sieltä esille pehmeän, valkoisen lammasnahan, antoi sen vieraille miehelle ja sanoi, että hän antaisi lapsen sillä maata.

"Mutta samassa kun hän osoitti, että hän saattoi olla laupias, aukenivat hänen silmänsä ja hän näki sellaista, mitä hän ei ennen ollut nähnyt, ja kuuli mitä hän ei ennen ollut kuullut.

"Hän näki, että hänen ympärillään oli laaja piiri pieniä hopeasiipisiä enkeleitä. Ja kullakin heistä oli harppu kädessä, ja kaikki lauloivat ääneensä, että tänä yönä oli syntynyt vapahtaja, joka vapahtaisi maailman synneistä.

"Silloin hän ymmärsi kaikkien tänä yönä olevan niin iloisia, ettei kukaan tahtonut tehdä mitään pahaa.

"Eikä ainoastaan paimenen ympärillä ollut enkeleitä, vaan hän näki niitä kaikkialla. Ne istuivat rotkossa ja ne istuivat vuorella ja ne lentelivät taivaan alla. Ne astuivat suurena joukkona tietä myöten ja kun ne kulkivat ohi, pysähtyivät ne ja katselivat lasta.

"Oli riemua ja oli iloa ja laulua ja leikkiä, ja kaiken tämän hän näki pimeässä yössä, missä hän ei ennen ollut mitään huomannut. Ilon tunne valtasi hänet, kun hänen silmänsä olivat auenneet, ja hän polvistui maahan ja kiitti Jumalaa."

Mutta kun isoäiti oli kertonut näin pitkälle, huokasi hän ja sanoi: "Mutta sitä, mitä paimen näki, voimme mekin nähdä, sillä enkelit liitelevät taivaan alla joka jouluyö, jos me vain voimme heitä erottaa."

Ja sitten isoäiti laski kätensä päälaelleeni ja sanoi: "Pidä tämä kertomus mielessäsi, sillä se on niin totta, kuin että minä näen sinut ja sinä näet minut. Eivät kynttilät ja lamput sitä tee, eikä kuu ja aurinko siinä mitään merkitse, mutta välttämätöntä on, että meillä on sellaiset silmät, jotka voivat nähdä Jumalan kirkkauden."

KEISARIN NÄKY

Se tapahtui siihen aikaan, jolloin Augustus oli Rooman keisarina ja Herodes Jerusalemin kuninkaana.

Silloin tapahtui kerran, että hyvin suuri ja pyhä yö laskeutui yli maan. Se oli pimein yö, mitä kukaan sitä ennen oli nähnyt, olisipa voinut luulla, että koko maailma oli joutunut kellariholvin varjoon. Mahdotonta oli erottaa vettä maasta, eikä tutuimmallakaan tiellä voinut astua eteenpäin. Toisin ei voinut ollakaan, sillä taivaasta ei tullut ainoatakaan valonsädettä. Kaikki tähdet olivat pysytelleet kotosalla, ja hempeä kuu oli kääntänyt kasvonsa pois päin.

Ja yhtä syvä kuin pimeys oli myös hiljaisuus ja äänettömyys. Virrat olivat pysähtyneet kesken juoksuansa, tuuli ei liikahtanut ja haavankin lehdet olivat vapisematta. Ken meren rannalla olisi astunut, hän olisi huomannut, ettei laine enää rantaan loiskinut, ken korvessa olisi kulkenut, sen jalan alla ei hiekka olisi narissut. Kaikki oli kivettyntä ja liikkumatonta, jotta pyhä yö ei häiriytyisi. Ruoho ei uskaltanut kasvaa, kaste ei voinut laskeutua maahan eivätkä kukat rohjenneet tuoksua.

Tänä yönä petoeläimet eivät olleet liikkeellä, käärmeet eivät pistäneet, koirat eivät haukkuneet. Ja vieläkin ihanampaa oli, ettei ainoakaan eloton esine tahtonut häiritä yön pyhyttä antamalla käyttää itseään mihinkään pahantekoon. Ei mikään tiirikka olisi avannut lukkoa, eikä mikään veitsi olisi kyennyt vuodattamaan verta.

Juuri tänä yönä kulki Roomassa vähäinen joukko ihmisiä keisarin asunnolta Palatinukselta Forumiin poikki Capitoliumille. Äsken loppuunkuluneena päivänä olivat nimittäin neuvosherrat kysyneet

keisarilta, olisiko hänellä mitään sitä vastaan, että he rakennuttaisivat hänelle temppelin Rooman pyhälle vuorelle. Mutta Augustus ei heti antanut suostumustansa. Hän ei tiennyt olisiko jumalille otollista, että hänellä olisi temppeli heidän rinnallansa, ja hän oli vastannut, että hän ensin tahtoi yöllä uhrata haltiallensa ottaakseen selkoa, mitä mieltä jumalat tästä asiasta olisivat. Hän se nyt muutamien uskottujensa seuraamana lähti toimittamaan tätä uhria.

Augustus antoi kantaa itseään kantotuolissa, sillä hän oli vanha ja Capitoliumin korkeat portaat rasittivat häntä. Hän piteli itse häkkiä, jossa uhrattavat kyyhkysket olivat. Häntä eivät seuranneet papit tai sotamiehet tai neuvosherrat, vaan ainoastaan hänen lähimmät ystävänsä. Tulisoihtujen kantajat kulkivat hänen edellensä, ikään kuin raivatakseen tietä yön pimeydessä, ja hänen jäljessään kulkivat orjat, jotka kantoivat kolmijalka-alttaria, hiiliä, veitsiä, pyhää tulta ja kaikkea muuta, mitä uhria varten tarvittiin.

Matkalla keisari puheli iloisesti uskottujensa kanssa, ja sen vuoksi ei kukaan huomannut yön tavatonta hiljaisuutta ja äänettömyyttä. Vasta sitten, kun he Capitoliumin huipulla olivat saapuneet sille tyhjälle paikalle, joka oli varattu uutta temppeliä varten, selvisi heille, että jotakin tavatonta oli tekeillä.

Tämä yö ei saattanut olla samanlainen kuin kaikki muut, sillä ylhäällä kallionreunalla he näkivät mitä ihmeellisimmän olennon. He luulivat sitä ensin vanhaksi, vääristyneeksi öljyyn rungoksi, sitten he luulivat, että ikivanha kivikuva oli vaeltanut Juppiterin temppelistä kalliolle. Lopulta he eivät voineet otaksua sitä miksikään muuksi kuin vanhaksi sibyllaksi.

Mitään niin vanhaa, niin ahavoitunutta, niin jättiläisuuruista he eivät olleet koskaan nähneet. Tämä vanha nainen oli kauhuherättävä. Jollei keisari olisi ollut mukana, kaikki olisivat paenneet kotiin vuoteisiinsa. "Hän se on", kuiskailivat he toisilleen, "jolla on yhtä monta ikävuotta kuin on hiekkajyvistä hänen kotimaansa rannikolla. Miksi hän juuri tänä yönä on tullut ulos luolastaan? Mitä hän ennustaa keisarille ja valtakunnalle, hän, joka kirjoittaa ennustuksensa puiden lehtiin ja tietää, että tuuli kuljettaa oraakkelin sanan sille, jolle se on aiottu?"

He olivat sellaisen kauhun vallassa, että he kaikki olisivat voineet heittäytyä polvilleen ja painaa otsansa maahan sibyllan vähimmästäkin liikkeestä. Mutta tämä istui niin hiljaa, aivan kuin elottomana. Hän istui kumarruksissa kallion uloimmalla reunalla ja tähysteli yöhön varjostaen kädellään silmiänsä. Hän istui siinä, ikään kuin hän olisi kiivennyt kalliolle paremmin nähdäkseen, mitä kaukana tapahtui. Hän saattoi siis nähdä jotakin, hän, tällaisenä yönä!

Samassa huomasi keisari ja koko hänen seurueensa, kuinka syvä pimeys vallitsi. Ei kukaan heistä voinut nähdä edes kämmenen leveyden päähän. Ja mikä hiljaisuus, mikä äänettömyys! Ei edes Tiberin kumeata kohinaa voinut kuulla. Mutta ilma oli tukahduttaa heidät, kylmänhiki helmeili otsalla ja kädet olivat kankeat ja voimattomat. He arvelivat, että jotakin hirveätä tapahtuisi.

Mutta ei kukaan tahtonut osoittaa pelkoa, vaan kaikki sanoivat keisarille, että enteet olivat hyvät: koko luonto pidätti henkeään tervehtiäkseen uutta jumalaa.

He kehoittivat Augustusta jouduttamaan uhria ja sanoivat, että vanha sibylla varmaan oli noussut rotkostansa tervehtiäkseen hänen haltiaansa.

Mutta vanhan sibyllan huomio olikin niin kokonaan kiintynyt erääseen näkyyn, ettei hän edes tiennyt Augustuksen tulleen Capitoliumille. Hengessään hän oli kaukaisessa maassa ja siellä hän oli vaeltavanaan suurella alangolla. Pimeässä hän satutti jalkansa alituisesti johonkin, jota hän luuli turpeeksi. Hän kumartui ja koetteli kädellensä. Ei, ne eivät olleetkaan turpeita, vaan lampaita. Hän kulki suurien lepäävien lammaslaumojen keskellä.

Nyt hän huomasi paimenten tulen. Se paloi keskellä kenttää, ja hän pyrki sen ääreen. Paimenet nukkuivat tulen ääressä ja vieressään heillä oli pitkät, teräväpäiset sauvat, joilla he puolustivat laumaa villieläimiltä. Mutta eivätkö nuo pienet eläimet, joilla oli kiiluvat silmät ja pörröiset hännät ja jotka hiipivät tulen ääreen, olleet sakaaleja? Ja kuitenkin paimenet eivät uhanneet niitä sauvoillansa, koirat nukkuivat yhä edelleen, lampaat eivät paenneet ja villieläimet painautuivat ihmisten viereen maata.

Kaiken tämän sibylla näki, mutta hän ei tiennyt mistään, mitä hänen takanaan vuorella tapahtui. Hän ei tiennyt, että siellä pystytettiin alttari, hiilet sytytettiin, pyhää savua suitsutettiin ja että keisari otti häkistä kyyhkysen uhrataksensa sen. Mutta hänen kätensä olivat niin tunnottomat, ettei hän kyennyt pitämään lintua kiinni. Yhdellä siiven räpäytyksellä kyyhkynen vapautui ja katosi yöpimeään.

Kun tämä tapahtui, katsoivat hoviherrat epäillen vanhaan sibyllaan. He luulivat, että hän oli syynä onnettomuuteen.

Saattoivatko he tietää, että sibylla mielestään yhä seisoivat paimenten hiillostulen luona ja että hän nyt kuunteli heikkoa ääntä, joka värähteli kuolonhiljaisessa yössä? Hän kuunteli kauan ennen kuin hän

huomasi, ettei se tullutkaan maasta, vaan korkeudesta. Vihdoin hän kohotti päänsä ja silloin hän näki valoisien, kimaltelevien olentojen soljuvan ylhäällä pimeydessä. Ne olivat pieniä enkeliparvia, jotka suloisesti laulaen ja ikään kuin etsien liitelivät edestakaisin avaralla lakeudella.

Sibyllan kuunnellessa enkelien laulua valmistautui keisari uuteen uhriin. Hän pesi kätensä, puhdisti alttarin ja otti vastaan toisen kyyhkysen. Mutta vaikka hän ponnisteli kaikin voimin pitääkseen sitä kiinni, liukui kyyhkysen liukas ruumis hänen kädestään ja lintu pyrähti läpinäkymättömään yöhön.

Keisari kauhistui. Hän syöksyi polvilleen tyhjän alttarin eteen ja rukoili haltiaansa. Hän rukoili häneltä voimaa torjumaan niitä onnettomuuksia, joita tämä yö näytti ennustavan.

Sibylla ei kuullut tätäkään. Hän kuunteli koko sielullaan enkelien laulua, joka kävi yhä voimakkaammaksi. Lopulta se tuli niin äänekkääksi, että se herätti paimenet. He kohousivat kyynäspäilleen ja näkivät loistavia parvia hopeasiipisiä enkeleitä, jotka liikkuvat ylhäällä pimeydessä pitkissä leijailevissa riveissä aivan kuin muuttolinnut. Toisilla oli kanteleita ja viuluja käsissään, toisilla sitroja ja harppuja, ja heidän laulunsa kajahteli yhtä heleästi kuin lapsenauru ja huolettomasti kuin leivosen liverrys. Kun paimenet sen kuulivat, nousivat he mennäkseen vuoristokaupunkiin, josta he olivat kotoisin, kertomaan ihmettä.

He kuljivat eteenpäin kapeaa, kiertelevää polkua, ja vanha sibylla seurasi heitä. Äkkiä yö kävi valoisaksi vuorella. Suuri, kirkas tähti syttyi heidän yllänsä ja vuoren huipulla sijaitseva kaupunki kimalteli kuin hopea tähtivalossa. Kaikki harhailevat enkeliparvet kiiruhtivat sinne riemuhuutojen kaikuessa ja paimenet kiirehtivät askeleitaan melkein juoksujalkaa. Kun he ehtivät kaupunkiin, he huomasivat, että enkelit olivat keräytyneet matalan tallin yläpuolelle, lähelle kaupunginporttia. Se oli kurja olkikattoinen rakennus, takaseinänä paljas kallio. Tähti loisti sen yläpuolella ja yhä useampia enkeleitä keräytyi paikalle. Toiset istahtivat olkikatolle tai asettuivat jyrkälle kallioseinälle talon taakse, toiset leijailivat lepattavin siivin sen yläpuolella. Korkealla, korkealla kirkastivat ilmaa loistavat siivet.

Samassa hetkessä kun tähti syttyi vuoristokaupungin yläpuolella, heräsi koko luonto, ja miehet, jotka seisivat Capitoliumin kukkulalla, eivät voineet olla sitä huomaamatta. He tunsivat raitisten ja hyväilevien tuulien tunkeutuvan avaruuden läpi, suloiset tuoksut tulvailivat heidän ympärillään, puut humisivat, Tiber alkoi kohista, tähdet tuikkivat ja kuu kohosi äkkiä korkealle taivaalle ja valaisi maailmaa. Ja ilmasta lensivät maahan molemmat kyyhkysen ja istahtivat keisarin olkapäälle.

Kun tämä ihme tapahtui, nousi Augustus ylpeän iloisena, mutta hänen ystävänsä ja orjansa polvistuivat maahan. "Ave Caesar!" huusivat he. "Haltiasi on antanut vastauksensa. Sinä olet se jumala, jota Capitoliumin kukkulalla on palveltava."

Ja kunnioitus, jota ihastuneet miehet riemuiten keisarille osoittivat, oli niin äänekkästä, että vanha sibylla sen kuuli. Se herätti hänet hänen näyistänsä. Hän kohosi paikaltaan kallion reunalta ja astui ihmisten pariin. Tuntui siltä kuin synkkä pilvi olisi kohonnut syvänteestä ja syössi vuorenkukkulaa kohti. Hän oli hirvittävä vanhuudessaan. Karhea tukka riippui harvoina suortuvina hänen päänsä ympärillä, jäsenien nikamat olivat suuren suuret ja tumma iho ympäröi ruumista kovana kuin kaarna, kurttu kurtun vieressä.

Suunnattomana ja kunnioitusta herättävänä hän astui kohti keisaria. Toisella kädellään hän tarttui hänen ranteeseensa, toisella hän viittasi kaukaista itää kohti.

"Katso!" sanoi hän käskevästi ja keisari kohotti silmänsä ja näki. Avaruus avautui hänen silmiensä eteen ja katse tunkeutui kauas itäiselle maalle. Ja hän näki kurjan tallin jyrkän kallion kupeella ja avonaisessa ovesa muutamia polvistuneita paimenia. Tallin sisällä oli nuori äiti polvillaan pienen lapsen vieressä, joka lepäsi olkikuvolla lattialla.

Ja Sibyllan suuret, luisevat sormet viittasivat köyhään lapseen.

"Ave Caesar!" sanoi sibylla pilkallisesti nauraen. "Tuossa on se jumala, jota Capitoliumin kukkulalla on palveltava!"

Silloin Augustus kauhistuen vetäytyi pois hänestä kuin mielipuolesta.

Mutta sibyllan valtasi voimakas tietäjähänki. Hänen himmeät silmänsä alkoivat palaa, hänen kätensä kohousivat taivasta kohti, hänen äänensä muuttui, niin ettei se tuntunut enää hänen omaltaan, vaan siinä oli sellainen sointi ja voima, että se olisi voinut kuulua yli koko maailman. Ja hän lausui sanoja, joita hän näytti lukevan ylhäältä tähdistä:

Maailman uudistajaa Kapitolissa palveltakoon,
hän Kristus, hän Antikristus lie, mut ei ihminen raihnas.

Kun hän tämän oli lausunut, hän hiipi pois kauhistuneiden miesten keskeltä, laskeutui vitkalleen vuorenkukkulalta alas ja katosi.

Mutta Augustus kielsi seuraavana päivänä jyrkästi kansaa rakentamasta hänelle temppeliä Capitoliumin kukkulalle. Sen sijaan hän rakensi sinne pyhäkön vastasyntyneelle jumallapselle ja antoi sille nimeksi: *Taivaan alttari*, Ara coeli.

TIETÄJIEN KAIVO

Vanhassa Juudan maassa kuljeskeli pouta, kuoppasilmäisenä ja katkerana, surkastuneiden ohdakkeinen ja kellastuneen ruohon keskellä.

Oli kesäinen aika. Aurinko paahtoi paljaita vuorenselkiä, heikoinkin tuulihenki kohotti kalkkitomupilviä valkeanharmaasta maasta, karjalaumat olivat kerääntyneet laaksoihin ehtyvien purojen reunoille.

Pouta käyskenteli ympäri ja tutki vesivaroja. Hän vaelsi Salomonin lammille ja huomasi surukseen, että niiden kallioreunojen sisäpuolella oli vielä paljon vettä. Sitten hän kulki kuuluisalle Davidinkaivolle Betlehemiin ja näki sielläkin vettä. Sitten hän vaelsi väsynein askelin valtamaantietä myöten, joka vie Betlehemistä Jerusalemiin.

Kun hän oli kulkenut puolitiehen, hän näki Tietäjien kaivon lähellä tienviertä ja hän huomasi heti, että se oli ehtymäisillään. Pouta istahti kaivonkannelle, joka oli tehty yhdestä ainoasta suuresta koverretusta kivistä, ja katseli alas kaivoon. Kiiltävä vesipeili, joka tavallisesti näkyi aivan lähellä aukkoa, oli nyt vaipunut syvälle ja lima ja pohjamuta oli liannut ja samentanut sen.

Kun kaivo näki poudan ruskettuneiden kasvojen kuvastuvan himmeään peiliinsä, se läikähteli tuskissansa.

"Saa nähdä milloin sinä henkesi heität", sanoi pouta. "Et taida löytää mitään vesisuonta tuolta alhaalta, joka antaisi sinulle uutta eloa. Ja sateesta, Jumalan kiitos, ei voi olla puhuttakaan ennen kuin kahden, kolmen kuukauden kuluttua."

"Ole huoleti", huokasi kaivo. "Ei mikään minua pelasta. Paratiisista sen lähteensilmän pitäisi tulla."

"Sitten en jätä sinua, ennen kuin kaikki on lopussa", sanoi pouta. Hän huomasi, että vanha kaivo oli henkitoreissaan, ja hän tahtoi ilokseen nähdä sen kuolevan pisara pisaralta.

Hän asettui hyvillä mielin istumaan kaivonkannelle ja iloitsi, kun hän kuuli kaivon huokaavan syvyydessä. Hän nautti siitäkin, kun janoiset matkamiehet tulivat kaivolle, laskivat sangon alas ja vetivät sen jälleen ylös, eikä pohjassa ollut muuta kuin pari pisaraa mudansekaista vettä.

Siten kului kokonainen päivä ja kun ilta pimeni, katsoi pouta jälleen alas kaivoon. Alhaalla kimalteli vielä hiukan vettä. "Minä jään tänne yöksi", huusi hän. "Älä pidä kiirettä! Kun valkenee sen verran, että voin taas nähdä sinut, olen varma siitä, ettei sinua enää ole."

Pouta kyyristyi kokoon kaivonkatolle, ja kuuma yö, joka tuntui vieläkin kauheammalta ja kiusallisemmalta kuin päivä, laskeutui yli Juudan maan. Koirat ja sakaalit ulvoivat lakkaamatta ja janoiset lehmät ja aasit vastasivat heille kuumista talleistansa. Kun tuuli joskus liikahti, se ei vilvoittanut, vaan oli kuuma ja painostava kuin suuren, nukkuvan hirviön läähättävä hengitys.

Mutta tähdet tuikkivat suloisimmassa loistossaan ja pieni kimalteleva uusikuu levitti kaunista, vihreänsinertävää valoaan harmaille kukkuloille. Ja tässä valossa näki pouta suuren karavaanin lähestyvän kukkulaa, jossa Tietäjien kaivo sijaitsi.

Pouta istui ja katseli pitkää jonoa ja iloitsi taaskin mielessään ajatellessaan kaikkea sitä janoa, joka lähestyi kaivoa ja joka ei saisi pisaraistakaan vettä virkistyksekseen. Siinä oli niin monta eläintä ja ohjaajaa, että he olisivat voineet tyhjentää kaivon, vaikka se olisi ollut aivan täynnä. Äkkiä hänestä tuntui ikään kuin tuossa yöllisessä karavaanissa olisi ollut jotakin outoa ja aavemaista. Kaikki kameelit näkyivät ensin kummulta, joka kohosi suoraan taivaanrantaan kohti, ikään kuin ne olisivat tulleet alas taivaasta. Ne näyttivät myös suuremmilta kuin tavalliset kameelit ja kantoivat kovin keveästi selkäänsä sälytettyjä raskaita kuormiansa.

Mutta hän ei voinut kuitenkaan ymmärtää muuta, kuin että ne olivat ihan todellisia, sillä näkihän hän ne aivan selvästi edessään. Näkipä hän senkin, että kolme etumaista eläintä oli dromedaareja, joiden karva oli kiiltävän harmaa, ja että niillä oli komeat suitset ja ripsumatot satuloissa; ja ratsastajat niiden selässä olivat kauniit ja ylhäiset.

Koko jono pysähtyi kaivolle, dromedaarit laskeutuivat maahan tehden kolme äkillistä nytkähdystä, ja ratsumiehet astuivat alas. Kuormakameelit jäivät seisoalleen ja sitä mukaa kuin ne keräytyivät paikalle, muodostivat niiden korkeat kaulat ja kyttyrät ja omituisesti sälytetyt kuormat läpinäkymättömän tiheikön.

Ne kolme ratsastajaa, jotka olivat saapuneet dromedaarien selässä, tulivat heti poudan luo ja tervehtivät häntä kohottaen käden otsalleen ja rinnalleen. Hän näki, että heillä oli hohtavan valkoiset vaatteet ja suunnattomat turbaanit, joiden ylälaitaan oli kiinnitetty kirkkaasti kimalteleva tähti, joka loisti ikään kuin se olisi otettu suoraan taivaalta.

"Me tulemme kaukaiselta maalta", sanoi yksi muukalaisista, "ja me pyydämme sinua sanomaan meille, onko tämä todellakin Tietäjien kaivo."

"Siksi sitä tänään sanotaan", sanoi pouta, "mutta huomenna ei täällä enää ole kaivoa. Se kuolee tänä yönä."

"Minä ymmärrän sen, koska näen sinut täällä", sanoi mies. "Mutta eikö tämä ole yksi niitä pyhiä kaivoja, jotka eivät koskaan ehdy? Vai mistä se on saanut nimensä?"

"Tiedän, että se on pyhä", sanoi pouta, "mutta mitä se auttaa? Tietäjät ovat paratiisissa."

Matkustajat katsahtivat toisiinsa. "Tunnetko todellakin tuon vanhan kaivon tarinan?" kysyivät he.

"Minä tunnen kaikkien kaivojen ja lähteitten ja purojen ja jokien tarinat", sanoi pouta kopeasti.

"Kerro niistä meille iloksi!" pyysivät muukalaiset. Ja he kävivät istumaan kaiken kasvillisuuden vanhan vihollisen ympärille ja kuuntelivat.

Pouta karaisi kurkkuaan ja ryömi kaivonkannelle, aivan kuin sadunkertoja korkealle istuimelleen, ja aloitti kertomuksensa.

"Meediassa Gabeksen kaupungissa, joka sijaitsee erämaan rajalla ja joka sen vuoksi on minulle rakas tyyssija, eli monta vuotta sitten kolme miestä, jotka olivat kuuluisat viisaudestaan. He olivat myös hyvin köyhät, mikä oli varsin omituista, sillä Gabeksessa pidettiin viisautta suuressa kunniaissa ja sitä palkittiin hyvin. Mutta mitäpä muuta he olisivat voineet ollakaan, kun yksi heistä oli kovin vanha, toinen oli spitaalitautinen ja kolmas oli musta, paksuhuulinen neekeri. Ihmisten mielestä ensimmäinen oli niin vanha, ettei hän voinut opettaa heille mitään, toista he kartoivat tartunnan pelosta ja kolmatta he eivät tahtoneet kuunnella sen vuoksi, että he luulivat tietävänsä, ettei Etiopiasta koskaan ollut tullut mitään viisautta.

"Tietäjät lyöttäytyivät siten onnettomuudessaan yhteen. Päivin he kerjäsivät saman temppelein portilla ja öisin he nukkuivat saman katon alla. Siten heillä ainakin oli tilaisuutta lyhentää aikaa yhdessä tutkistelemalla kaikkea ihmeellistä, mitä he huomasivat asioissa ja ihmisissä.

"Eräänä yönä, kun he makasivat rinnatusten katolla, jossa kasvoi punaisia, huumaavia unikkoja, heräsi vanhin heistä ja silmäiltyään ympärilleen herätti molemmat toiset.

"Ylistetty olkoon meidän köyhyytemme, joka pakottaa meidät makaamaan ulkona!" sanoi hän toisille. 'Herätkää ja kohottakaa katseenne korkeutta kohti!'

"No niin", sanoi pouta hiukan lempeämmällä äänellä, 'sitä yötä ei kukaan koskaan unohda, joka sen kerran on nähnyt. Avaruus oli niin valoisa, että taivas, joka usein on kuin kiinteä holvi, näytti syvältä ja läpikuultavalta ja lainehti aivan kuin meri. Valo välkehti edestakaisin ja tähdet uiskentelivat eri syvyyksillä, toiset valoaaltojen pohjalla, toiset niiden pinnalla.'

"Mutta kauimpana ja korkeimmalla näkivät tietäjät heikon pimeyden varjon. Ja tämä pimeys kiiti avaruuden läpi aivan kuin pallo ja läheni lähenemistään, ja mitä lähemmäksi pallo tuli, sitä valoisammaksi se muuttui, mutta se valkeni aivan kuin ruusut — antakoon Luoja niiden kaikkien kuihtua! — kun ne puhkeavat ummuistansa. Se suureni suurenemistaan, ja synkkä verho sen ympärillä halkeili vähitellen ja valo puhkesi neljänä kirkkaana lehtenä sen kupeille. Vihdoin, kun se oli yhtä lähellä kuin lähin tähti, se pysähtyi. Silloin mustat kaistaleet taipuivat kokonaan syrjään ja siitä puhkesi esiin toinen lehti toisensa jälkeen kauniisti kimaltelevaa, ruusunpunaista valoa, kunnes se oli valmis ja loisti tähtenä kaikkien muiden tähtien joukossa.'

"Kun köyhät miehet sen näkivät, käsittivät he viisaudessaan, että tänä hetkenä syntyi maailmaan voimakas kuningas, jonka valta kohoaisi Kyyroksen ja Aleksanterin valtaa suuremmaksi. Ja he sanoivat toisilleen: 'Menkäämme vastasyntyneen isän ja äidin luo ja sanokaamme heille, mitä me olemme nähneet! Ehkäpä he antavat meille palkaksi rahakukkaron tai kultaisen rannerenkaan.'

"He tarttuivat pitkiin matkasauvoihinsa ja lähtivät matkalle. He kulkivat kaupungin läpi ja ulos kaupungin portista, mutta siellä he hetken aikaa epäröivät, sillä nyt levisi heidän eteensä suuri, kuiva, ihana erämaa, jota ihmiset inhoavat. Silloin he näkivät, että uusi tähti loi kapean valonsäteen erämaan hiekalle, ja he vaelsivat luottavaisina eteenpäin tähti oppaanansa.

"Koko yön he kulkivat aavaa hiekkakenttää ja pitkin matkaa he keskustelivat nuoresta, vastasyntyneestä kuninkaasta, jonka he näkisivät kultaisessa kehossa, jalokivillä leikkimässä. Yön hetkien kuluksi he puhelivat keskenään, miten he astuisivat hänen isänsä, kuninkaan, ja äitinsä, kuningattaren eteen ja sanoisivat heille, että taivas ennusti heidän pojallensa voimaa ja valtaa, kauneutta ja onnea, vieläkin suurempaa kuin Salomon.

"He ylvästelivät siitä, että Jumala oli kutsunut heidät katsomaan tähteä. He arvelivat keskenään, etteivät vastasyntyneen vanhemmat voineet palkita heitä vähemmällä kuin kahdellakymmenellä kukkarolla kultaa, ehkäpä he vielä antaisivat heille niin paljon, ettei heidän enää tarvitsisi tuntea köyhyyden tuskia.

"Minä olin väijyksissä erämaassa kuin jalopeura', sanoi pouta, 'ja aioin janon tuskalla heittäytyä näiden vaeltajien kimppuun, mutta he pääsivät minua pakoon. Tähti johdatti heitä koko yön, ja aamulla, kun taivas valkeni ja muut tähdet kalpenivat, pysytteli se itsepäisesti paikoillaan ja loi valonsa yli koko erämaan, kunnes se oli johdattanut heidät keitaalle, mistä he löysivät lähteen ja hedelmiä kantavan puun. Siellä he lepäsivät koko päivän ja vasta yöllä, kun he taas näkivät tähden luovan säteensä erämaan hiekalle, jatkoivat he matkaansa.'

"Ihmisten mielestä', jatkoi pouta, 'se oli suloinen vaellus. Tähti johdatti heitä, niin ettei heidän tarvinnut tuntea janoa eikä nähdä nälkää. Se ohjasi heitä terävien ohdakkeitten yli, se vältti syvää, löyhää pölyhiekkaa, he eivät joutuneet kovaan auringonpaahteeseen eikä kuumiin erämaan myrskyihin. Tietäjät puhuivat alituisesti keskenään: 'Jumala suojelee meitä ja siunaa vaellustamme. Me olemme hänen lähettejensä.'

"Mutta vihdoin he joutuivat minun valtaani', jatkoi pouta. 'Näiden tähtivaeltajien sydämet muuttuivat samanlaiseksi kuivaksi erämaaksi kuin se, missä he itsekkin vaelsivat. Heidän sydämeensä tunkeutui hedelmätön kopeus ja tuhoava ahneus.'

"Me olemme Jumalan lähettejä', toistivat tietäjät, 'vastasyntyneen isä ei palkitse meitä liiaksi, jos hän lahjoittaa meille kullalla kuormitetun karavaanin.'

"Vihdoin tähti kuljetti heidät kuuluisan Jordanin virran yli ja Juudanmaan kukkuloita kohti. Ja eräänä yönä se pysähtyi Betlehemin pienen kaupungin yläpuolelle, joka loisti vihreitten öljypuiden keskellä vuorenharjanteella.

"Tietäjät etsivät katseillaan linnaa ja varustettua tornia ja muuria ja kaikkea muuta, mikä kuuluu kuninkaan kaupunkiin, mutta mitään sellaista he eivät nähneet. Ja mikä pahempi, tähden valo ei johtanut heitä edes itse kaupunkiin, vaan se pysähtyi rotkon eteen tienviereen. Aukon kautta hempeä valo soljui sisään ja osoitti kolmelle vaeltajalle pienen lapsen, jota äiti sylissänsä uneen tuuditti.

"Mutta vaikka tietäjät nyt näkivät, että tähden valo kruununa ympäröi lapsen päätä, jäivät he kuitenkin rotkon ulkopuolelle seisomaan. He eivät astuneet sisään ennustamaan pienokaiselle kunniaa ja kuningaskuntia. He kääntyivät pois ilmaisematta itseänsä, he pakenivat lapsen luota ja astuivat jälleen kukkula alas.

"Olemmeko me lähteneet kerjäläisten luo, yhtä halpojen ja köyhien kuin me itsekkin olemme?' sanoivat he. 'Onko Jumala johdattanut meidät tänne, jotta me pilkkaisimme häntä ja ennustaisimme kunniaa lammaspaimenen pojalle. Tämä lapsi ei koskaan kohoa korkeammalle kuin paimentamaan laumaansa näissä laaksoissa.'"

Pouta keskeytti kertomuksensa ja nyökkäsi vahvistukseksi päätään kuuntelijoilleen. Enkö ole oikeassa? näytti hän kysyvän. On jotakin erämaan hiekkakin kuivempaa. Mutta ei mikään ole ihmissydäntä hedelmättömämpää.

"Tietäjät eivät olleet kulkeneet kauaksi, ennen kuin he arvelivat eksyneensä; he eivät varmaankaan olleet oikein seuranneet tähteä. Ja he kohottivat katseensa löytääkseen jälleen tähden ja oikean suunnan. Mutta silloin tähti, joka oli seurannut heitä aina itäiseltä maalta, oli kadonnut taivaalta.

"Tietäjät joutuivat kiihtymyksen valtaan ja heidän kasvonsa ilmaisivat syvää tuskaa.

"Se mitä nyt tapahtui", jatkoi puhuja, "oli ehkä ihmisten mielestä iloa. Varmaa on, että kun tietäjät eivät enää nähneet tähteä, he heti ymmärsivät tehneensä syntiä Jumalaa vastaan. Ja heidän kävi", jatkoi pouta väristen, "samoin kuin maan syksyllä, kun ankarat sateet alkavat. He vapisivat ikään kuin salamaa ja ukkosta peläten, heidän olentonsa pehmeni ja nöyryys versoi kuin viheriä ruoho heidän mielessänsä.

"Kolme päivää ja yötä he vaelsivat ympäri maata löytääkseen lapsen, jota heidän tuli kumartaen rukoilla. Mutta tähti ei näyttäytynyt heille, he eksyivät yhä enemmän ja tunsivat mitä suurinta surua ja epätoivoa. Kolmantena yönä he saapuivat tälle kaivolle juomaan. Ja silloin oli Jumala antanut heille anteeksi heidän syntinsä, niin että kun he kumartuivat veden yli, he näkivät syvällä alhaalla tähden kuvastuvan, joka oli johdattanut heitä itäiseltä maalta.

"Hetimitä he näkivät sen myös taivaalla, ja se johdatti heidät uudestaan Betlehemin rotkoon ja he polvistuivat lapsen eteen ja sanoivat: 'Me tuomme sinulle kultamaljoissa pyhää savua ja kalliita yrtejä. Sinä tulet suurimmaksi kuninkaaksi, mitä maailmassa on elänyt aina sen luomisesta saakka sen katoamiseen asti.' Niin lapsi lasi kätensä heidän alaspainuneille päilleen ja kun he nousivat, hän oli antanut heille lahjoja, suurempia kuin mikään kuningas olisi voinut heille lahjoittaa. Sillä vanha kerjäläinen oli nuortunut ja spitaalitautinen oli tullut terveeksi ja musta mies oli muuttunut kauniiksi ja valkoiseksi. Ja sanotaan, että he olivat ihanat nähdä, että he lähtivät pois ja tulivat kuninkaiksi kukin valtakuntaansa."

Pouta lakkasi kertomasta ja kaikki kolme muukalaista ylistivät häntä.

"Sinä kerroit hyvin", sanoivat he.

"Mutta minua ihmetyttää", sanoi yksi heistä, "etteivät tietäjät auta kaivoa, joka osoitti heille tähden. Unohtavatko he kokonaan sellaisen hyvän työn?"

"Eikö tämän kaivon pidä alituisesti elää", sanoi toinen muukalainen, "muistuttaakseen ihmisille, että onni, joka katoaa kopeuden kukkuloilla, palaa takaisin nöyryyden syvyydessä?"

"Ovatko vainajat huonompia kuin elävät?" sanoi kolmas. "Kuoleeko niiden kiitollisuus, jotka paratiisissa elävät?"

Mutta kun he tämän sanoivat, hyökkäsi pouta huutaen pystyyn. Hän oli tuntenut muukalaiset, hän ymmärsi, keitä matkustajat olivat. Ja hän pakeni pois kuin raivostunut, jotta hänen ei tarvitsisi nähdä, miten tietäjät kutsuivat palvelijat luokseen ja taluttivat kaivon luo kameelit, joilla kaikilla oli kuormanaan vesisäkkejä, ja täyttivät ehtyvän kaivo paran vedellä, jonka he olivat tuoneet mukanaan paratiisista.

BETLEHEMIN LAPSET

Betlehemin kaupunginportin ulkopuolella seisoi roomalainen sotamies vahdissa. Hänellä oli yllään haarniska, kypärä päässä, lyhyt miekka vyöllä ja pitkä keihäs kädessä. Hän seisoi koko päivän melkein liikkumatta, niin että todellakin olisi voinut luulla häntä rautaiseksi mieheksi. Kaupunkilaiset kulkivat edestakaisin portista, kerjäläiset istuutuivat porttihilvin varjoon, hedelmäkauppiat ja viininmyyjät laskivat korinsa ja astiansa maahan sotamiehen viereen, mutta hänpä tuskin viitsi päätänsä kääntää katsoakseen heihin.

Ei siinä mitään katsottavaa ole, näytti hän aikovan sanoa. Mitä minä välitän teistä, jotka työtä teette ja kauppaa harjoitatte ja kuljette öljyruukkuinenne ja viinisäkkeinenne. Antakaa minun nähdä sotajoukko, joka asettuu riviin hyökätäkseen vihollista vastaan! Antakaa minun nähdä hälinää ja kiivasta tappelua, jossa ratsujoukko hyökkää jalkavaen kimppuun! Antakaa minun nähdä urhoollisia sotureita, jotka kiiruhtavat rientoaskelin noustakseen piiritetyn kaupungin muureille! Ei mikään muu kuin sota voi ilahduttaa minun silmiäni. Minä haluan nähdä Rooman kotkien kiiltävän ilmassa. Minä kaipaen vaskitorvien kuminaa, kiiltäviä aseita, hurmeen punaista kastetta.

Aivan kaupunginportin ulkopuolella alkoi muhkea vainio, jossa kasvoi liljoja. Sotamies katseli joka päivä juuri tätä vainiota, mutta hänen mieleensä ei hetkeksikään juolahtanut ihailia kukkien erinomaista kauneutta. Joskus hän huomasi, että ohikulkijat pysähtyivät ihailemaan liljoja, ja häntä ihmetytti, että he viitsivät keskeyttää kulkuaan katsellakseen jotakin niin vähäpätöistä. Nämä ihmiset

eivät ymmärrä, mikä on kaunista, hän ajatteli.

Ja tätä ajatellessaan hän ei enää nähnyt edessään Betlehemiä ympäröiviä vihertäviä vainioita ja öljypuukukkulloita, vaan hän vaelsi unelmissaan polttavan kuumaan erämaahan auringon paahtamassa Libyassa. Hän näki legioonan sotamiehiä kulkevan pitkässä, suorassa rivissä keltaisella, jäljettömällä hiekalla. Ei missään ollut suoja auringonsäteiltä, ei missään vilvoittavaa lähdetä, ei missään näkynyt loppua erämaalle eikä päämäärää vaellukselle. Hän näki sotamiesten nälkäisinä ja janoisina kulkevan eteenpäin horjuvin askelin. Hän näki paahtavan auringonhelteen kaatavan maahan toisen toisensa jälkeen. Mutta siitä huolimatta kulki joukko kuitenkin vankasti ja horjumatta eteenpäin, ajattelemtakaan pettää päällikköään tai kääntyä takaisin.

Kas, se vasta on kaunista! ajatteli sotamies. Kas, sitä urhoollisen miehen kannattaa katsella!

Kun sotamies päivästä päivään seisoj vahtina samalla paikalla, hänellä oli hyvä tilaisuus katsella kauniita lapsia, jotka leikkittelivät hänen ympärillään. Mutta lapset merkitsivät hänelle yhtä vähän kuin kukkasetkin. Hän ei ymmärtänyt, että heitä kannattaisi katsella. Mitä ilon syytä siinä voi olla? ajatteli hän, kun hän näki ihmisten hymyilevän katsellessaan lasten leikkiä. Ihmeellistä, että joku voi tyhjästä iloita.

Eräänä päivänä, kun sotamies tavallisuuden mukaan seisoj vahtimassa kaupunginportilla, hän näki pienen noin kolmivuotiaan pojan tulevan niitylle leikkimään. Lapsi oli köyhä, pieni lammasnahka yllään, ja hän leikkeli aivan yksin. Sotamies seisoj ja tarkasteli tulokasta melkein huomaamattaan. Hänen huomionsa kiintyi ensin pienokaisen kepeään juoksuun vainiolla, kun poika näytti miltei liitelevän heinänkorsien varassa. Mutta kun sotamies rupesi seuraamaan hänen leikkejään, hän hämmästyi vieläkin enemmän. "Miekkani pantiksi", sanoi hän vihdoin, "tuo lapsi ei leiki samalla tavalla kuin muut! Mitähän hän oikein puuhaa?"

Lapsi leikki vain parin askelen päässä sotamiehestä, niin että hän saattoi pitää silmällä hänen toimiaan. Hän näki, miten tämä ojensi kätensä pyytääkseen mehiläistä, joka istui kukan lehdellä ja oli niin täynnä siitepölyä, että tuskin jaksoi nostaa siipensä lentoon. Hän näki ihmeekseen, että mehiläinen antoi ottaa itsensä kiinni yrittämättä paeta ja käyttämättä pistintään. Mutta kun pienokainen oli saanut mehiläisen hyppystensä väliin, hän juoksi kaupunginmuurin luo, jonka halkeamassa mehiläisparvella oli asuntonsa, ja laski sen halkeaman edustalle. Ja kun hän täten oli auttanut yhtä mehiläistä, hän juoksi avustamaan toista. Koko päivän näki sotamies hänen pyytävän mehiläisiä ja kantavan niitä pesälle.

Tuo poika on tosiaankin mielettömämpi kuin kukaan muu, ajatteli sotamies. Kuinka hänen päähänsä voi pälkähtää, että hän koettaisi auttaa näitä mehiläisiä, jotka tulevat niin hyvin toimeen ilman häntäkin ja jotka päälle päätteeksi voivat pistää häntä pistimellään? Millainen ihminen tuosta tulee, jos hän saa elää?

Pienokainen palasi joka päivä ja leikki ulkona niityllä, eikä sotamies voinut olla ihmettelemättä häntä ja hänen leikkejänsä. Onpa se kumma, ajatteli hän, minä olen nyt ollut vahtina tällä portilla kokonaista kolme vuotta, enkä tähän asti ole nähnyt mitään, mikä olisi kietonut ajatuksiani, paitsi tämän lapsen.

Mutta sotamies ei laisinkaan iloinnut tästä lapsesta. Päinvastoin pienokainen sai hänet ajattelemaan erään vanhan juutalaisen tietäjän hirvittävää ennustusta. Tämä oli näet ennustanut, että rauhan aika koittaisi kerran koko maailmalle. Tuhannen vuoden kuluessa ei vuodatettaisi verta, ei käytäisi sotaa, vaan ihmiset rakastaisivat veljinä toisiaan. Kun sotamies ajatteli, että niin hirveä ennustus voisi toteutua, kävi väristys hänen ruumiinsa läpi, ja hän tarttui lujasti keihääseensä ikään kuin etsien siitä tukea.

Ja nyt, mitä useammin sotamies näki pienokaisen ja hänen leikkinsä, sitä useammin hän tuli ajatelleeksi tuhat vuotista rauhan valtakuntaa. Tosin hän ei pelännyt, että se nyt jo olisi voinut alkaa, mutta hän ei ajatellut mielellään sellaista, mikä oli niin inhottavaa.

Kerran, kun pienokainen leikki kukkien keskellä kauniilla vainiolla, tuli kova sadekuuro rapisten alas pilvistä. Kun hän huomasi kuinka suuria ja raskaita ne pisarat olivat, jotka iskivät arkoihin liljoihin, hän näytti käyvän levottomaksi kauniitten ystäviensä puolesta. Hän kiiruhti suurimman ja ihanimman liljan luo ja taivutti jäykän varren, joka kannatti kukkia, maata kohti, niin että sadepisarat osuivat kupujen alapuoleen. Ja heti taivutettuaan yhden kukkavarren hän kiiruhti toisen luo ja taivutti samalla tavalla senkin, niin että kukkakuvut kääntyivät maata kohti. Ja samoin kolmannen ja neljännen luo, kunnes kaikki niityn kukat olivat suojatut ankaralta sateelta.

Sotamies naureskeli itseksensä katsellessaan pojan puuhaa. "Enpä usko, että liljat ovat hänelle tästä kiitollisia", sanoi hän. "Jokainen varsi on tietenkin katkennut. Muulla tavalla näitä kankeita kasveja ei voi taivuttaa."

Mutta kun sadekuuro vihdoin lakkasi, näki sotamies pienen pojan kiiruhtavan liljojen luo ja

kohottavan ne pystyyn. Ja hänen äärettömäksi ihmeekseen taivutti lapsi ilman pienintäkään vaikeutta kankeat varret paikoilleen. Ei ainoakaan niistä ollut taivuttunut tai vahingoittunut. Lapsi kiiruhti kukasta kukkaan ja kaikki pelastetut liljat säteilivät pian täydessä loistossaan vainiolla.

Kun sotamies tämän huomasi, hän joutui ihmeellisen vihan valtaan. Tuollainen lapsi! ajatteli hän. Käsittämätöntä, että hän saattoi tehdä tuommoista mielettömän työtä. Millainen mies hänestä koituu, kun hän ei kärsi nähdä liljankaan turmeltuvan? Mitenkähän hänen kävisi, jos hänen täytyisi lähteä sotaan? Mitä hän tekisi, jos hän saisi käskyn sytyttää tuleen talon, joka olisi täynnä vaimoja ja lapsia, tai ampua upoksiin laivan, joka kelluisi veden päällä koko miehistö mukanaan?

Taaskin hän tuli ajatelleeksi vanhaa ennustusta ja hän rupesi pelkäämään, että se aika ehkä sittenkin oli tullut, jolloin se saattoi käydä toteen. Koska tämäntapainen lapsi oli voinut syntyä, ajatteli hän, niin ehkäpä tuo hirveä aika oli lähelläkin. Rauha vallitsi nyt jo koko maailmassa ja luultavasti sodan päivä ei enää koskaan valkenisi. Tästä lähtien muuttuu kaikkien ihmisten mieli samanlaiseksi kuin tämän lapsen. He pelkäävät vahingoittaa toisiaan, niin, he eivät edes henno turmella mehiläistä tai kukkasta. Suuria urotöitä ei enää suoriteta. Ihania voittoja ei saavuteta eikä kukaan enää pane toimeen loistavaa voittokulkuetta Capitoliumille. Urhoollisella miehellä ei ole enää mitään toivomisen varaa.

Ja sotamies, joka yhä vielä toivoi uusia sotia ja halusi urotöillä päästä valtaan ja rikkauteen, oli niin suuttunut pieneen kolmivuotiaaseen, että hän ojensi uhkaavasti keihäänsä pienokaista kohti, kun tämä taas juoksi hänen ohitsensa.

Toisen kerran taas ei pienokainen koettanutkaan auttaa mehiläisiä tai liljoja, vaan hän teki jotakin, joka tuntui sotamiehestä vieläkin tarpeettomammalta ja epäkiitollisemmältä.

Oli kauhean kuuma päivä ja auringonsäteet, jotka paahtoivat sotamiehen kypärää ja haarniskaa, kuumensivat ne siinä määrin, että hän mielestään kantoi yllään tulipukua. Ohikulkevista näytti siltä kuin hän olisi hirveästi kärsinyt kuumuudesta. Hänen silmänsä tuijottivat verestävinä päässä ja nahka hänen huulissaan kurtistui, mutta sotamies, joka oli karaistunut kestämään Afrikan erämaan polttavaa hellettä, arveli, että tämä oli vain vähäpätöinen asia, eikä hänen mieleensäkään juolahtanut siirtyä tavalliselta paikaltaan. Päinvastoin hän mielihyvin tahtoi osoittaa ohitsekulkeville, kuinka voimakas ja kestävä hän oli, niin ettei hänen tarvinnut etsiä auringolta suojaa.

Hänen täten seisoessaan ja melkein paistuessaan elävältä, tuli pieni poika, jolla oli tapana leikitellä vainiolla, äkkiä hänen luokseen. Hän tiesi kyllä, ettei sotamies ollut hänen ystäviään, ja hän varoi tavallisesti, ettei hän joutunutkaan liian lähelle hänen keihästään, mutta nyt hän juoksi hänen luokseen, katseli häntä kauan ja tarkasti ja kiiruhti sitten juoksujalkaa tietä pitkin. Kun hän hetken kuluttua palasi takaisin, hän toi kahmalossaan ikään kuin maljassa muutamia vesipisaroita.

Olisikohan lapsi nyt tehnyt sen tyhmyyden, että hän olisi juossut hakemaan minulle vettä? ajatteli sotamies. Hänhän on aivan mieletön. Eikö roomalainen sotilas muka kärsisi hiukan kuumuutta! Mitä varten tuo poikanen juoksentelee auttamassa niitä, jotka eivät tarvitse apua! Minä en kaipaa hänen armeliaisuuttaan. Toivoisin, ettei häntä eikä ketään hänen kaltaistaan olisi maailmassa.

Pienokainen astui hyvin vitkaan. Hän piti sormensa lujasti yhteen puristettuina, jotta ei mitään läikkyisi eikä vuotaisi! Lähestyessään sotamiestä hän katseli niin huolissaan vesipisaraista, jota hän kuljetti mukansa, ettei hän huomannut tämän ryppyihin painunutta otsaa eikä torjuvia katseita. Vihdoin hän seisahtui aivan sotilaan eteen ja tarjosi hänelle vettä.

Hänen kulkiessaan olivat hänen paksut, vaaleat kiharansa valuneet yhä alemmaksi otsaan ja silmille. Hän ravisti useita kertoja päätänsä saadakseen hiukset pois tieltä ja voidakseen kohottaa katsettansa. Kun se vihdoinkin hänelle onnistui ja hän huomasi kovan ilmeen sotamiehen kasvoissa, hän ei kuitenkaan pelästynyt, vaan seisoi paikoillaan ja kehoitti suloisesti hymyillen häntä juomaan tuomaansa vettä. Mutta sotamies ei ollut halukas vastaanottamaan hyvyyttä tältä lapselta, jota hän piti vihollisenaan. Hän ei silmänyt lapsen kauniisiin kasvoihin, vaan seisoi jäykkänä ja liikkumatta eikä osoittanut vähimmälläkään tavalla ymmärtävänsä, mitä lapsi hänestä tahtoi.

Mutta poikanen ei tahtonut myöskään ymmärtää, että toinen aikoi käskeä hänet luotaan. Hän hymyili yhä yhtä luottavaisesti, nousi varpailleen ja ojensi kätensä niin korkealle kuin mahdollista, jotta kookas sotamies helpommin voisi saada vettä.

Sotamies puolestaan oli loukkautunut siitä, että lapsi tahtoi häntä auttaa, ja hän tarttui keihääseensä ajaakseen hänet karkuun.

Mutta tapahtui, että samassa kuumuus ja auringonpaiste virtasi niin voimakkaasti sotamieheen, että hän näki punaisia liekkejä silmissään ja tunsu aivojensa päässään sulavan. Hän pelkäsi auringon tappavan hänet, jollei hän hetken kuluttua saisi virkistystä.

Ja kauhistuen sitä vaaraa, joka häntä uhkasi, heitti hän keihään maahan, tarttui molemmin käsin lapseen, nosti hänet maasta ja imi sen verran kuin saattoi vettä hänen käsistänsä.

Hän sai täten vain pari pisaraa kielelleen, mutta enempää ei tarvittukaan. Heti kun hän tunsi veden huulillaan, tunkeutui suloinen viileys hänen ruumiiseensa, eikä kypärä ja haarniska häntä enää polttanut eikä painostanut. Auringonsäteet olivat kadottaneet kuolettavan voimansa. Hänen kuivat huulensa pehmenivät jälleen, eikä punaisia liekkejä hypellyt enää hänen silmissänsä.

Ennen kuin hänellä oli ollut aikaa huomata tätä kaikkea, oli hän laskenut lapsen maahan ja tämä juoksi taas niitylle leikkimään. Ihmeissään sotilas ajatteli itsekseen: Mitähän vettä tuo lapsi minulle tarjosi? Se oli ihana juoma. Minun pitää todellakin osoittaa hänelle kiitollisuuttani.

Mutta koska hän vihasi pienokaista, hän karkotti pian nuo ajatukset. Sehän on vain lapsi, ajatteli hän, eikä hän tiedä, mitä hän milloinkin tekee. Hän leikkii vain sitä leikkiä, mikä on hänelle enimmin mieleen. Osoittavatkohan mehiläiset tai liljat hänelle kiitollisuutta? Tuon pojan tähden ei minun tarvitse vaivautua. Hän ei edes tiedä auttaneensa minua.

Hän oli jos mahdollista vieläkin suuttuneempi lapseen, kun hän pari silmänräpäystä myöhemmin näki Betlehemiin sijoitettujen sotilaiden päällikön astuvan portista ulos. Kas, ajatteli hän, mihin vaaraan olin joutua tuon pienokaisen kujeiden vuoksi! Jos Voltigius olisi astunut tästä ohitse hetkeäkin varhemmin, hän olisi nähnyt minut lapsi sylissä.

Mutta päällikkö astui suoraan sotamiehen luo ja kysyi häneltä, voisivatko he täällä puhua kenenkään heitä kuulematta. Hänellä oli salaisuus ilmaistavana. "Jos siirrymme vain kymmenen askelta portilta", vastasi sotilas, "ei kukaan voi meitä kuulla."

"Sinä tiedät", sanoi päällikkö, "että kuningas Herodes kerta toisensa jälkeen on koettanut anastaa erään lapsen, joka kasvaa täällä Betlehemissä. Hänen tietäjänsä ja pappinsa ovat sanoneet hänelle, että tämä lapsi nousee hänen valtaistuimelleen, ja sitä paitsi he ovat ennustaneet, että tämä uusi kuningas on perustava tuhatvuotisen rauhan ja pyhyiden valtakunnan. Sinä ymmärrät siis, että Herodes mielellään tahtoo tehdä hänet vaarattomaksi."

"Kyllä ymmärrän", sanoi sotamies innokkaasti, "mutta sehän pitäisi olla helpoin asia maailmassa."

"Olisihan se hyvinkin helppoa", sanoi päällikkö, "jos kuningas vain tietäisi, kuka kaikista Betlehemin lapsista on se oikea."

Sotamiehen otsa vetäytyi ryppyyn. "Sepä vahinko, etteivät hänen tietäjänsä voi sitä selittää."

"Mutta nyt Herodes on keksinyt kavalan keinon, jonka avulla hän luulee voivansa saattaa vaarattomaksi nuoren rauhanruhtinaan", jatkoi päällikkö. "Hän lupaa suuren palkinnon jokaiselle, joka tahtoo häntä auttaa."

"Mitä ikinä Voltigius käskee, se tulee tehdyksi palkkiotta ja lahjattakin", sanoi sotamies.

"Kiitos", vastasi päällikkö. "Kuule siis kuninkaan aietta! Hän aikoo viettää nuorimman poikansa syntymäpäivää juhalla, johon kutsutaan kaikki Betlehemin kaksi- ja kolmivuotiaat poikalapset ja heidän äitinsä. Ja tässä juhlassa — — —"

Hän keskeytti puheensa ja nauroi, kun hän huomasi sotamiehen kasvoille leviävän inhon ilmeen.

"Ystäväni", jatkoi hän, "sinun ei tarvitse pelätä, että Herodes aikoo käyttää meitä lastenhoitajina. Kallista nyt korvasi huulieni tasalle, niin ilmoitan sinulle hänen aikeensa."

Päällikkö kuiskutteli kauan sotamiehen kanssa, ja kun hän oli ilmoittanut hänelle kaikki, niin hän sanoi:

"Minun ei tarvitse sanoa sinulle, että vaiteliaisuus on välttämätöntä, jotta aie onnistuisi."

"Tiedät, Voltigius, että voit luottaa minuun", sanoi sotamies.

Kun päällikkö oli poistunut ja sotamies taas seiso yksin vahtipaikallaan, katsoi hän, minne lapsi oli joutunut. Se leikkeli yhä kukkien keskellä ja sotamies huomasi hämmästyksensä ajattelevansa, että se liiteli niiden keskellä yhtä keveästi ja suloisesti kuin perhonen.

Äkkiä alkoi sotamies nauraa. "Se on totta", sanoi hän, "minun ei tarvitse enää olla suutuksissani tuosta lapsesta. Hänetkin kutsutaan Herodeksen juhlaan tänä iltana."

Sotamies seiso vahtipaikallaan koko päivän, aina iltaan saakka, ja oli jo aika sulkea yöksi kaupungin portit.

Kun se oli tehty, hän vaelsi kapeiden ja pimeiden katujen kautta komeaan palatsiin, jonka Herodes omisti Betlehemissä.

Suunnattoman palatsin sisäpuolella oli suuri, kivetty piha, jota rakennukset ympäröivät, ja niiden sivuilla oli kolme avonaista parveketta, toinen toisensa päällä. Ylimmällä parvekkeella oli kuningas määrännyt juhlan Betlehemin lapsille vietettäväksi.

Tämä parveke oli kuninkaan nimenomaisesta käskystä järjestetty siten, että se muistutti katettua käytävää jossakin ihanassa yrttitarhassa. Katossa kiertyi viiniköynnöksiä, joista riippui reheviä viinirypäleitä, ja seinillä ja pilarien kyljissä seisoivat pieniä granaatti- ja appelsiinipuita, täynnä kypsiä hedelmiä. Lattialle oli sirotettu riivittyjä ruusunlehtiä niin paksultikin, että ne muodostivat ikään kuin pehmeän maton, ja pitkin kaidepuita, katonreunustaa, pitkin pöytiä ja matalia leposohvia oli kierretty valkoisista, loistavista liljoista solmittuja seppeleitä.

Tässä kukkatarhassa oli siellä täällä suuria marmorialtaita, joissa kultakimalteiset ja hopeanhoitoiset kalat uiskentelivat läpikuultavassa vedessä. Puissa istui kirjavia kaukaisten maiden lintuja ja häkissä oli vanha korppi, joka lakkaamatta jutteli.

Kun juhla alkoi, saapui lapsia ja äitejä parvekkeelle. Lapsille puettiin ylle heti palatsiin tullessa valkoiset, purppurareunuiset vaatteet ja ruususeppele painettiin heidän tummille kiharoilleen. Naiset tulivat komeina sisään punaisissa ja sinisissä puvuissaan, päässä valkoiset hunnut, jotka riippuivat alas korkeista, suipoista päähineistä, joita kultarahat ja ketjut koristivat. Jotkut kantoivat lastaan olkapäällään, toiset taluttivat poikaansa kädestä, ja toiset taas, joiden lapset olivat ujoja ja arkaluontoisia, olivat nostaneet ne syliinsä.

Naiset kävivät istumaan parvekkeen lattialle. Heti kun he olivat istahtaneet, asettivat orjat matalia pöytiä heidän eteensä ja niille kannettiin oivallisia ruokia ja juomia, niinkuin kuninkaan juhlassa sopikin, ja kaikki nämä onnelliset äidit rupesivat syömään ja juomaan luopumatta ylpeästä, miellyttävästä arvokkaisuudestaan, joka on Betlehemin naisten suurin kaunistus.

Pitkin parvekkeen seiniä, melkein kukkaskiehkuroitten ja hedelmäpuiden peitossa seisoivat sotamiehiä kaksinkertaisissa riveissä täysissä varusteissaan. He seisoivat aivan liikkumatta, ikään kuin heillä ei olisi ollut mitään tekemistä ympäristönsä kanssa. Naiset eivät voineet kuitenkaan joskus olla heittämättä ihmettelevää katsetta tähän rautapukuiseen joukkoon. "Arveleeko Herodes, ettemme osaisi käyttäytyä? Luuleeko hän tarvittavan näin paljon sotamiehiä meidän vartioimiseksemme?"

Mutta toiset kuiskasivat, että niin pitikin olla kuninkaan luona. Aina kun Herodes pani toimeen juhlan, hänen talonsa oli täynnä sotamiehiä. Heidän kunniaksensa nuo aseistetut sotamiehet seisoivat vahdissa.

Juhlan alussa lapset olivat ujoja ja arkoja ja pysyttelivät äitiensä vieressä. Mutta pian he alkoivat liikkua päästäkseen osallisiksi niistä ihanuuksista, joita Herodes heille tarjosi.

Lumottu oli se maa, jonka kuningas oli luonut pienille vierailleensa. Kun he vaelsivat parvekkeella, löysivät he mehiläispesäitä, joista he saivat riistää hunajaa ainoankaan äreän mehiläisen estämättä heitä. He näkivät puita, jotka kumartaen taivuttivat hedelmistä raskaita oksiaan heidän puoleensa. He löysivät eräässä nurkassa noitatemppejen tekijöitä, jotka silmänräpäyksessä loihtivat heidän taskunsa täyteen leikkikaluja, ja toisessa parvekkeen kulmauksessa eläintenkesyttäjän, joka näytti heille pari niin kesyä tiikeriä, että he saattoivat ratsastaa niiden selässä.

Mutta tämän paratiisin kaikkien riemujen joukossa ei ollut kuitenkaan mitään, mikä olisi kiinnittänyt pienokaisten huomiota samassa määrässä kuin pitkä sotamiesjono, joka seisoivat liikkumatta parvekkeen toisella sivustalla. Heidän silmiään viehättivät näiden loistavat kypärät, ankarat, ylpeät kasvot ja lyhyet miekat runsaasti koristetuissa huotrissaan.

Leikkiessään ja teuhtaroidessaan keskenään he kuitenkin lakkaamatta ajattelivat sotamiehiä. He pysyttelivät vielä heistä loitolla, mutta he halusivat päästä heidän läheisyyteensä nähdäkseen, olisivatko he eläviä ja osasivatko he todellakin liikkua.

Leikki ja juhlaiko kohosi yhä korkeammalle hetki hetkeltä, mutta sotamiehet seisoivat yhä liikkumattomina. Pienokaisista tuntui aivan käsittämättömältä, että ihmiset saattoivat seisoa niin lähellä näitä viinirypäleitä ja kaikkia näitä herkkuja ojentamatta kättänsä ja tarttumatta niihin.

Vihdoin yksi poikasista ei voinut enää hillitä uteliaisuuttaan. Hän lähestyi hiljaa ja pakoon valmiina rautapukuista miestä, ja kun sotamies yhä pysyi liikkumattomana, hän tuli yhä lähemmäksi. Vihdoin hän oli niin likellä, että hän ylettyi koskettelemaan hänen sandaaliensa hihnoja ja säärivarustuksiaan.

Silloin, ikään kuin tämä olisi ollut kauhea rikos, liikahtivat samalla kertaa kaikki rautaihmiset.

Hirveällä raivolla he hyökkäsivät lasten kimppuun ja ottivat heidät kiinni. Toiset heilauttivat heitä ikään kuin heittoaseita pänsä päällä ja viskasivat heidät lamppujen ja kiehkuroitten välistä parvekkeen kaiteitten yli maahan, jossa he kuolleina kolahtivat marmorikiveystä vasten. Toiset vetivät miekkansa esille ja puhkaisivat lasten sydämet, toiset taas murskasivat heidän pänsä seinää vasten, ennen kuin heittivät ruumiit yön pimentämälle pihalle.

Hyökkäyksen ensi hetkenä vallitsi syvä hiljaisuus. Pienet ruumiit liehuivat vielä ilmassa, vaimot olivat hämmästyksestä kivettyneet. Mutta yhdellä kertaa kaikki nämät onnettomat heräsivät ja käsittivät, mitä oli tapahtunut, ja hyökkäsivät kauheasti kirkuen sotamiesten päälle.

Parvekkeella oli vielä jäljellä lapsia, joita ei ollut otettu kiinni ensi hyökkäyksessä. Sotamiehet ajoivat niitä takaa ja äidit heittäytyivät niiden eteen ja tarttuivat paljain käsin paljastettuihin miekkoihin torjuakseen kuoliniskua. Muutamat vaimot, joiden lapset jo olivat kuolleet, hyökkäsivät sotamiesten kimppuun, tarttuivat heitä kurkkuun kiinni ja koettivat kostaa pienokaistensa kuoleman yrittämällä kuristaa heidän murhaajiansa.

Tämän hirveän sekasorron aikana, jolloin kauheita huutoja kajahteli palatsissa ja mitä julmimpia verituhon tehtiin, seisoivat sotamies, jonka oli tapana vahtia kaupunginportilla, aivan liikkumattomana portaitten yläpäässä, jotka johtivat alas parvekkeelta. Hän ei ottanut osaa taisteluun eikä murhaamiseen; vain niitä vaimoja, joiden oli onnistunut riistää lapsensa luokseen ja jotka koettivat paeta heidän kanssaan alas portaita, hän uhkasi miekkallaan, ja yksin hänen näkönsäkin, kun hän seisoivat siinä synkkänä ja liikkumattomana, oli niin kauhistava, että pakenevat mieluummin heittäytyivät alas parvekkeelta tai palasivat takaisin taistelun hälinään kuin yrittivät henkensä uhalla tunkeutua hänen ohitsensa.

Voltigius teki tosiaankin oikein sijoittaessaan minut tähän paikkaan, ajatteli sotamies. Nuori, ajattelematon sotilas olisi jättänyt paikkansa ja mennyt toisten mukana melskeeseen. Jos olisin antanut viekoitella itseni tästä pois, niin ainakin kymmenkunta lasta olisi päässyt pakoon.

Tätä ajatellessaan hänen huomionsa kiintyi nuoreen vaimoon, joka oli riistänyt lapsensa luokseen ja nopeasti paeten hyökkäsi nyt häntä kohti. Ei kukaan niistä sotamiehistä, joiden ohi hänen täytyi syöksyä, voinut sulkea häneltä tietä sen vuoksi, että he olivat täydessä tappelussa toisten vaimojen kanssa, ja siten hän oli päässyt aina parvekkeen päähän asti.

Kas tuossa yksi, joka on pääsemäisillään onnellisesti karkuun! ajatteli sotamies. Ei kumpikaan ole haavoittunut. Jollen minä nyt seisoi tässä — —

Vaimo tuli sotamiestä kohti aivan kuin lentämällä, eikä tällä ollut aikaa tarkastaa vaimon eikä lapsen kasvoja. Hän ojensi vain miekkansa heitä kohti, ja vaimo hyökkäsi sitä vastaan lapsi sylissä. Sotamies odotti, että seuraavassa silmänräpäyksessä sekä hän että lapsi kaatuisivat lävistettyinä maahan.

Mutta samassa kuuli sotamies ilkeää surinaa pänsä yläpuolelta ja heti sen jälkeen hän tunsikin kovaa kipua silmissään. Se oli niin kovaa ja kiusallista, että hän huumautui, joutui typerryksiinsä ja miekka putosi hänen kädestään maahan.

Hän kosketti kädellään silmäänsä, sai kiinni mehiläisen ja huomasi, että pienen elukan pistin oli saanut aikaan tuon hirveän kivun. Hän kumartui nuolennopeasti ottamaan ylös miekkansa ja toivoi, ettei olisi liian myöhäistä seisahduttaa pakolaisia.

Mutta pieni mehiläinen oli tehnyt tehtävänsä erinomaisesti. Sinä lyhyenä aikana, jolloin se oli sokaissut sotamiehen, oli nuoren äidin onnistunut rientää hänen ohitsensa portaita alas, ja vaikka hän nopeasti kiiruhti hänen jälkeensä, ei hän voinut häntä enää löytää. Vaimo oli kadonnut eikä koko suuressa palatsissa kukaan voinut saada hänestä selkoa.

Seuraavana aamuna seisoivat sotamies muutamien toveriensa keralla vahdissa kaupunginportin sisäpuolella. Oli varhainen aamu, ja raskaat portit olivat vasta avatut. Mutta tuntui siltä, ikään kuin ei kukaan olisi odottanut niiden aukaisemista tänä aamuna, sillä kaupungista ei vaeltanut joukoittain maatyöntekijöitä niinkuin tavallisesti muulloin aamulla. Yöllinen verilöyly oli herättänyt Betlehemin asukkaissa sellaista kauhua, ettei kukaan uskaltanut lähteä kotoaan.

"Miekkani pantiksi", sanoi sotamies seisossaan ja tähystellessään ahdasta katuja, joka johti portille, "luullakseni Voltigius on tehnyt epäviisaan päätöksen. Paljon parempi, jos hän olisi pitänyt portit suljettuina ja antanut etsiä joka talon kaupungissa, kunnes se poikanen olisi löytynyt, joka pääsi eilen juhlasta pakoon. Voltigius otaksuu, että vanhemmat koettavat viedä pois hänet täältä niin pian kuin he saavat tietää, että portit ovat avoinna, ja hän toivoo, että minä saan hänet kiinni juuri tällä portilla. Mutta pelkään, ettei tämä laskelma ole viisas. Kuinka helposti he voivatkaan piilottaa lapsen!"

Ja hän ihmetteli, koettaisivatkohan he piilottaa lapsen hedelmäkoriin aasin selkään, vai johonkin

suunnattomaan öljyruukkuun, vai karavaanin viljapaalien joukkoon.

Seisoessaan ja odottaessaan että häntä koetettaisiin tällä tavalla pettää, huomasi hän miehen ja vaimon, jotka kiireesti astuivat katua myöten porttia kohti. He kulkivat nopeasti ja katselivat levottomasti taaksensa, ikään kuin he pakenisivat jotakin vaaraa. Miehellä oli kirves kädessä ja hän piteli siitä lujasti kiinni, ikään kuin hän olisi päättänyt väkivallalla raivata itselleen tietä, jos joku yrittäisi häntä estää.

Mutta sotamies ei tarkastellut niin paljon miestä kuin vaimoa. Hän ajatteli, että tämä oli yhtä kookas kuin se nuori äiti, joka edellisenä iltana pääsi häneltä karkuun. Hän huomasi myöskin, että tämä oli heittänyt hameensa pään yli. Hän koetti siten ehkä salata, ajatteli sotamies, että hänellä oli lapsi käsivarrellansa.

Mitä lähemmäksi he tulivat, sitä selvemmin oli sotamies näkevinään vaimon käsivarrella olevan lapsen muodot, ylösnostetun hameen alta. Olen varma siitä, että hän se eilen pääsi karkuun, ajatteli sotamies. Minä en ehtinyt nähdä hänen kasvojansa, mutta minä tunnen hänen kookkaan vartalonsa. Ja nythän hän tulee lapsi käsivarrellaan koettamattakaan sitä salata. Minä en ollut uskaltanut toivoakaan sellaista onnenpotkausta.

Mies ja vaimo jatkoivat nopeaa kulkuaan kaupunginportille. Varmaan he eivät olleet odottaneet, että heitä täällä pidätettäisiin, sillä he hytkähtivät pelosta, kun sotamies laski keihäänsä heidän eteensä ja salpasi heiltä tien.

"Miksi kiellät meitä menemästä vainiolle työhömmö?" kysyi mies.

"Saat heti mennä", sanoi sotamies, "minun pitää vain ensin saada nähdä, mitä vaimosi on piilottanut hameensa alle."

"Mitä nähtävää siinä on?" sanoi mies. "Leipää ja viiniä hänellä on, tämän päivän ravintomme."

"Ehkäpä puhut totta", sanoi sotamies, "mutta miksi sitten vaimosi kääntyy pois, miksei hän hyvällä anna minun nähdä, mitä hän kantaa?"

"Minä en tahdo sinun näkevän sitä", sanoi mies. "Ja minä neuvoisin sinua, että antaisit meidän mennä tästä ohi."

Samassa mies kohotti kirveensä, mutta vaimo tarttui hänen käsivarteensa.

"Älä rupea tappelemaan!" pyysi vaimo. "Minä koetan muuta keinoa. Annan hänen nähdä kantamukseni, ja olen varma siitä, ettei hän voi tehdä sille mitään pahaa."

Ja ylpeästi ja luottavasti hymyillen kääntyi vaimo sotamiehen puoleen ja heitti syrjään hameenliepeen. Se mitä vaimo piteli piilossa hameen alla, loisti sotamiehen silmiin niin häikäisevän valkoisena, ettei hän heti tiennyt mitä hän näki.

"Minä luulin, että sinulla oli lapsi käsivarrellasi", sanoi sotamies.

"Sinä näet, mitä minä kannan", vastasi vaimo.

Silloin vihdoinkin sotamies näki, että se mikä häikäisi ja loisti, ei ollut muuta kuin kimppu valkoisia liljoja, samanlaisia, joita vainiollakin kasvoi. Mutta näiden loisto oli paljon kirkkaampi ja säteilevämpi. Sotamies tuskin saattoi niitä katsella.

Hän pisti kätensä kukkien keskelle. Hän ei voinut irtaantua siitä ajatuksesta, että vaimo kantoi lasta, mutta hän ei tuntenut muuta kuin viileitä kukanlehtiä.

Hän oli katkerasti pettynyt, ja vihoissaan hän olisi tahtonut vangita sekä miehen että vaimon, mutta hän ymmärsi, ettei hän voisi selittää mitään syytä sellaiseen menettelyyn.

Kun vaimo näki hänen hämmästyksensä, sanoi hän: "Etkö salli meidän mennä?"

Sotamies otti ääneti pois keihään, jota hän piti portinaukon edessä, ja astui syrjään.

Mutta vaimo veti jälleen hameensa kukkien yli ja katseli samalla kantamustaan lempeästi hymyillen. "Minä tiesin, ettet voisi tehdä sille mitään pahaa, kun saisit sen vain nähdä", sanoi hän sotamiehelle.

Sitten he kiiruhtivat pois, mutta sotamies seiso katsoen heidän jälkeensä niin kauan kuin he olivat näkyvissä.

Ja seuratessaan heitä katseillaan oli hän mielestään taas aivan varma, ettei vaimo kantanut

käsivarrellaan liljakimppua, vaan todellista, elävää lasta.

Seisoessaan ja katsellessaan yhä molempia vaeltajia hän kuuli kovaa huutoa kadulta. Voltigius ja muutamat hänen miehensä tulivat juoksujalassa.

"Pysähdytä heidät!" huusivat he. "Sulje portti heiltä! Älä päästä heitä karkuun!"

Ja kun he ehtivät sotamiehen luo, kertoivat he päässeensä pelastuneen poikasen jäljille. He olivat nyt etsineet häntä kotoa, mutta hän oli taaskin paennut. He olivat nähneet hänen vanhempiansa pakenevan hänen kanssansa. Isä oli voimakas, harmaapartainen mies, jolla oli kirves olalla, äiti oli kookas nainen, jolla oli lapsi pään yli heitetyn hameen peitossa.

Samassa kun Voltigius kertoi tätä, tuli eräs beduiini portista ratsastaen hyvän hevosen selässä. Sotamies hyökkäsi sanaakaan sanomatta ratsastajan luo. Hän riisti hänet väkivallalla alas hevosen selästä, heitti hänet maahan, ja yhdellä ainoalla hyppäyksellä hän oli itse selässä ja ajaa hurautti tietä myöten.

* * * * *

Pari päivää myöhemmin sotamies ratsasti hirveän vuoristoerämaan poikki, joka käsittää Juudean eteläisen osan. Hän ajoi yhä takaa Betlehemin kolmea pakolaista ja oli aivan suunniltaan, kun tämä turha takaa-ajo ei koskaan loppunut.

"Näyttää tosiaankin siltä, kuin nuo ihmiset osaisivat vaipua maan alle", sanoi hän nureksuen. "Kuinka monta kertaa näinä päivinä olenkaan ollut heitä niin lähellä, että olen juuri ollut heittämisilläni lasta keihäällä, ja kuitenkin he ovat päässeet pakoon! Minä alan uskoa, etten koskaan saavuta heitä."

Hän tunsu rohkeutensa vajoavan, sillä hän oli huomaavinaan taistelevansa jotakin ylivoimaista vastaan. Hän ajatteli, voisiko olla mahdollista, että jumalat suojelivat näitä ihmisiä häneltä.

"Turha vaiva. Parasta kääntyä takaisin, ennen kuin menehdyn nälkään ja janoon tässä autiossa maassa!" sanoi hän kerta toisensa jälkeen itseksensä.

Mutta sitten hän joutui pelon valtaan ajatellessaan kotiintuloa, jos hän palaisi asiaansa toimittamatta. Hän se jo kaksi kertaa oli päästänyt lapsen pakoon. Ei ollut luultavaa, että Voltigius yhtä vähän kuin Herodeskaan antaisi hänelle sellaista anteeksi.

"Niin kauan kuin Herodes tietää, että yksi Betlehemin lapsista vielä elää, kärsii hän yhä edelleen samaa ahdistusta", sanoi sotamies. "Luultavinta on, että hän koettaa lievittää tuskaansa ristiinnaulitsemalla minut."

Oli kuuma sydänpäivä ja hän kärsi hirveitä tuskia ratsastaessaan puuttomassa vuoriseudussa ja tiellä, joka kiemurteli syvissä laakso-onkaloissa, joissa ei tuulen henkeä tuntunut. Sekä hevonen että ratsastaja olivat vähällä menehtyä.

Useita tunteja sitten oli sotamies kadottanut pakolaisten jäljet ja hän oli alakuloisempi kuin koskaan ennen.

Minun täytyy luopua aikeestani, ajatteli hän. Eipä tosiaankaan kannata heitä sen pitemmälle seurata. He menehtyvät joka tapauksessa tähän hirveään erämaahan.

Näin ajatellessaan hän huomasi kallionseinässä, joka kohosi lähellä tietä, kaarevan rotko-aukon.

Hän ohjasi heti hevosensa aukolle. Minä lepään hetken aikaa viileässä kallionrotkossa, ajatteli hän. Ehkäpä sitten voin jatkaa takaa-ajoa uusin voimin.

Kun hän aikoi astua rotkoon, hän näki hämmästykseseen jotakin ihmeellistä. Molemmiin puolin aukkoa kasvoi kaksi kaunista liljaa. Ne seisoivat siinä korkeina ja suorina, täynnä kukkia. Niistä levisi huumaava hunajantuoksu ja joukko mehiläisiä surisi niiden ympärillä.

Tämä oli niin harvinainen näky erämaassa, että sotamieskin teki jotakin, mitä hän tuskin koskaan oli tehnyt. Hän taittoi suuren, valkoisen kukan ja otti sen mukanaan kallion rotkoon.

Rotko ei ollut syvä eikä pimeäkään, ja heti kun hän astui sen holvin alle, hän näki, että sisällä oli jo ennestään kolme vaeltajaa. Mies, vaimo ja lapsi lepäsivät pitkänään maassa syvän unen helmassa.

Sotamies ei ollut koskaan tuntenut niin kovaa sydämentykytystä kuin nähdessään tämän näyn. Siinä nyt olivat nuo kolme pakolaista, joita hän niin kauan oli ajanut takaa. Hän tunsu heidät heti. Ja tässä he nyt nukkuivat kykenemättöminä puolustautumaan ja kokonaan hänen vallassaan.

Hänen miekkansa lensi kalisten huotrasta ja hän kumartui uinuvan lapsen puoleen.

Hän kuljetti hiljaa miekan lapsen sydäntä kohti ja tähtäsi tarkalleen voidakseen tappa sen yhdellä iskulla.

Kesken iskua hän hetkeksi malttoi mielensä nähdäkseen lapsen kasvot. Kun hän nyt tiesi olevansa varma voitostaan, tunsu hän julmaa nautintoa katsellessaan uhriansa.

Mutta kun hän näki lapsen, kohosi jos mahdollista vieläkin hänen ilonsa, sillä hän tunsu hänet samaksi pieneksi poikaseksi, jonka hän oli nähnyt leikkivän mehiläisillä ja liljoilla kaupunginportin ulkopuolella olevalla vainiolla.

Tietysti, ajatteli hän, minun olisi se pitänyt ymmärtää alusta alkaen. Sen vuoksi olenkin aina vihannut tätä lasta. Hän se on tuo ennustettu rauhanruhtinas.

Hän antoi miekan taaskin vaipua alemmaksi ajatellen: Kun lasken tämän lapsen pään Herodeksen eteen, niin hän korottaa minut henkivartionsa johtajaksi.

Antaessaan miekankärjen yhä lähestyä nukkujaa iloitsi hän sanoessaan itsekseen: "Tällä kertaa ei ainakaan kukaan tule väliin ja riistä häntä minun vallastani."

Mutta sotamies piteli yhä kädessään liljaa, jonka hän oli taittanut rotkon-aukolla, ja kesken hänen ajatuksiensa lensi mehiläinen, joka oli piiloutunut kupuun, häntä kohti ja kiersi suristen kerta toisensa jälkeen hänen päänsä ympäri.

Sotamies vavahti. Hän muisti samassa mehiläiset, joita poikanen oli kantanut pesään, ja hän muisti, että mehiläinen myöskin oli auttanut lasta pakenemaan Herodeksen juhlasta.

Tämä ajatus hämmästytti häntä. Hän pidätti miekkansa ja seiso kuunnellen mehiläistä.

Nyt hän ei enää erottanut pienen elukan surinaa. Mutta hänen siinä aivan hiljaa seisoessaan kääntyi hänen huomionsa väkevään, suloiseen tuoksuun, joka levisi hänen kädessään olevasta liljasta.

Silloin hän tuli ajatelleeksi niitä liljoja, joita pieni poikanen oli auttanut, ja hän muisti, että liljakimppu oli peittänyt lapsen hänen katseiltaan ja auttanut sitä pakoon kaupunginportilla.

Hän kävi yhä mieltävämmäksi ja veti miekan puoleensa.

"Mehiläiset ja liljat ovat palkinneet hänelle hänen hyvyytensä", kuiskasi hän itsekseen.

Hän tuli ajatelleeksi, että pienokainen kerran oli osoittanut hänellekin hyvyttä, ja syvä puna kohosi hänen kasvoilleen.

"Voiko roomalainen sotamies olla palkitsematta saamaansa palvelusta?" kuiskasi hän.

Hän taisteli hetken aikaa itsensä kanssa. Hän ajatteli Herodesta ja omaa haluansa tuhota tämän nuoren rauhan ruhtinaan.

"Minun ei sovi tappa tätä lasta, joka on pelastanut minun henkeni", sanoi hän kuitenkin lopuksi.

Ja hän kumartui alas ja asetti miekkansa lapsen viereen, jotta pakolaiset herätessään ymmärtäisivät, mistä vaarasta he olivat pelastuneet.

Silloin hän näki, että lapsi oli valveilla. Se makasi katsellen häntä kauniilla silmillänsä, jotka tuikkivat kuin tähdet.

Ja sotamies notkisti polvensa lapsen edessä. "Herra, sinä olet väkevä", sanoi hän. — "Sinä olet väkevä voittaja. Sinua jumalat rakastavat. Sinä voit tallata käärmeitä ja skorpioneja."

Hän suuteli lapsen jalkoja ja poistui sitten hiljaa luolasta, mutta pienokainen makasi katsellen hänen jälkeensä suurin, ihmettelevin lapsensilmin.

PAKO EGYPTIIN

Kaukana korvessa itäisellä maalla kasvoi monta, monta vuotta sitten palmu, joka oli suunnattoman

vanha ja suunnattoman korkea. Kaikki, jotka vaelsivat erämaan läpi, pysähtyivät sitä katselemaan, sillä se oli paljoo korkeampi kuin muut palmut ja arveltiin, että se varmaan kasvaisi korkeammaksi kuin obeliskit ja pyramidit.

Kun nyt tämä suuri palmu seisoi yksinään katsellen erämaan yli, näki se eräänä päivänä jotakin, joka sai sen laajan latvan hämmästyksestä huojumaan ohuen rungon varassa. Kaukana erämaan laidassa vaelsi kaksi yksinäistä ihmistä. He olivat vielä niin kaukana, että kameelitkin sellaisen välimatkan päästä olisivat näyttäneet pieniltä muurahaisilta, mutta kaksi ihmistä siellä sittenkin oli. Kaksi muukalaista erämaassa, sillä palmu tunsu erämaan asukkaat; mies ja vaimo, joilla ei ollut opasta eikä kuormaeläintä, ei telttaa eikä vesisäkkiä.

"Totta tosiaan", sanoi palmu itseksensä, "nämä molemmat ovat tulleet tänne kuolemaan."

Palmu katsahti ympärilleen.

"Minua ihmetyttää", sanoi se, "etteivät jalopeurat jo aja takaa tätä saalista. Mutta minä en näe ainoatakaan liikkeellä. Minä en näe myöskään erämaan rosvoja. Mutta kyllä ne vielä tulevat."

"He saavat kärsiä seitsenkertaisen kuoleman", ajatteli palmu. "Jalopeurat nielevät heidät, käärmeet pistävät heitä, jano näännyttää heidät, hiekkamyrsky' hautaa heidät allensa, rosvot tappavat heidät, auringonpisto polttaa heidät, pelko surmaa heidät."

Ja se koetteli ajatella jotakin muuta. Näiden ihmisten kohtalo saattoi sen murhemielelle.

Mutta koko erämaan avaruudessa, joka levisi palmun alla, ei ollut mitään, jota se ei olisi tuntenut ja katsellut tuhannen vuotta. Ei mikään. voinut kiinnittää sen huomiota. Sen täytyi jälleen ajatella näitä molempia vaeltajia.

"Poudan ja myrskyn nimessä", sanoi palmu mainiten elämän vaarallisimpia vihollisia, "mitä vaimo kantaa käsivarrellansa? Luulenpa, että nuo mielettömät kuljettavat myös lasta mukanaan!"

Palmu, joka oli pitkänköinen niinkuin vanhat useinkin ovat, näki tosiaankin oikein. Vaimo kantoi käsivarrellaan lasta, joka nojasi päätään hänen olkapäähänsä ja nukkui.

"Lapsella ei ole edes kyliksi vaatteita yllään", sanoi palmu. "Minä näen, että vaimo on kääntänyt ylös hameensa ja peittänyt sen sillä. Mitä suurimmassa kiireessä hän on riistänyt sen vuoteelta ja rientänyt pois sen kanssa. Nyt minä ymmärrän: nämä ihmiset ovat pakolaisia.

"Mutta he ovat sittenkin mielettömiä", jatkoi palmu. "Jollei enkeli heitä suojele, olisivat he mieluummin voineet antautua vihollistensa käsiin kuin lähteä erämaahan.

"Minä voin kuvitella mielessäni, miten kaikki on käynyt. Mies oli työssään, lapsi makasi kehossa, vaimo oli mennyt vettä noutamaan. Kun hän oli ehtinyt astua pari askelta ovelta, hän näki vihollisten hyökkäävän heidän luoksensa. Hän syöksyi takaisin huoneeseen, riisti ylös lapsen, huusi miestä seuraamaan heitä ja läksi matkalle. Sitten he ovat olleet pakomatalla koko päivän, he eivät varmaankaan ole levänneet hetkeäkään. Niin, siten kaikki on käynyt, mutta minä sanon sittenkin, että jollei enkeli suojele heitä — — —

"He ovat niin peloissaan, etteivät he vielä tunne väsymystä eikä muita kärsimyksiäkään, mutta minä näen, miten jano loistaa heidän silmistänsä. Minun pitäisi kai tuntea janoisen ihmisen kasvot."

Ja kun palmu tuli ajatelleeksi janoa, kulki kouristus sen pitkän rungon läpi ja pitkien lehtien lukemattomat liuskat kipertyivät kokoon, ikäänkuin tuli olisi niitä kuumentanut.

"Jos minä olisin ihminen", sanoi se, "niin en koskaan rohkenisi lähteä erämaahan. Varsin urhoollinen on se, joka uskaltaa tulla tänne, vaikka sillä ei olekaan juuria, jotka ylettyvät alas ehtymättömiin vesisuoniin saakka. Palmutkin ovat täällä vaarassa. Sellainenkin palmu kuin minä.

"Jos voisin heitä neuvoa, niin pyytäisin heitä palaamaan takaisin. Heidän vihollisensa eivät koskaan voi kohdella heitä niin julmasti kuin erämaa. Ehkäpä he luulevat, että erämaassa on helppo elää. Mutta minä tiedän, että minunkin joskus on ollut vaikea pysyä hengissä. Minä muistan kerran nuoruudessani, kun vihuri syyti päälleni kokonaisen hiekkavuoren. Olin vähällä tukehtua. Jos olisin voinut kuolla, niin viimeinen hetkeni olisi silloin tullut."

Palmu ajatteli edelleen ääneensä, niinkuin vanhojen erakkojen on tapana.

"Minä kuulen ihmeellisen sulosävelisen huminan latvassani", sanoi se. "Kaikki lehteni liuskat varmaan väräjävät. Minä en tiedä, mikä tunne minut valtaa nähdessäni nuo muukalaisraukat. Mutta tuo murheellinen vaimo on niin kaunis. Hän johtaa mieleeni ihmeellisimmän tapauksen elämässäni."

Ja lehtien yhä humistessa sulosävelin muisteli palmu, miten kerran hyvin kauan aikaa sitten kaksi loistavaa ihmistä oli vierailut keitaalla. Saban kuningatar oli saapunut sinne viisaan Salomon seurassa. Kaunis kuningatar aikoi palata takaisin omaan maahansa, kuningas oli saattanut häntä matkalla ja nyt heidän oli määrä erota. "Tämän hetken muistoksi", sanoi silloin kuningatar, "lasken minä nyt taatelin siemenen maahan ja minä tahdon, että siitä on versoava palmu, joka on kasvava ja elävä, kunnes Juudan maalla syntyy kuningas, joka on Salomoa suurempi." Ja kun hän sen oli sanonut, hän oli pistänyt siemenen maahan ja hänen kyynelensä olivat kostuttaneet sitä.

"Miten juuri tänään tulen tätä ajatelleeksi?" sanoi palmu. "Olisiko tämä vaimo niin kaunis, että hän muistuttaisi ihaninta kuningatarta, häntä, jonka sanasta minä olen kasvanut ja elänyt aina tähän päivään saakka?"

"Minä kuulen lehtieni humisevan yhä kovemmin", sanoi palmu, "ja siinä on surunvoittoinen sävy kuin kuolinvirrellä. Tuntuu siltä kuin se ennustaisi jonkun pikaista kuolemaa. Hyvä tietää, ettei se minua tarkoita, koska minä en voi kuolla."

Palmu oletti, että kuolemaa ennustava humina tarkoitti molempia yksinäisiä vaeltajia. Aivan varmaan he itsekkin luulivat viimeisen hetkensä tulleen. Sen saattoi huomata heidän kasvojensa ilmeestä, kun he vaelsivat erään kameelin luurangon ohi, joka oli tien vieressä. Sen saattoi huomata heidän katseistaan, kun he seurasivat ohilentäviä korppikotkia. Toisinhan ei voinut olla. Heidän täytyi menehtyä —

He huomasivat palmun ja keitaan ja kiiruhtivat nyt sinnepäin löytääkseen vettä. Mutta kun he vihdoinkin saapuivat perille, he vaipuivat epätoivoissaan maahan, sillä lähde oli kuivunut. Vaimo laski väsyneenä lapsen maahan ja istahti itkien lähteen reunalle. Mies heittäytyi hänen viereensä ja takoi kuivaa maata molemmilla nyrkeillensä. Palmu kuuli kuinka he puhuivat keskenään, että heidän oli pakko kuolla.

Se kuuli myös heidän puheestansa, että kuningas Herodes oli antanut tappaa kaikki kaksi- ja kolmivuotiaat lapset sen tähden, että suuri, odotettu Juudan maan kuningas oli syntynyt.

"Minun lehteni humisevat yhä kovemmin", sanoi palmu. "Noiden pakolaisraukkojen viimeinen hetki on pian käsissä."

Se kuuli myöskin, että he pelkäsivät erämaata. Mies sanoi, että olisi ollut parempi jäädä kotiin taistelemaan sotamiesten kanssa kuin paeta tänne. Hän sanoi, että sellainen kuolema olisi ollut helpompi.

"Jumala auttaa meitä", sanoi vaimo.

"Me olemme yksin petoeläinten ja käärmeitten keskellä", sanoi mies.
"Meillä ei ole ruokaa eikä juomaa. Miten Jumala voisi meitä auttaa?"

Hän repi tuskissaan vaatteensa rikki ja painoi kasvonsa maata vasten. Hän oli toivoton kuin mies, jolla on kuolinhaava sydämessään.

Vaimo istui suorana, kädet ristiin kiedottuna polvien ympärille. Mutta hänen katseensa, joka harhaili pitkin erämaata, ilmaisi rajatonta toivottomuutta.

Palmu kuuli lehdistönsä surumielisen huminan yhä kiihtyvän. Vaimokin sen varmaan kuuli, sillä hän kohotti katseensa puunlatvaa kohti. Ja samassa hän vaistomaisesti nosti ylös käsivartensa.

"Oi, taateleja, taateleja!" huusi hän.

Ääni ilmaisi niin haikeaa halua, että vanha palmu olisi toivonut olevansa kinsteripensaan korkuinen ja että hänen taatelinsa olisivat olleet yhtä helposti saatavissa kuin orjantappuramarjat. Se tiesi, että sen latva oli täynnä taatelinterttuja, mutta miten ihmiset voisivat ylettyä niin huimaavaan korkeuteen?

Mies oli jo huomannut, että taatelinterttuihin oli mahdoton ylettyä. Hän ei edes kohottanut päätään. Hän pyysi, ettei hänen vaimonsa haluaisi mahdottomuuksia.

Mutta lapsi, joka oli itsekseen tepastellut ja leikkinyt tikuilla ja korsilla, kuuli äitinsä huudahduksen.

Pienokainen ei voinut ajatellakaan, ettei hänen äitinsä saisi kaikkea mitä hän haluaisi. Heti kun ruvettiin puhumaan taateleista, alkoi hän tähystellä puuta. Hän mietti ja aprikoitsi, miten hän saisi taatelit alas. Hänen otsansa miltei vetäytyi ryppyyn vaaleiden kiharain alla. Vihdoinkin hymyily valaisi hänen kasvojansa. Hän oli keksinyt keinon. Hän astui palmun luo, hyväili sitä pienellä kätösellään ja sanoi suloisella lapsenäänellensä:

"Palmu, taivu maahan! Palmu, taivu maahan!"

Mutta mitä tämä oikeastaan merkitsi? Palmun lehdet humisivat, niinkuin hirmumyrsky olisi niissä

riehunut, ja palmun pitkää runkoa myöten kulki väristys toisensa jälkeen. Ja palmu tunsi, että pienokainen oli häntä voimakkaampi. Se ei voinut lasta vastustaa.

Ja se kumarsi pitkällä rungollaan lapselle, niinkuin ihmiset kumartavat ruhtinaalle. Suuressa suunnattomassa kaaressa se taipui maahan ja tuli vihdoin niin syvälle alas, että suuri latva ja väräjävät tertut laahasivat erämaan hiekkaa.

Lapsi ei näyttänyt pelästyvän eikä hämmästyvän, vaan irroitti ilosta huudahtaen tertun toisensa jälkeen vanhan palmun latvasta.

Kun lapsi oli saanut kyllikseen ja puu yhä vielä makasi maassa, astui lapsi uudelleen sen luo, hyväili sitä ja sanoi suloisella äänellään:

"Palmu, kohoa! Palmu, kohoa!"

Ja suuren puun notkea runko kohosi hiljaa ja arvokkaasti lehtien helähdellessä kuin harppujen kielet.

"Nyt tiedän, kenelle ne kuolinsäveltä soittavat", sanoi vanha palmu itsekseen, kun se jälleen seisoï kohona.

"Näille ihmisille ne eivät soita."

Mutta mies ja vaimo polvistuivat maahan ja ylistivät Jumalaa.

"Sinä näit meidän tuskamme ja sinä sen poistit. Sinä olet voimakas, sinä taivutat palmun rungon ikään kuin ruokosauvan. Ketä vihollisistamme me pelkäisimme, kun sinä voimallasi meitä varjelet?" Kun eräs karavaani jonkin ajan kuluttua kulki erämaan poikki, näkivät matkamiehet, että suuren palmun latva oli kuihtunut.

"Kuinka se voi olla mahdollista?" sanoi yksi matkamiehistä. "Tämän palmunhan ei olisi pitänyt kuolla, ennen kuin se olisi nähnyt Salomoa suuremman kuninkaan."

"Ehkäpä se on hänet nähnytkin", vastasi toinen erämaan matkustajista.

NASARETISSA

Kerran siihen aikaan, jolloin Jeesus oli ainoastaan viiden vuoden vanha, istui hän isänsä työpajan portailla Nasaretissa ja muodosteli savikukkoja notkeasta savikokkareesta, jonka hän oli saanut ruukuntekijältä kadun toiselta puolelta. Hän oli onnellisempi kuin koskaan ennen, sillä kaikki korttelin lapset olivat sanoneet Jeesukselle, että ruukuntekijä oli tyyli mies, jota eivät suloiset katseet eivätkä hunajaiset sanat saaneet hetytymään, eikä hän koskaan ollut uskaltanut pyytää häneltä mitään. Mutta nyt hän tuskin tiesi, miten se oli käynyt, hän oli vain seisonut portailla ja halukkain silmin katsellut naapurua, joka työskenteli muottiansa ääressä, ja silloin tämä oli astunut ulos kaupastaan ja lahjoittanut hänelle niin paljon savea, että siitä olisi riittänyt kokonaisen viiniastian tekoon.

Seuraavan talon portailla istui Juudas, joka oli ruma ja punatukkainen, kasvot mustelmien vallassa ja vaatteet täynnä repeämiä, jotka hän oli saanut alituisesti tapellessaan katupoikien kanssa. Tällä hetkellä hän oli hiljaa, hän ei riidellyt eikä tapellut, vaan muokkasi savikimpaletta samalla tavalla kuin Jeesuskin. Mutta tätä savea hän ei ollut itse hankkinut itsellensä: hän tuskin uskalsi tulla ruukuntekijän näkyviin, sillä tämä syytti häntä siitä, että hänellä oli tapana heitellä kivillä hänen hauraita tavaroitansa, ja olisi siis kepillä ajanut hänet pois; mutta Jeesus oli jakanut varastonsa hänen kanssaan.

Sitä mukaa kuin molemmat lapset saivat savikukkonsa valmiiksi, asettivat he ne piiriin eteensä. Ne olivat aivan samanlaisia kuin savikukat kaikkina aikoina ovat olleet, niillä oli suuri, pyöreä möhkäle alustanaan jalkojen asemesta, lyhyet pyrstöt, kaulaa ei lainkaan ja siipiä vain nimeksi.

Mutta joka tapauksessa oli eroa pienten toverien työssä. Juudaksen linnut olivat niin vinoja, että ne lakkaamatta kaatuivat nurin, ja vaikka hän kuinka olisi työskennellyt pienillä kovilla sormillaan, hän ei saanut niiden ruumiita sileiksi eikä kaunismuotoisiksi. Hän vilkaisi joskus salaa Jeesukseen nähdäkseen, miten tämä sai lintunsa niin tasaisiksi ja sileiksi kuin tammenlehdet Taborin metsissä.

Jeesus kävi yhä onnellisemmaksi, mitä useampia lintuja hän sai valmiiksi. Toinen oli hänen mielestään toistaan kauniimpi ja hän katseli niitä kaikkia ylpeydellä ja rakkaudella. Ne olisivat hänen leikkitovereitansa, hänen pieniä sisaruksiansa, ne nukkuisivat hänen vuoteessaan, pitäisivät hänelle

seuraa, laulaisivat hänelle lauluja, kun äiti jättäisi hänet yksin. Hän ei koskaan ollut mielestään ollut niin rikas, eikä hän koskaan enää tuntisi itseään yksinäiseksi eikä hylätyksi.

Roteva vedenkantaja astui ohi kumaraselkäisenä kantaen raskasta säkkiänsä, ja heti hänen perässään tuli vihanneskauppias, joka retkuili aasin selässä suurien, tyhjien pajukoriensa keskellä. Vedenkantaja laski kätensä Jeesuksen vaalealle kähäräpäälle ja kyseli hänen lintujansa, ja Jeesus kertoi hänelle, että niillä kullakin oli nimensä ja että ne osasivat laulaa. Kaikki hänen pienet lintunsa olivat tulleet vieraista maista hänen luoksensa ja kertoivat hänelle asioita, joita vain ne ja hän itse tiesivät. Ja Jeesuksen näin puhellessa unohtivat sekä vedenkantaja että vihanneskauppias hyväksi aikaa askareensa kuunnellessansa häntä.

Mutta kun he aikoivat jatkaa matkaansa, viittasi Jeesus Juudakseen. "Katsokaa, kuinka kauniita lintuja Juudas laittaa!" sanoi hän.

Silloin vihanneskauppias pysähtyi hyväntahtoisesti aasinsa ja kyseli Juudakselta, oliko hänenkin linnuillansa nimet ja osasivatko nekin laulaa. Mutta Juudas ei tiennyt siitä mitään, hän oli itsepäisesti ääneti eikä nostanut silmiään maasta ja vihanneskauppias potkaisi suuttuneena yhtä hänen linnuistansa ja ratsasti eteenpäin.

Siten kului iltapuoli ja aurinko laskeutui niin alhaalle, että sen säteet saattoivat tunkeutua matalan kaupunginportin läpi, joka roomalaisen kotkan koristamana kohosi kadun päässä. Nämä auringonsäteet, jotka virtasivat illan suussa, olivat aivan ruusunpunaisia, ja ikään kuin niihin olisi sekoitettu verta, antoivat ne värinsä kaikelle, mikä niiden tielle sattui, tunkeutuessaan kapeata katua myöten. Ne punasivat yhtä hyvin ruukuntekijän astiat kuin lankun, joka kitisi nikkarin sahan alla, tai valkoisen hunnun, joka ympäröi Marian kasvoja.

Mutta ihanimmin säteet loistivat pienissä vesilätäköissä, joita oli keräytynyt katua peittävien suurien, epätasaisten kiviliuskojen väliin. Ja aivan äkkiä pisti Jeesus kätensä vesilätäköön, joka oli häntä lähinnä. Hänen päähänsä oli pälkähtänyt, että hän maalaisi harmaat lintunsa säkenöivillä auringonsäteillä, jotka olivat värittäneet niin kauniiksi veden, talojen seinät, kaikki hänen ympärillensä.

Silloin aurinko salli ottaa säteitään kiinni aivan kuin väriä maalarinkupista, ja kun Jeesus siveli niillä pieniä savilintujansa, peittivät säteet ne päästä jalkoihin asti timantintapaisella loistolla.

Juudas, joka koko ajan vilkuili Jeesukseen nähdäkseen, muodostiko tämä useampia ja kauniimpia lintuja kuin hän itse, huudahti ihastuneena, kun näki Jeesuksen sivelevän savikukkojaan auringonpaisteella, jota hän tavoitteli kadun vesilätäköistä. Ja Juudas kastoi myös kätensä loistavaan veteen ja koetti ottaa kiinni päivänpaistetta.

Mutta auringonpaiste ei sallinut hänen ottaa itseään kiinni. Se liukui hänen käsistään, ja vaikka hän olisi koettanut kuinka nopeasti tahansa liikuttaa sormiansa pidätelläkseen sitä, se pujahti sittenkin pois, eikä hän voinut saada hyppysellistäkään väriä linturaukoillensa.

"Odota, Juudas!" sanoi Jeesus. "Minä tulen maalaamaan sinun lintujasi."

"Ei", sanoi Juudas, "sinä et saa koskea niihin, ne ovat hyvät sellaisina kuin ovat".

Hän nousi ylös, hänen kulmakarvansa rypistyivät kokoon ja hän puri huulensa yhteen. Ja hän laski leveään jalkansa lintujen päälle ja musersi toisen toisensa jälkeen pieneksi litteäksi savikimpaleeksi.

Kun hän oli tuhonnut kaikki lintunsa, hän meni Jeesuksen luo, joka istui hyväillen pieniä savilintujansa, jotka säkenöivät kuin hohtokivet. Juudas katseli niitä hetken aikaa ääneti, mutta sitten hän nosti jalkansa ja polki yhden niistä rikki.

Kun Juudas veti pois jalkansa ja näki pienen linnun muuttuneen harmaaksi saveksi, hän tunsu sellaista lievitystä, että hän rupesi nauramaan ja nosti jalkansa polkeakseen vielä toisenkin.

"Juudas", huudahti Jeesus, "mitä sinä teet? Etkö tiedä että ne elävät ja laulavat?"

Mutta Juudas nauroi ja polki rikki toisenkin linnun.

Jeesus katseli ympärilleen saadakseen apua. Juudas oli suurikasvuinen eikä Jeesuksella ollut voimia estää häntä. Hän silmäsi äitiinsä. Hän ei ollut kaukana, mutta ennen kuin hän pääsisi paikalle, olisi Juudas jo ehtinyt turmella kaikki hänen lintunsa. Kyyneleet tunkeutuivat Jeesuksen silmiin. Juudas oli jo polkenut rikki neljä lintua, hänellä oli enää kolme jäljellä.

Jeesus oli pahoillaan, kun hänen lintunsa seisoivat aivan hiljaa ja antoivat polkea itsensä mäsäksi välittämättä vaarasta. Jeesus löi kätensä yhteen herättääkseen niitä ja huusi niille: "Lentäkää, lentäkää!"

Silloin kaikki kolme lintua alkoivat liikuttaa pieniä siipiänsä ja levottomasti räpytellen niiden onnistui kohota katonreunalle, jossa ne olivat turvassa.

Mutta kun Juudas näki, että linnut turvautuivat siipiinsä ja lensivät Jeesuksen käskystä, niin hän rupesi itkemään. Hän repi hiuksiaan, niinkuin hän oli nähnyt aikaihmissen tekevän, kun he olivat suuren tuskan ja surun vallassa, ja hän heittäytyi Jeesuksen jalkoihin.

Ja Juudas makasi maassa kierrellen tuhassa Jeesuksen edessä kuin koira, suuteli hänen jalkojansa ja pyysi, että Jeesus jalallaan polkisi hänetkin mäsäksi, samoin kuin Juudas itse oli tehnyt savikukoille.

Sillä Juudas rakasti Jeesusta ja ihaili ja vihasi häntä samalla kertaa.

Mutta Maria, joka koko ajan oli seurannut lasten leikkiä, nousi nyt paikaltaan, nosti Juudaksen polvellensa ja hyväili häntä.

"Sinä lapsi parka!" sanoi Maria hänelle. "Sinä et tiedä, että olet yrittänyt jotakin, johon ei kukaan luotu olento kykene. Älä rupea sellaiseen, jollet tahdo tulla mitä onnettomimmaksi ihmiseksi! Miten meidän kävisi, jos yrittäisimme kilpailla hänen kanssansa, joka maalaa auringon säteillä ja puhaltaa elämän hengen kuolleeseen saveen?"

TEMPELISSÄ

Olipa kerran köyhä perhe, mies, vaimo ja heidän pieni poikansa, jotka käyskentelevät Jerusalemin suuressa temppelissä. Poika oli kaunis lapsi. Hänen hiuksensa valuiivat alas hartioille tasaisina kiharina ja hänen silmänsä loistivat kuin tähdet.

Poika ei ollut käynyt temppelissä tultuaan niin suureksi, että hän saattoi ymmärtää mitä hän näki, ja nyt hänen vanhempansa näyttivät hänelle kaikkia sen ihanuuksia. Siellä oli pitkiä pylväsrivejä, siellä oli pyhiä miehiä, jotka istuivat opettamassa opetuslapsiansa, siellä oli ylimmäinen pappi, jonka rintalevy oli jalokivistä, siellä oli Babylonista tuodut esiriput, joissa läpikudotut kultaruusut loistivat, siellä oli suuret vaskiportit, jotka olivat niin raskaat, että kolmellakymmenellä miehellä oli täysi työ pyörähdettäessään niitä saranoillaan.

Mutta pieni poika, joka oli ainoastaan kahdentoista vanha, ei välittänyt juuri katsella kaikkea tätä. Hänen äitinsä kertoi hänelle, että se mitä hän täällä nyt näki, oli ihmeellisintä, mitä maailmassa oli olemassa. Hän sanoi kestävänsä kauan, ennen kuin poika jälleen saisi nähdä jotakin tämän kaltaista. Köyhässä Nasaretissa, josta he olivat kotoisin, ei ollut muuta katseltavaa kuin harmaat kadut.

Hänen kehoituksensa eivät kuitenkaan paljoa auttaneet. Tuntui siltä, kuin pieni poika mielellään olisi juossut pois ihanasta temppelistä, jos hän sen sijaan olisi päässyt leikkitelemään Nasaretin ahtaille kaduille.

Mutta ihmeellistä kyllä, mitä välinpitämättömämmäksi poika osoittautui, sitä tyytyväisempiä ja onnellisempia olivat hänen vanhempansa. He nyökkäsivät toisilleen pojan pään ylitse ja olivat tuiki iloisia.

Vihdoin pienokainen näytti niin väsyneeltä ja ikävystyneeltä, että äidin oli häntä sääli. "Me olemme nyt kulkeneet liian kauaksi", sanoi hän. "Tulepas hetkeksi lepäämään!"

Hän kävi istumaan pilarin viereen ja kehoitti poikaa paneutumaan maata ja laskemaan päänsä hänen polvelleen. Ja poika totteli ja nukkui heti.

Tuskin hän oli nukahtanut, kun vaimo sanoi miehelle: "En ole mitään pelännyt niinkuin tätä hetkeä, jolloin hän pääsisi tänne Jerusalemin temppeliin. Minä luulin, että kun hän saisi nähdä tämän Jumalan huoneen, niin hän tahtois jättää tänne ainiaaksi."

"Minäkin olen pelännyt tätä matkaa", sanoi mies. "Siihen aikaan kun hän syntyi, ilmestyi useita tunnustähtiä, jotka ennustivat hänestä suurta hallitsijaa. Mutta mitäpä kuninkaanarvo tuottaisi hänelle muuta kuin huolta ja vaaraa? Olen aina sanonut, että sekä hänelle että meille olisi parasta, jollei hänestä koskaan tulisi muuta kuin nikkari Nasaretissa."

"Aina siitä saakka kun hän oli viiden vuoden vanha", sanoi äiti mieltävänä, "ei enää ole tapahtunut ihmeitä hänen ympärillään. Eikä hän itsekään enää muista, mitä hänen lapsuutensa ensi aikoina

tapahtui. Hän on nyt aivan kuin muutkin lapset. Tapahtukoon Jumalan tahto ennen kaikkea muuta, mutta minä olen melkein ruvennut toivomaan, että Herra armossaan valitsee jonkun muun noihin suuriin kohtaloihin ja antaa minun pitää poikani luonani."

"Minä puolestani", sanoi mies, "olen aivan varma siitä, että jollei hän saa tietää mitään niistä merkeistä ja ihmeistä, jotka tapahtuivat hänen ensi vuosinaan, kaikki kyllä käy hyvin."

"En koskaan puhu hänelle mitään näistä ihmeistä", sanoi vaimo. "Mutta pelkään alituisesti, että tahtomattani on tapahtuva jotakin, joka saattaa hänet ymmärtämään, kuka hän on. Ennen kaikkea pelkäsin tuoda häntä tähän temppeleihin."

"Ole iloinen, että vaara nyt on voitettu", sanoi mies. "Hän on taas pian kotona Nasaretissa."

"Pelkäsin viisaita miehiä temppeleissä", sanoi vaimo. "Pelkäsin tietäjiä, jotka istuvat täällä matoillansa. Minä luulin, että kun hän tulisi heidän silmiensä eteen, niin he nousisivat ylös kumartamaan lapselle ja tervehtisivät häntä Juudan maan kuninkaana. Ihmeellistä, etteivät he huomaa hänen ihanuuttaan. He eivät koskaan ennen ole nähneet sellaista lasta."

Vaimo istui hetken aikaa ääneti ja katseli lasta. "Tuskin sitä ymmärrän", sanoi hän. "Minä luulin, että kun hän näkisi nämä tuomarit, jotka istuvat pyhässä huoneessa ja ratkaisevat kansan riitoja, ja nämä opettajat, jotka palvelevat Herraa, niin hän heräisi ja sanoisi: Täällä, näiden tuomarien, näiden opettajien, näiden pappien pariin minä olen syntynyt elämään."

"Mikähän onni olisi istua teljettynä näiden pylväskäytävien sisäpuolella?" puuttui mies puheeseen. "Parempi hänen on vaeltaa kummuilla ja kukkuloilla Nasaretin ympäristössä."

Äiti huokasi hiukan. "Hän on niin onnellinen meidän luonamme kotona", sanoi hän. "Miten tyytyväinen hän onkaan, kun hän saa seurata lammasmaamiehen työtä! En usko, että teemme väärin häntä kohtaan koettaessamme pidättää häntä luonamme."

"Me säästämme häntä vain suurilta kärsimyksiltä", sanoi mies.

He keskustelivat samaan tapaan yhä edelleen, kunnes lapsi heräsi unestaan.

"Kas nyt", sanoi äiti, "oletko nyt levännyt kylliksi? Nousehan ylös, sillä ilta on käsissä ja meidän täytyy palata leiripaikallemme."

He olivat rakennuksen kaukaisimmassa osassa ja rupesivat vaeltamaan ulko-ovea kohti.

Hetken kuluttua heidän piti kulkea vanhan holvin läpi, joka oli vielä jäljellä siltä ajalta, jolloin ensi kerran rakennettiin temppeleille tälle paikalle, ja siellä seisoi seinää vasten suunnattoman suuri ja raskas vanha vaskitorvi. Se seisoi siinä lommoisena ja ruosteisena, täynnä tomua ja hämähäkin verkkoja sekä sisä- että ulkopuoleltaan, ja sen kylkeen uurretut vanhanaikaiset kirjaimet olivat kuluneet melkein näkymättömiksi. Tuhat vuotta varmaan oli kulunut siitä, kun kukaan viimeksi oli yrittänyt saada siitä säveliä.

Mutta kun pieni poika näki tuon suunnattoman torven, niin hän pysähtyi ihmeissään. "Mikä se tuo on?" hän kysyi.

"Se on se suuri torvi, jota sanotaan Maailmanruhtinaan ääneksi", vastasi äiti. "Sillä Mooses kutsui kokoon Israelin lapset, kun he olivat hajallaan korvessa. Hänen jälkeensä ei kukaan ole saanut ainoatakaan ääntä siitä. Mutta kenelle se onnistuu, se voi kerätä kaikki maailman kansat valtansa alle."

Vaimo hymyili tälle jutulle, joka hänen mielestään oli vain vanha tarina, mutta pieni poika jäi seisomaan suuren torven ääreen, kunnes äiti kutsui häntä. Tämä torvi ensimmäisenä kaikista näkemistään temppeleissä miellytti häntä. Hän olisi tahtonut jäädä kauan sitä katselemaan.

He eivät olleet astuneet pitkälti, kun he tulivat suurelle, avaralle temppeleille. Täällä oli vuoriperustuksessa halkeama, syvä ja laaja, aivan sellaisena kuin se oli ollut siinä ikivanhoista ajoista asti. Tätä halkeamaa ei kuningas Salomo tahtonut täyttää, kun hän rakensi temppeleitä. Mitään siltää hän ei ollut johtanut sen yli, mitään aitausta hän ei ollut asettanut jyrkän syvänteiden reunalle. Sen sijaan hän oli jännittänyt halkeaman poikki monta kyynärää pitkän terässäilän siten, että hiottu terä oli ylöspäin käännettynä. Ja lukemattomien vuosien ja muutosten jälkeen säillä oli yhä edelleen pysynyt paikoillansa. Nyt se oli kuitenkin melkein loppuun ruostunut, se ei ollut enää tanakasti päistänsä kiinni, vaan vapisi ja keinui, jos joku vain raskain askelin kulki temppeleihin.

Kun äiti pojan kanssa kiersi halkeaman ohi, kysyi tämä häneltä: "Mikä silta tuo on?"

"Kuningas Salomo on sen asettanut siihen", vastasi äiti, "ja me nimitämme sitä Paratiisin sillaksi. Jos sinä voit astua tämän halkeaman yli tätä väräjävää siltaa myöten, jonka terä on auringonsädettä ohuempi, tiedät varmaan pääseväsi paratiisiin."

Ja hän hymyili ja kiiruhti eteenpäin, mutta poika jäi katselemaan kapeaa, väräjävää terässäilää, kunnes äiti häntä kutsui.

Totellessaan äitiään hän huokasi, ettei äiti ennemmin ollut näyttänyt hänelle näitä molempia ihmeellisiä asioita, niin että hänellä olisi ollut kylliksi aikaa katsella niitä.

He kulkivat nyt pysähtymättä, kunnes tulivat suureen pylväskäytävään, jota viisi pylväsriviä kannatti. Täällä kohosi eräässä nurkassa kaksi mustaa marmoripylvästä samalla jalustalla niin lähellä toisiaan, että tuskin oljenkortta olisi voinut tunkea niiden välitse. Ne olivat korkeat ja juhlalliset, ja niiden runsaasti koristettuja kapiteeleja ympäröi rivi ihmeellisesti muovailtuja eläinten päitä. Mutta ei tuuman vertaakaan näistä kauniista pylväistä ollut merkkejä ja naarmuja vailla, ne olivat enemmän vahingoittuneet ja kuluneet kuin mikään muu koko temppelissä. Lattiakin niiden ympärillä oli kiiltäväksi kulunut ja hiukan kovertunut monien jalkojen hivutuksesta.

Taaskin poika seisahdutti äitinsä ja kysyi häneltä: "Mitä pylväitä nuo ovat?"

"Nuo pylväät on isämme Abraham tuonut mukanaan Palestiinaan kaukaiselta Kaldean maalta ja hän nimitti niitä Vanhurskauden portiksi. Ken voi tunkeutua niiden lomitse, on vanhurskas Jumalan edessä eikä ole koskaan syntiä tehnyt."

Poika seiso katsellen suurin silmin näitä pylväitä.

"Et suinkaan aio yrittää tunkeutua niiden lävitse?" sanoi äiti nauraen. "Näetkö, kuinka lattia niiden ympärillä on kulunut, kun niin monet ovat koettaneet tunkeutua kapean raon läpi, mutta usko minua, ei kukaan ole siinä onnistunut. Kiiruhdahan nyt! Minä kuulen vaskiporttien kuminan, kun kolmekymmentä tempelin palvelijaa painaa olkapäillään niitä saadakseen ne liikkeeseen."

Mutta kaiken yötä pieni poika makasi valveilla teltassa eikä hän nähnyt edessään muuta kuin Vanhurskauden portin ja Paratiisin sillan ja Maailmanruhtinaan äänen. Niin ihmeellisistä asioista hän ei ollut ennen kuullut puhuttavan. Eikä hän voinut karkottaa niitä ajatuksistaan.

Ja seuraavan päivän aamuna kävi aivan samalla tapaa. Hän ei voinut muuta ajatella. Sinä aamuna heidän oli määrä matkustaa kotiin. Vanhemmilla oli paljon puuhaa, ennen kuin he saivat teltan alas ja sälytetyksi suuren kameelin selkään ja ennen kuin kaikki muu oli kunnossa. He eivät lähtisi yksin matkaan, vaan useitten sukulaisten ja naapurien seurassa, ja kun niin suuren joukon piti lähteä liikkeelle, kävi pakkaaminen tietysti hyvin hitaasti.

Pieni poika ei ottanut osaa työhön, vaan istui kesken kiirettä ja hyörinää hiljaa ja ajatteli noita kolmea ihmeellistä asiaa.

Äkkiä hänen päähänsä pälkähti, että hän hyvinkin ehtisi mennä temppeliin katsomaan niitä vielä kerran. Oli vielä paljon pakattavaa. Hän ehtisi kyllä palata takaisin temppelistä ennen matkalle lähtöä.

Hän kiiruhti pois sanomatta kenellekään, minne hän aikoi mennä. Hänen mielestään se ei ollut tarpeellista. Palaisihan hän pian takaisin.

Ei kestänyt kauan ennen kuin hän saapui temppelin luo ja astui pylväskäytävään, jossa molemmat mustat kaksoispylväät seisoivat.

Niin pian kuin hän ne näki, alkoivat hänen silmänsä loistaa ilosta. Hän kävi lattialle niiden viereen istumaan ja tähysteli niitä. Kun hän ajatteli, että se joka saattoi tunkeutua näiden molempien pylväiden lomitse, oli vanhurskas Jumalan edessä eikä koskaan ollut syntiä tehnyt, hän ei mielestään koskaan ollut nähnyt mitään niin ihmeellistä.

Hän ajatteli, kuinka ihanaa olisi, jos voisi tunkeutua näiden kahden pylvään väliin, mutta ne seisoivat niin lähetyksen, ettei sitä voinut edes yritellä. Siten hän istui liikkumatta pylväiden edessä ainakin tunnin verran, vaikkei hän itse sitä tiennyt. Hän luuli katselleensa niitä vain pari silmänräpäystä.

Mutta sattui, että siinä komeassa pylväskäytävässä, jossa pieni poikanen istui, olivat korkean raadin tuomarit koolla ratkaisemassa ihmisten riitoja. Koko pylväskäytävä oli täynnä väkeä, toiset valittivat, että rajapyykkeitä heidän maillaan oli muutettu, toisilta oli lampaita laumasta riistetty ja merkitty väärillä merkeillä, toisille eivät velalliset tahtoneet suorittaa velkojansa.

Muiden muassa tuli eräs rikas mies, jolla oli yllään laahustava purppurapuku, ja haastoi oikeuteen köyhän lesken, jonka piti olla hänelle velkaa muutamia siklejä hopeaa. Köyhä leski valitti, että rikas teki

hänelle vääryyttä. Hän oli jo kerran maksanut hänelle velkansa, ja nyt velkoja tahtoi pakottaa hänet maksamaan uudestaan, mutta sitä hän ei kyennyt tekemään. Hän oli niin köyhä, että jos tuomarit tuomitsivat hänet maksamaan, olisi hänen pakko antaa tyttärensä rikkaalle miehelle orjiksi.

Se, joka istui ylinnä tuomarin-istuimella, kääntyi rikkaan miehen puoleen ja sanoi hänelle: "Uskallatko vannon, ettei tämä köyhä vaimo jo ole maksanut sinulle velkaansa?"

Silloin vastasi rikas mies: "Herra, minä olen rikas. Viitsisinkö minä velkoa rahojani tältä köyhältä leskeltä, jollei minulla olisi siihen oikeutta? Minä vannon sinulle, niin totta kuin ei kukaan koskaan voi kulkea Vanhurskauden portin läpi, että tämä vaimo on minulle velkaa sen summan, jota häneltä vaadin."

Kun tuomarit kuulivat tämän valan, he uskoivat hänen puheensa ja tuomitsivat köyhän lesken antamaan hänelle tyttärensä orjiksi.

Mutta pikku poika istui lähellä ja kuuli kaikki. Hän ajatteli itsekseen: Kuinka hyvä, jos joku voisi tunkeutua Vanhurskauden portin läpi! Tuo rikas mies ei varmaankaan puhunut totta. Sääli vanhaa vaimoa, jos hänen on pakko antaa tyttärensä orjiksi.

Hän hyppäsi jalustalle, josta molemmat pylväävät kohosivat korkeutta kohti, ja katseli raon läpi.

Oi, jospa se ei olisi aivan mahdotonta, ajatteli hän. Hän oli niin suruissaan köyhän vaimon tähden. Hän ei ajatellut enää lainkaan, että se, joka tunkeutuisi tästä portista läpi, olisi vanhurskas ja synnitön. Hän tahtoi kulkea pylväiden lomitse ainoastaan köyhän vaimon vuoksi.

Hän työnsi olkapäänsä syvennykseen pylvättien väliin ikään kuin raivatakseen itselleen tietä.

Silloin kaikki ihmiset, jotka seisovat pylväskäytävän alla, käänsivät katseensa Vanhurskauden porttia kohti. Sillä holvi jymisi ja vanhat pylväävät humahtivat ja siirtyivät syrjään, toinen oikealle ja toinen vasemmalle, jättäen niin paljon lomaa, että pojan hento ruumis pääsi pujahtamaan läpi.

Silloin syntyi suuri hämmästys ja hälinä. Ensi hetkessä ei kukaan tiennyt mitä sanoa. Väki seiso vain tuijottaen poikaan, joka oli tehnyt niin suuren ihmeen. Vanhin tuomareista tointui ensimmäisenä. Hän käski ottaa kiinni rikkaan kauppiaan ja tuoda hänet tuomioistuimen eteen. Ja hän tuomitsi hänet luovuttamaan köyhälle leskelle kaiken omaisuutensa, koska hän oli vannonut väärän valan Jumalan temppelissä.

Kun tämä oli ratkaistu, tiedusteli tuomari poikaa, joka oli tunkeutunut Vanhurskauden portin läpi, mutta kun ihmiset etsivät häntä, hän oli jo kadonnut. Sillä samassa kun pylväävät olivat luisuneet erilleen, oli hän herännyt ikään kuin unesta ja muistanut vanhempiansa ja kotimatkaa. Nyt minun pitää kiiruhtaa täältä, jottei vanhempieni tarvitse odottaa minua, hän ajatteli.

Mutta hän ei tiennyt lainkaan, että hän oli istunut kokonaisen tunnin Vanhurskauden portin edessä, vaan luuli viipyneensä vain muutamia minutteja, ja sen tähden hän arveli ehtivänsä silmäillä vielä Paratiisin siltaa, ennen kuin hän lähtisi temppelistä.

Ja hän kulki keveästi väkijoukon läpi ja tuli Paratiisin sillalle, joka oli aivan suuren temppelin toisessa päässä.

Mutta kun hän näki terävän terässäilän, joka oli jännitetty halkeaman poikki, ja ajatteli että se ihminen, joka pääsisi tämän sillan yli, varmaan joutuisi paratiisiin, oli se hänen mielestään ihmeellisintä mitä hän koskaan oli nähnyt ja hän kävi istumaan halkeaman reunalle ja katseli terässäilää.

Hän istui ajatellen, miten suloista olisi päästä paratiisiin ja kuinka mielellään hän astuisi tämän sillan poikki. Mutta samassa hän huomasi, että sitä oli aivan turha yrittääkään.

Täten hän istui mietteissään kaksi kokonaista tuntia, mutta hän ei lainkaan tiennyt ajan kuluvan. Hän istui vain ajatellen paratiisia.

Mutta sattui sitten, että pihalle, jossa tämä syvä halkeama oli, oli pystytetty suuri uhrialttari ja sen ympärillä kulki valkopukuisia pappeja hoitaen alttaritululta ja vastaanottaen uhrilahjoja. Pihalla seiso myös monta uhraajaa ja suuri joukko ihmisiä, jotka vain katselivat jumalanpalvelusta.

Tulipa sinne myös vanha, köyhä mies, joka kantoi hyvin pientä ja laihaa lammasta, jota koirat päälle päätteeksi olivat purreet, niin että sillä oli suuri haava.

Mies vei lampaansa papeille ja pyysi saada uhrata sen, mutta he eivät suostuneet siihen. He sanoivat, ettei niin kurjaa lahjaa voinut Herralle tarjota. Vanhus pyysi, että he laupeudessaan ottaisivat lampaan

vastaan, sillä hänen poikansa oli kuolemaisillaan eikä hänellä ollut mitään muuta, jota hän olisi voinut uhrata Jumalalle pojan parantumiseksi. "Antakaa minun se uhrata", sanoi hän, "muuten minun rukoukseni ei kohoa Jumalan kasvojen eteen ja poikani kuolee."

"Minä säälin sinua, siitä voit olla varma", sanoi pappi, "mutta laki kieltää uhraamasta vahingoittunutta eläintä. Yhtä mahdotonta on suostua sinun pyyntösi kuin astua Paratiisin sillan poikki."

Pieni poika istui siksi lähellä, että hän kuuli kaikki. Häntä säälitti, ettei kukaan voinut astua sillan poikki. Ehkäpä köyhä saisi pitää poikansa, jos lammas tulisi uhratuksi.

Vanha mies meni suruissaan pois temppelinpihalta, mutta poika nousi, astui väräjävän sillan luo ja asetti jalkansa sen päälle.

Hän ei lainkaan ajatellutkaan astua sen poikki päästäksensä paratiisiin. Hänen ajatuksensa seurasivat vain köyhää miestä, jota hän olisi tahtonut auttaa.

Mutta hän veti jalkansa pois ajatellen: Se on mahdotonta. Se on liian vanha ja ruostunut, se ei minua edes kannattaisi.

Mutta uudelleen hänen ajatuksensa siirtyivät köyhään mieheen, jonka poika oli kuolemaisillaan. Hän painoi taaskin jalkansa miekanterälle.

Silloin hän huomasi, että se lakkasi väräjästä ja tuntui leveältä ja vakavalta hänen jalkansa alla.

Ja astuessaan askelen eteenpäin hän tunsu, että ilma hänen ympärillään kannatti häntä, niin ettei hän voinut pudota. Se kantoi häntä ikään kuin hän olisi ollut lintu ja saanut siivet hartioihinsa.

Mutta pingoitetusta säilästä värähti suloinen sävel pojan astuessa sitä myöten, ja joku pihalla olevasta joukosta käännähti taakseen kuullessaan äänen. Hän päästi huudon ja samassa kääntyivät kaikki muutkin katsomaan, ja he näkivät pienen pojan, joka luisui eteenpäin pitkin terässäilää.

Suuri hämmästyks ja ihmetys valtasi kaikki läsnäolijat. Papit tointuivat ensiksi. He lähettivät heti hakemaan köyhää miestä, ja kun hän tuli takaisin, he sanoivat hänelle: "Jumala on tehnyt ihmeen osoittaakseen meille, että hän tahtoo ottaa vastaan sinun lahjasi. Anna lammas tänne, että sen uhraamme!"

Kun se oli tehty, kyselivät he poikaa, joka oli kulkenut halkeaman poikki. Mutta kun he etsivät häntä, ei häntä mistään löytynyt.

Sillä samassa kun poika oli astunut halkeaman poikki, oli 'hän tullut ajatelleeksi kotimatkaa ja vanhempiaan. Hän ei tiennyt, että sekä aamu että aamupäivä oli kulunut loppuun, ja hän ajatteli: Minun pitää kiirehtiä kotiin, niin ettei heidän tarvitse odottaa. Minä pistäydyn vain ensin katsomaan Maailmanruhtinaan ääntä.

Ja hän hiipi pois ihmisjoukon keskeltä ja kiiruhti kepein askelin hämärään pylväskäytävään, jossa vaskitorvi oli nojallaan seinää vasten.

Kun hän sen näki ja ajatteli, että se joka saisi siitä ainoankin äänen, keräisi kokoon kaikki maailman kansat valtansa alle, ei hän mielestään koskaan ollut nähnyt mitään sen ihmeellisempää ja hän istahti sen viereen katselemaan sitä.

Hän ajatteli, kuinka suurta olisi voittoa kaikki maailman ihmiset ja kuinka mielellään hän tahtois puhaltaa tällä vanhalla torvella. Mutta hän tiesi sen mahdottomaksi eikä uskaltanut edes yrittää.

Täten hän istui useita tunteja, mutta hän ei tiennyt, että aika kului. Hän ajatteli vain, kuinka suurta olisi koota kaikki maailman ihmiset valtansa alle.

Mutta sattuipa siten, että tässä vilpoisessa pylväskäytävässä istui pyhä mies ja opetti opetuslapsiansa. Ja hän kääntyi nyt erään nuorukaisen puoleen, joka toisten mukana istui hänen jalkojensa juuressa, ja sanoi hänelle, että hän oli petturi. Henki oli ilmaissut hänelle, sanoi pyhä mies, että tämä nuorukainen oli muukalainen eikä israelilainen. Ja pyhä mies kysyi nyt häneltä, miksi hän oli salaa ja vieraalla nimellä tunkeutunut hänen opetuslastensa pariin.

Silloin vieras nuorukainen nousi seisomaan ja sanoi vaeltaneensa korprien halki ja kulkeneensa suurien merien poikki saadakseen kuulla oikeata viisautta ja ainoan Jumalan oppia. "Sieluni oli kaipauksesta näännytä", sanoi hän pyhälle miehelle. "Mutta minä tiesin, ettet opettaisi minua, jollen sanoisi olevani israelilainen. Siksi valehtelin sinulle, että kaipaukseni saisi lohdutusta. Ja minä pyydän, että sallit minun jäädä luoksesi."

Mutta pyhä mies nousi kohottaen kätensä taivasta kohti. "Yhtä mahdotonta on sinun jäädä minun luokseni kuin jonkun puhaltaa tuota suurta vaskitorvea, jota me nimitämme Maailmanruhtinaan ääneksi. Sinun ei ole edes lupa jalallasi koskettaa tätä osaa temppeeliä, koska olet pakana. Kiiruhda pois, muuten toiset opetuslapseni karkaavat päällesi ja repivät sinut kappaleiksi, sillä läsnäolosi saastuttaa temppeeliä."

Mutta nuorukainen seiso i paikallaan ja sanoi: "Minä en mene muualle, missä sieluni ei löydä ravintoa. Mieluummin kuolen sinun jalkojesi juureen."

Tuskin se oli sanottu, kun pyhän miehen opetuslapset nousivat karkottaakseen nuorukaisen. Kun hän asettui vastarintaan, he kaatoivat hänet maahan ja tahtoivat tappa hänet.

Mutta poika istui aivan lähellä, niin että hän kuuli ja näki kaikki, ja hän ajatteli: Tämä on suurta kovuutta. Oi, jospa voisin puhaltaa vaskitorvea, niin hän olisi autettu.

Hän nousi ja laski kätensä torvelle. Tänä hetkenä hän ei enää toivonut voivansa nostaa sitä huulilleen sen vuoksi, että siitä, joka kykeni niin tekemään, tulisi suuri valtias, vaan sen vuoksi, että hän halusi auttaa ihmistä, jonka henki oli vaarassa.

Ja hän tarttui pienin käsin vaskitorveen ikään kuin yrittäen sitä nostaa.

Silloin hän tuns i, että suunnaton torvi kohosi itsestään hänen huulilleen. Ja kun hän veti henkeään, tunkeutui voimakkaasti sointuva ääni torvesta ja kajahti läpi koko suuren temppeelialueen.

Silloin kaikki käänsivät silmänsä ja näkivät, että pieni poika piteli torvea huulillaan ja sai siitä soimaan säveliä, jotka saattoivat holvit ja pylväät värähtelemään.

Kaikki kädet, jotka olivat kohonneet vierasta nuorukaista vastaan, laskeutuivat heti alas, ja pyhä opettaja sanoi hänelle:

"Istahda tänne jalkojeni juureen, niinkuin ennenkin! Jumala on tehnyt ihmeen osoittaakseen minulle tahtonsa olevan, että sinäkin oppisit häntä palvelemaan."

* * * * *

Kun päivä lähene loppuaan, tulivat mies ja vaimo kiiruhtaen Jerusalemiä kohti. He näyttivät hätääntyneiltä ja levottomilta ja he huusivat jokaiselle, joka tuli heitä vastaan: "Me olemme kadottaneet poikamme. Me luulimme, että hän oli seurannut sukulaisiamme ja naapureitamme, mutta ei kukaan heistä ole häntä nähnyt. Onko kukaan teistä kulkenut tiellä yksinäisen lapsen ohi?"

Ne, jotka tulivat Jerusalemissa, vastasivat: "Emme ole nähneet teidän poikaanne, mutta temppeelissä näimme ihanan lapsen. Hän oli kuin taivaan enkeli ja hän kulki Vanhurskauden portin läpi."

He olisivat tahtoneet kertoa siitä tarkalleen, mutta vanhemmilla ei ollut aikaa kuunnella.

Kun he olivat astuneet kappaleen matkaa, he kohtasivat muita ihmisiä ja kysyivät heiltä.

Mutta ne, jotka tulivat Jerusalemissa, eivät huolineet kertoa muusta kuin ihanasta lapsesta, joka näytti tulleen aivan suoraan taivaasta ja joka oli astunut Paratiisin sillan poikki.

He olisivat mielellään jääneet seisomaan ja kertomaan tästä iltamyöhään asti, mutta miehellä ja vaimolla ei ollut aikaa kuunnella heitä, vaan he kiiruhtivat kaupunkiin.

He kulkivat pitkin katuja löytämättä ketään. Vihdoin he tulivat temppeeliin.

Kun he astuivat siitä ohi, sanoi vaimo: "Koska kerran olemme tässä, niin pistäytykäämme sisään katsomaan millainen on se lapsi, jonka sanotaan tulleen alas taivaasta!" He menivät sisään ja kysyivät, missä he saisivat nähdä sen lapsen.

"Menkää suoraan sinne, missä pyhät opettajat istuvat opetuslapsineen. Siellä on lapsikin. Vanhat miehet ovat asettaneet hänet keskellensä, ja he kyselevät häneltä ja hän kysyy heiltä ja kaikki ihmettelevät häntä. Mutta kaikki kansa seisoo temppeelinpihalla nähdäkseen vilahdukseltakin sitä, joka on kohottanut Maailmanruhtinaan äänen huulillensa."

Mies ja vaimo raivasivat itselleen tietä ihmisjoukon läpi ja he näkivät, että lapsi, joka istui viisaiden opettajien keskellä, oli heidän poikansa.

Mutta kun vaimo tuns i lapsen, rupesi hän itkemään.

Ja poika, joka istui viisaiden miesten keskellä, kuuli jonkun itkevän, ja hän tuns i sen äidiksensä.

Silloin hän nousi, tuli äitinsä luo, ja isä ja äiti veivät hänet mukanaan pois temppeleistä.

Mutta äiti itki kaiken aikaa ja lapsi kysyi häneltä: "Miksi itket? Tulinhan sinun luoksesi, heti kun kuulin äänesi."

"Enkö itkisi?" sanoi äiti. "Luulin kadottaneeni sinut."

He kulkivat kaupungista ulos ja ilta pimeni, ja äiti itki yhä lakkaamatta.

"Miksi itket?" sanoi lapsi. "En tiennyt, että päivä oli niin pitkälle kulunut. Minä luulin, että oli vielä aamu, ja tulin sinun luoksesi heti kun kuulin äänesi."

"Enkö itkisi?" sanoi äiti. "Olen etsinyt sinua koko päivän. Luulin kadottaneeni sinut."

He kulkivat koko yön ja äiti itki yhä.

Kun päivä alkoi sarastaa, sanoi lapsi: "Miksi itket? En etsinyt omaa kunniaani, vaan Jumala antoi minun tehdä ihmeitä sen tähden, että hän tahtoi auttaa noita kolmea ihmisraukkaa. Ja heti kun kuulin sinun äänesi, tulin jälleen luoksesi."

"Poikani", vastasi äiti, "minä itken sen tähden, että sittenkin olen kadottanut sinut. En koskaan enää saa omistaa sinua. Tästä lähtien on sinun elämäsi oleva pyrkimystä vanhurskauteen, ja kaipauksesi määränä on oleva paratiisi, ja rakkautesi on kohdistuva kaikkiin kurjiin ihmisiin koko maailmassa."

PYHÄN VERONIKAN HIKILIINA

1.

Keisari Tiberiuksen viimeisinä hallitusvuosina tapahtui, että köyhä viinamäen työmies ja hänen vaimonsa asettuivat asumaan yksinäiseen mökkiin korkeaan Sabiinivuoristoon. He olivat muukalaisia ja elivät aivan itseksensä, eikä kukaan koskaan tullut heidän luoksensa käymään. Mutta eräänä aamuna, kun työmies työnsi ovensa auki, hän huomasi hämmästyksensä, että vanha vaimo istui kyyryllään kynnyksellä. Hänellä oli halpa harmaa vaippa hartioillaan ja hän näytti hyvin köyhältä. Siitä huolimatta hän tuntui niin kunnioitusta herättävältä noustessaan ja astuessaan häntä kohti, että miehen täytyi ajatella tarinoita jumalattarista, jotka vanhan vaimon hahmossa olivat vierailleet ihmisten luona.

"Ystäväni", sanoi vanhus viinamäen työmiehelle, "älä ihmettele, vaikka nukuin yötä kynnykselläsi. Minun vanhempani asuivat tässä mökissä ja täällä minä synnyin lähes yhdeksänkymmentä vuotta sitten. Luulin tapaavani sen tyhjänä ja hylättynä. En tiennyt, että ihmiset olivat jälleen ottaneet sen haltuunsa."

"En ihmettele, että otaksuit näin korkealla autioilla vuorilla sijaitsevan mökin olevan tyhjänä ja hylättynä", sanoi viinamäen työmies. "Mutta vaimoni ja minä olemme kotoisin kaukaiselta maalta emmekä me, köyhät muukalaiset, ole kyenneet löytämään parempaa asuntoa. Ja sinulle, joka varmaan olet nälissäsi ja väsynyt pitkän matkasi jälkeen vanhoilla päivilläsi, pitäisi olla mieluisampaa, että mökissä asuu ihmisiä kuin Sabiinivuorten susia. Saathan nyt ainakin täällä vuoteen levätäksesi sekä maljallisen vuohenmaitoa ja leipäpalan, jos pidät hyvänäsi."

Vanhus hymyili hiukan, mutta tämä hymyily oli niin ohimenevä, ettei se kyennyt karkottamaan syvän surun ilmettä, joka kuvastui hänen kasvoillansa. "Koko nuoruuteni ajan olen asunut täällä vuoristossa", sanoi hän. "En ole vielä unohtanut, miten susi karkotetaan pesästänsä."

Ja hän näytti tosiaankin niin vahvalta ja voimakkaalta, ettei työmies epäillyt, että hänellä vanhuudestaan huolimatta vielä olisi kylliksi voimaa taistellakseen metsän petojen kanssa.

Mutta hän uudisti kutsunsa ja vanhus astui tupaan. Hän istahti köyhän väen aterialle ja otti empimättä siihen osaa, mutta vaikka hän näytti hyvin tyytyväisenä syövän maidossa liotettua karheaa leipää, niin sekä mies että vaimo ajattelivat: Mistähän tämä vanha vaeltaja tulee? Hän on varmaan useammin syönyt fasaaneja hopealautaselta kuin juonut vuohenmaitoa saviruukusta.

Välistä hän kohotti katseensa ruoasta ja katseli ympärillensä ikään kuin tunteakseen paikat mökissä. Halpa maja, sen autiot saviseinät ja maapermanto eivät varmaankaan olleet suuresti muuttuneet. Näyttipä hän vielä lisäksi isäntäväellensä seinällä olevia koirien ja hirvien kuvien jälkiä, joita hänen isänsä oli siihen piirustanut pienten lastensa iloksi. Ja korkealla hyllyllä hän luuli vielä näkevänsä sen

saviastian sirpaleita, johon hänen oli ollut tapana kaataa maitoa.

Mutta mies ja vaimo ajattelivat itsekseen: Voihan olla, että hän on syntynyt tässä majassa, mutta onpa hänellä sittenkin ollut paljon muuta tointa elämässä kuin vain vuohien lypsämistä ja juuston ja voin valmistamista.

He huomasivat myöskin, että hän usein ajatuksissaan oli kaukana poissa ja että hän huokasi syvään ja huolestuneena joka kerta, kun hän heräsi mietteistään.

Vihdoin hän nousi pöydästä. Hän kiitti ystävällisesti vieraanvaraisuudesta, jota hän oli saanut nauttia, ja astui ovelle.

Mutta silloin hän tuntui viinamäen työmiehen mielestä niin surkuteltavan yksinäiseltä ja köyhältä, että tämä huudahti: "Jollen erehdy, ei sinun tarkoituksesi ollut näin pian lähteä tästä majasta kiivetessäsi yöllä tänne ylös. Jos todellakin olet niin köyhä miltä näytät, niin aikomuksesi lienee ollut jäädä tänne koko jäljellä olevaksi elinajaksesi. Mutta nyt sinä tahdot lähteä sen vuoksi, että minä ja vaimoni olemme ottaneet majan haltuumme."

Vanhus ei kieltänyt, että hän oli arvannut oikein. "Mutta tämä maja, joka niin monta vuotta on ollut autiona, on yhtä paljon sinun kuin minun", sanoi hän. "Minulla ei ole oikeutta karkottaa sinua täältä."

"Onhan se kuitenkin sinun vanhempiesi maja", sanoi viinamäen työmies, "ja sinulla on tietysti suurempi oikeus siihen kuin minulla. Me olemme sitä paitsi nuoria ja sinä olet vanha. Sen vuoksi sinä saat jäädä ja me lähdemme."

Kun vanhus kuuli nämä sanat, hän hämmästyti suuresti. Hän kääntyi takaisin kynnykseltä ja tuijotti mieheen ikään kuin hän ei olisi ymmärtänyt, mitä tämä tarkoitti.

Mutta nyt puuttui nuori vaimo keskusteluun.

"Jos minä saisin päättää", sanoi hän miehelle, "niin pyytäisin sinua kysymään tältä vanhalta vaimolta, eikö hän tahtoisi pitää meitä lapsinaan ja sallisi meidän jäädä hänen luokseen hoitamaan häntä. Mitä hyötyä hänellä olisi siitä, jos antaisimme hänelle tämän kurjan hökkelin ja sitten jättäisimme hänet? Hirveätähän hänen olisi asua täällä erämaassa yksinään. Ja millä hän eläisi? Sittenhän antaisimme hänen nääntyä nälkään."

Mutta vanhus astui miehen ja vaimon luo ja katseli heitä tarkasti. "Miksi te täten puhutte?" kysyi hän. "Miksi te osoitate minulle armeliaisuutta? Tehän olette muukalaisia."

Silloin nuori vaimo vastasi hänelle: "Me olemme itse kerran saaneet kokea suurta armeliaisuutta."

II.

Siten vanha vaimo joutui asumaan viinamäen työmiehen majaan, ja hän kiintyi suuresti tähän nuoreen väkeen. Mutta siitä huolimatta hän ei koskaan sanonut heille, mistä hän oli tullut tai kuka hän oli, ja he ymmärsivät, ettei hän olisi ollut hyvillään, jos he olisivat kysyneet.

Mutta eräänä iltana työn loputtua, kun he istuivat kaikki kolme suurella laakealla paadella oven edustalla ja söivät illallistaan, näkivät he vanhan miehen astuvan polkua ylös.

Hän oli pitkä ja vahvarakenteinen mies, hartiakas kuin painiskelija. Hänen kasvoissaan oli synkkä ja juro ilme. Otsa kohosi kaarevana syvällä olevien silmien yläpuolella ja suun piirteet ilmaisivat katkeruutta ja halveksumista. Hän kulki suorana ja nopeasti.

Miehen vaatteet olivat yksinkertaiset ja viinamäen työmies ajatteli heti nähtyään hänet: Tuo on vanha sotilas, joku, joka on saanut eron palveluksestaan ja on nyt matkalla kotiseudulleen.

Kun vieras oli saapunut aterioitsijain kohdalle, hän pysähtyi ikään kuin epäröiden. Työmies, joka tiesi, että tie loppui kappaleen matkan päässä mökin yläpuolella, laski lusikkansa pöydälle ja huusi hänelle: "Oletko kulkenut harhaan, muukalainen, koska tulet tälle mökille? Ei kukaan vaivaudu tänne saakka, jollei hänellä ole asiaa jollekulle meistä, jotka täällä asumme."

Kun hän kysyi täten, vieras tuli lähemmäksi. "Niin, asianlaita on niinkuin sanot", sanoi hän. "Minä olen eksynyt tieltä enkä nyt tiedä minnepäin astua. Jos sallit minun hetken levätä täällä ja sitten sanot, mitä polkua minun tulee seurata tullakseni eräälle maakartanalle, olen sinulle kiitollinen."

Näin sanoen hän istahti kivelle mökin edustalle. Nuori nainen kysyi, eikö hän tahtonut ottaa osaa heidän ateriansa, mutta mies kielsi hymyillen. Sen sijaan hän oli hyvin halukas keskustelemaan heidän kanssaan heidän syödessään. Hän kyseli nuorelta pariskunnalta heidän elämästään ja työstänsä, ja he

vastasivat hänelle iloisesti ja peittelemättä.

Mutta äkkiä työmies kääntyi vieraan puoleen ja rupesi häneltä kyselemään: "Sinä näet, kuinka yksin ja erillään muista me elämme", sanoi hän. "Siitä on hyvinkin vuosi, kun viimeksi juttelin muiden kuin paimenten ja viinamäen työmiesten kanssa. Etkö sinä, joka varmaan tulet jostakin kenttäleiristä, voi kertoa meille jotakin Roomasta ja keisarista?"

Tuskin oli mies sen sanonut, ennen kuin nuori vaimo huomasi, että vanhus katsoi varoittavasti mieheen ja kädenliikkeellä ikään kuin tahtoi kehoittaa häntä ottamaan vaaria sanoistansa.

Mutta vieras vastasi varsin ystävällisesti: "Ymmärrän, että oletat minut sotilaaksi, etkä todellakaan ole väärässä, joskin jo aikoja sitten olen luopunut palveluksesta. Tiberiuksen hallitessa ei meillä sotamiehillä ole ollut paljon työtä. Ja kuitenkin hän muinoin oli suuri sotapäällikkö. Se oli hänen onnensa aikaa. Nyt hän ei tee enää muuta kuin pelkää salaliittoja. Roomassa kaikki ihmiset kertovat, että hän viime viikolla otatti kiinni ja mestautti senaattori Titiuksen aivan perusteettoman epäilyksen nojalla."

"Keisari parka, hän ei enää tiedä, mitä hän tekee", huudahti nuori vaimo. Hän pudisti päätänsä surkutellen ja ihmeissään.

"Sinä olet tosiaankin oikeassa", sanoi muukalainen ja hänen kasvonsa ilmaisivat syvää synkkyyttä. "Tiberius tietää kaikkien ihmisten vihaavan häntä, ja juuri se on tehdä hänet aivan hulluksi."

"Mitä sanot?" vastasi vaimo. "Miksi me häntä vihaisimme? Me surkuttelemme vain, ettei hän enää ole yhtä suuri keisari kuin hallituksensa alussa."

"Erehdyt", sanoi muukalainen. "Kaikki ihmiset halveksivat ja vihaavat Tiberiusta. Kuinka voisi toisin ollakaan laita? Hänhän on vain julma ja säälimätön tyranni. Ja Roomassa luullaan, että hän tästä lähtien tulee olemaan entistäänkin taipumattomampi."

"Onko sitten jotakin tapahtunut, joka tekisi hänet pahemmaksi pedoksi kuin hän ennestään on?" kysyi mies.

Hänen näin sanoessaan vaimo huomasi, että vanhus antoi hänelle uudelleen varoittavan merkin, mutta hän teki sen niin salaviihkaa, ettei tämä sitä huomannut.

Vieras vastasi hänelle ystävällisesti, mutta eriskummallinen hymy levisi samalla hänen huulilleen.

"Olet ehkä kuullut kerrottavan, että Tiberiuksella tähän saakka on ollut ystävä, johon hän on voinut luottaa ja joka aina on sanonut hänelle totuuden. Kaikki muut, jotka elävät hänen hovissansa, ovat onnenonkijoita ja teeskentelijöitä, jotka ylistävät keisarin pahoja ja salakavalia tekoja yhtä paljon kuin hyviä ja kelvollisiakin. Mutta, kuten sanottu, yksi ainoa oli olemassa, joka ei koskaan pelännyt ilmaista hänelle, minkä arvoisia hänen tekonsa olivat. Tämä ihminen, joka oli rohkeampi kuin senaattorit ja sotaherrat, oli keisarin imettäjä, Faustina."

"Se on totta, olen kuullut hänestä puhuttavan", sanoi työmies. "Olen kuullut, että keisari aina on osoittanut hänelle suurta ystävyyttä."

"Niin, Tiberius ymmärsi antaa arvoa hänen rakkaudelleen ja uskollisuudelleen. Elän on kohdellut tätä köyhää talonpoikaisvaimoa, joka kerran tuli kurjasta mökistä Sabiinivuoristosta, kuin toista äitiänsä. Niin kauan kuin hän itse oleskeli Roomassa, antoi hän hänen asua samassa talossa Palatinuksella, jotta hän alituisesti olisi hänen läheisyydessään. Ei kellään Rooman ylhäisellä naisella ole ollut parempi kuin hänellä. Häntä kannettiin kantotuolissa kaduilla ja hänen pukunsa oli kuin keisarinna. Kun keisari muutti Caprin saarelle, tuli hänen seurata keisaria sinne ja hän ostatti siellä Faustinalle huvilan täynnä orjia ja kalliita tavaroita."

"Hänen on tosiaankin ollut hyvä olla", sanoi mies.

Hän se nyt yksin ylläpiti keskustelua vieraan kanssa. Vaimo istui ääneti ja seurasi ihmeissään sitä muutosta, mikä vanhassa vaimossa oli tapahtunut. Vieraan tulosta saakka hän ei ollut sanonut sanaakaan. Hänen lempeä ja ystävällinen kasvoniilmeensä oli kadonnut. Hän oli työntänyt ruoan luotaan ja istui jäykkänä ja suorana, painautuneena ovenpieltä vasten, ja tuijotti suoraan eteensä kasvot ankarina ja kivettyneinä.

"Keisarin tarkoitus oli, että hän saisi viettää onnellista elämää", sanoi vieras. "Mutta kaikesta hänen hyvydestään huolimatta on Faustinkin pettänyt hänet."

Vanhus hätkähti näitä sanoja, mutta nuori vaimo laski kätensä rauhoittavasti hänen käsivarrellensa. Sitten hän alkoi puhua lämpimällä, lempeällä äänellään: "Minä en kuitenkaan voi uskoa, että vanha

Faustina on ollut niin onnellinen hovissa kuin sinä sanot", sanoi hän kääntyen vieraan puoleen. "Olen varma siitä, että hän on rakastanut Tiberiusta aivan kuin omaa poikaansa. Voin käsittää, kuinka hän ylpeili hänen jalosta nuoruudestaan, ja voin myös ymmärtää, mitä surua hän on tuntenut, kun tämä vanhuutensa päivinä on antautunut epäilysten ja julmuuden valtaan. Hän on varmaan joka päivä neuvonut ja varoittanut häntä. Hirveätä on hänen ollut aina turhaan pyytää. Lopulta hän ei ole sietänyt nähdä hänen vajoavan yhä syvemmälle ja syvemmälle."

Vieras kumartui ihmeissään hiukan eteenpäin kuullessaan nämä sanat. Mutta nuori vaimo ei katsonut häneen. Hänen silmänsä olivat kääntyneet maahan ja hän puhui hyvin hiljaa ja nöyrästi.

"Sinä olet ehkä oikeassa arvostellessasi tuota vanhaa naista", vastasi hän. "Faustina ei todellakaan ole ollut onnellinen hovissa. Mutta tuntuu sittenkin oudolta, että hän jätti keisarin tämän tultua vanhaksi, kun hän kesti hänen luonaan kokonaisen elämän ajan."

"Mitä sanot?" sanoi mies. "Onko vanha Faustina jättänyt keisarin?"

"Hän lähti salaa Caprin saarelta, kenenkään tietämättä", sanoi vieras. "Hän meni yhtä köyhänä kuin hän tulikin. Hän ei vienyt mukanaan mitään aarteistansa."

"Eikö keisari todellakaan tiedä minne hän on mennyt?" kysyi nuori vaimo lempeällä äänellään.

"Ei, kukaan ei varmaan tiedä, minne hän on lähtenyt. Mutta otaksutaan, että hän on hakenut turvaa synnyinseutunsa vuorilta."

"Eikö keisari tiedä myöskään, miksi hän lähti pois?" kysyi nuori vaimo.

"Ei, keisari ei tiedä mitään. Hän ei kuitenkaan voi olettaa, että Faustina olisi jättänyt hänet sen vuoksi, että keisari kerran oli sanonut hänen palvelevan vain palkan ja lahjojen vuoksi, hänen niinkuin kaikkien muidenkin. Tietäähän Faustina, ettei hän koskaan ole epäillyt hänen epäitsekäisyyttään. Keisari on aina toivonut, että hän vapaaehtoisesti palaisi takaisin, sillä ei kukaan tiedä paremmin kuin hän, ettei keisarilla enää ole ainoatakaan ystävää."

"En tunne häntä", sanoi nuori vaimo, "mutta luulen kuitenkin voivani sanoa sinulle, miksi hän on jättänyt keisarin. Tuo vaimo on kasvatettu yksinkertaisuudessa ja hurskaissa oloissa näiden vuorien keskuudessa ja hän on aina kaivannut tänne takaisin. Hän ei varmaan kuitenkaan koskaan olisi jättänyt keisaria, jollei tämä olisi tullut siksi, mikä hän on. Mutta minä ymmärrän, että nyt, kun hänen elonsa päivät ovat loppumaisillaan, hän arveli olevansa oikeutettu ajattelemaan itseänsäkin. Jos minä olisin köyhä vaimo ja kotoisin näiltä vuorilta, niin totta tosiaan olisin tehnyt aivan samoin. Minä olisin ajatellut, että olin tehnyt kylliksi palvellessani herrani koko elämäni. Minä olisin lopulta luopunut ylellisyydestä ja keisarin suosiosta, jotta sieluni olisi saanut nauttia kunniaa ja oikeutta, ennen kuin se jättäisi minut pitkää matkaansa varten."

Muukalainen katsoi pitkään ja synkkänä nuoreen naiseen. "Sinä et ajattele, että keisarin elämä muuttuu nyt kahta kauheammaksi. Ei ole enää ketään, joka voisi häntä rauhoittaa, kun hän joutuu epäilyksen valtaan ja halveksii ihmisiä. Ajattelepas", jatkoi hän ja tuijotti synkin katsein suoraan nuoren vaimon silmiin, "koko maailmassa ei ole enää ketään, jota hän ei vihaisi, ei ketään, jota hän ei halveksisi, ei ketään."

Kun hän lausui nämä katkerat ja epätoivoiset sanat, vanhus liikahti äkkiä kääntyen hänen puoleensa, mutta nuori vaimo katsoi vierasta vakavasti silmiin ja vastasi: "Tiberius tietää, että Faustina palaa takaisin hänen luokseen, milloin hyvänsä keisari vain haluaa. Mutta ensin hänen täytyy tietää, ettei hänen vanhojen silmiensä tarvitse enää olla keisarin hovissa paheen ja riettauden todistajina."

He olivat kaikki nyt nousseet seisomaan, mutta viinamäen työmies ja hänen vaimonsa asettuivat vanhuksen eteen ikään kuin suojellakseen häntä.

Muukalainen ei hiiskunut enää sanaakaan, mutta hän katseli vanhusta kysyvästi. Onko tämä myös sinun viimeinen sanasi, näytti hän aikovan sanoa. Vanhuksen huulet vapisivat ja sanat eivät tahtoneet puhjeta esille.

"Jos keisari on rakastanut vanhaa palvelijaansa, niin suokoon hänelle myös rauhaa hänen vanhoilla päivillänsä", sanoi nuori vaimo.

Muukalainen epäröi vielä, mutta äkkiä hänen synkät kasvonsa kirkastuivat. "Ystävänä", sanoi hän, "sanottakoon Tiberiuksesta mitä hyvänsä, mutta jotakin hän on oppinut paremmin kuin kukaan muu, nimittäin kieltäytymisen taidon. Minulla ei ole teille enää muuta sanottavana. Jos se vanha vaimo, josta olette puhuneet, tulisi tähän mökkiin, niin ottakaa hänet hyvin vastaan! Keisarin suosion saavuttaa jokainen, joka häntä auttaa."

Hän kietoi ympärilleen vaippansa ja poistui samaa tietä kuin oli tullutkin.

III.

Tämän jälkeen eivät viinamäen työmies ja hänen vaimonsa enää koskaan puhuneet vanhalle vaimolle keisarista. Keskenään he ihmettelivät, että hänellä näin vanhana oli ollut voimaa erota kaikesta siitä rikkaudesta ja vallasta, johon hän oli tottunut. Eiköhän hän pian palanne takaisin Tiberiuksen luo? arvelivat he keskenään. Hän rakastaa keisaria varmaan yhä edelleen. Siinä toivossa, että keisari heräisi tajuamaan vikansa ja luopuisi huonoista elämäntavoistaan, on hän hänet jättänyt.

"Niin vanha mies kuin keisari ei voi koskaan aloittaa uutta elämää", sanoi työmies. "Kuinka karkotat hänestä sen suuren halveksumisen, jota hän tuntee kaikkia ihmisiä kohtaan? Kuka voisi astua hänen eteensä ja opettaa häntä rakastamaan heitä? Ennen sitä hän ei voi parantua epäilyksestään ja julmuudestaan."

"Tiedäthän, että on yksi, joka todellakin voisi sen tehdä", sanoi vaimo. "Minä ajattelen usein, mitenkähän kävisi, jos he molemmat kohtaisivat toisensa. Mutta Jumalan tiet eivät ole meidän teitämme." —

Vanha nainen ei näyttänyt lainkaan kaipaavan entistä elämäänsä. Jonkin ajan kuluttua synnytti nuori vaimo lapsen, ja kun vanhus sai sen nyt hoitaaksensa, tuntui hän niin tyytyväiseltä, että olisi voinut luulla hänen unohtaneen kaikki surunsa.

Kerran puolen vuoden kuluessa oli hänen tapana kääriytyä pitkään harmaaseen vaippaansa ja vaeltaa alas Roomaan. Mutta siellä hän ei mennyt kenenkään ihmisen luo, vaan astui suoraan tietä Forumille. Täällä hän pysähtyi pienen temppelin eteen, joka kohosi komeasti koristetun torin laidassa.

Tämä temppeli oli oikeastaan vain yksi ainoa suunnattoman suuri alttari, joka seisoi taivasalla marmoripihalla. Altтарin päällä rehenteli Fortuna, onnen jumalatar, ja sen jalustan juuressa oli Tiberiuksen kuvapatsas. Pihaa ympäröivät pappien rakennukset, polttopuiden säilytysvajat ja uhrieläinten tallit.

Vanhan Faustinan vaellus ei ulottunut koskaan edemmäksi tätä temppeliä, jonne saapuivat ne, jotka tahtoivat rukoilla onnea Tiberiukselle. Kun hän oli silmäillyt sisään ja nähnyt, että sekä jumalatar että keisarinkuva olivat kukilla seppelöidyt, että uhrifuli leimusi ja joukko kunnianarvoisia rukoilijoita oli kokoontunut alttarin eteen ja että pappien hiljaiset kiitoslaulut kajahtelivat ylt'ylmpärillä, hän palasi takaisin ja lähti jälleen vuorillensa.

Täten hän sai tietää keneltäkään kysymättä, että Tiberius vielä oli elävien joukossa ja että hänen kävi hyvin.

Kun hän kolmannen kerran vaelsi alas, kohtasi häntä yllätys. Kun hän saapui pienen temppelin kohdalle, hän näki, että se oli tyhjä ja hylätty. Tuli ei loimunnut kuvan edessä eikä siellä ollut ainoatakaan rukoilijaa. Pari kuihtunutta kiekkuraa riippui vielä alttarin toisella puolella, mutta siinä olikin kaikki, mikä todisti sen entistä ihanuutta. Papit olivat poissa ja keisarin kuva, jota ei kukaan vartioinut, oli vioittunut ja tahrainen.

Vanha vaimo kääntyi ensimmäisen ohikulkijan puoleen. "Mitä tämä merkitsee?" sanoi hän. "Onko Tiberius kuollut? Onko meillä toinen keisari?"

"Ei", vastasi roomalainen, "Tiberius on vielä keisarina, mutta me emme rukoile häntä enää. Meidän rukouksemme eivät enää auta häntä."

"Ystäväni", sanoi vanhus, "minä asun kaukana vuoristossa, jossa ei saa tietää mitään maailman tapahtumista. Etkö tahtois sanoa minulle, mikä onnettomuus on kohdannut keisaria?"

"Kauhistuttavin kaikista onnettomuuksista", sanoi mies. "Häntä hivuttaa tauti, jota ei ennen ole tunnettu Italiassa, mutta joka kuuluu itämailla olevan tavallinenkin. Sen jälkeen kuin tämä paha kohtasi keisaria, ovat hänen kasvonsa muuttuneet, hänen äänensä on kuin kiljuvan eläimen ja hänen varpaansa ja sormensa syöpyvät pois. Ja tälle taudille ei kuulu olevan mitään parannusta. Luullaan hänen kuolevan muutamien viikkojen kuluessa, mutta jollei hän kuole, on hänet pantava pois hallituksesta, sillä niin sairas ja kurja mies ei kykene kauemmin edustamaan hallitusta. Ymmärrät siis, että hänen kohtalonsa on määrätty. Mitäpä hyötyä siitä olisi, jos rukoilisi jumalilta hänelle onnea. Eikä se kannatakaan", sanoi hän hiukan hymyillen. "Ei kellään ole enää hänen puolelta mitään pelättävää eikä toivottavaa. Miksi siis vaivautuisimme hänen tähtensä?"

Hän tervehti ja meni, mutta vanhus seisoi vallan typeryneenä.

Ensi kertaa elässään hän lyyhistyi kokoon ja näytti siltä, kuin vanhuus olisi lannistanut hänet. Hän seiso i kyyryselkäisenä, pää vapisi ja kädet hapuilivat voimattomina ilmassa.

Hän halusi pois täältä, mutta hän liikutteli hitaasti jalkojaan ja astui horjuen eteenpäin. Hän katsoi ympärilleen löytääkseen sauvan tuekseen.

Hetken kuluttua hän sai kuitenkin hirveällä tahdonponnistuksella voimattomuutensa voitetuksi. Hän ojentautui jälleen suoraksi ja pakottautui horjumatta kulkemaan väkirikkaitten katujen läpi.

IV.

Viikkoa myöhemmin vaelsi vanha Faustina ylös Caprin saaren jyrkkiä rinteitä. Päivä oli helteinen ja hänet valtasi jälleen hirveä vanhuuden ja voimattomuuden tunne, kun hän astui työläästi ylös kiemurtelevia polkuja ja kallioon hakattuja portaita, jotka johtivat Tiberiuksen huvilaan.

Tämä tunne lisääntyi yhä, kun hän alkoi huomata, miten kaikki oli muuttunut hänen poissa ollessansa. Tosiaankin, suuret ihmisjoukot olivat aina kiivenneet ja laskeutuneet näitä portaita. Täällä oli vilissyt senaattoreja, jotka antoivat jättiläissuuruisten libyalaisten kantaa itseänsä, eri maakuntien lähettiläitä, jotka olivat tulleet suurten orjajoukkojen seuraamina, paikanhakijoita, ylhäisiä miehiä, joita oli kutsuttu keisarin juhliin.

Tänä päivänä nämä portaat ja käytävät olivat aivan tyhjä t. Harmaanviheriät sisiliskot olivat ainoat elävät olennot, joita vanha nainen näki matkallansa.

Hän hämmästy i huomattessaan, että kaikki alkoi täällä jo rappeutua. Keisarin sairautta oli voinut kestää enintään muutamia kuukausia, ja kuitenkin oli ruoho jo ehtinyt juurtua marmoriliuskojen rakoihin. Jalot kasvit, joita oli istutettu kauniisiin maljoihin, olivat ehtineet jo kuihtua ja ilkevaltaiset pahantekijät, joita ei kukaan ollut viitsinyt hillitä, olivat paikoittain murtaneet rikki rinta-aidakkeet.

Mutta enimmin häntä kuitenkin ihmetytti, ettei ihmisiä näkynyt missään. Jos muukalaisilta olikin pääsy saarelle kielletty, niin olisihan siellä ainakin pitänyt olla lukemattomia joukkoja sotamiehiä ja orjia, tanssijattaria ja soittajia, kokkeja ja pöydänkattajia, palatsinvartijoita ja puutarhatyöntekijöitä, jotka kuuluivat keisarin talouteen.

Vasta saapuessaan ylimmälle penkereelle Faustina näki pari vanhaa orjaa, jotka istuivat portailla huvilan edustalla. Kun hän lähestyi heitä, he nousivat ja kumarsivat hänelle.

"Terve Faustina", sanoi toinen. "Jumala lähettää sinut lieventämään meidän onnettomuusiämme."

"Mitä tämä merkitsee, Milo?" kysyi Faustina. "Miksi täällä on näin autiota? Onhan minulle kuitenkin kerrottu, että Tiberius vielä asuu Caprissa."

"Keisari on karkottanut orjat sen vuoksi, että hän epäilee jonkun meistä juottaneen hänelle myrkytettyä viiniä ja että tauti on siitä muka syntynyt. Hän olisi ajanut pois minutkin ja Titon, jollemme olisi kieltäytyneet häntä tottelemasta. Ja sinähän tiedät, että olemme palvelleet keisaria ja hänen äitiään koko elämämme ajan."

"En kysele yksin orjia", sanoi Faustina. "Missä ovat senaattorit ja sotaherrat? Missä ovat keisarin uskotut ja kaikki liehakoivat onnenonkijat?"

"Tiberius ei tahdo enää näyttäytyä vieraille", sanoi orja. "Senaattori Lucius ja Macro, henkivartioston päällikkö, tulevat tänne joka päivä kuulemaan hänen käskyjäänsä. Muuten ei kukaan saa häntä lähestyä."

Faustina oli noussut portaita astuakseen sisään huvilaan. Orja kulki hänen edellään ja mennessään kysyi Faustina häneltä:

"Mitä lääkärit sanovat Tiberiuksen taudista?"

"Ei kukaan heistä osaa hoitaa tätä tautia. He eivät edes tiedä tappaako se hitaasti vai nopeasti. Mutta sen voin sanoa sinulle, Faustina, että Tiberiuksen on pakko kuolla, jos hän yhä edelleen kieltäytyy nauttimasta ravintoa pelosta, että se olisi myrkytettyä. Ja minä tiedän, että sairas mies ei jaksa valvoa yötä päivää, niinkuin keisari tekee peläten, että hänet murhattaisiin hänen nukkuessaan. Jos hän luottaa sinuun niinkuin ennen vanhaan, niin ehkäpä sinun onnistuu saada hänet syömään ja nukkumaan. Siten voit pidentää hänen elämänsä monella päivällä."

Orja kuljetti Faustinaa monien käytävien ja pihojen kautta sille penkereelle, jossa Tiberiuksella oli tapana oleskella ja ihailla näköalaa, joka ulottui yli kauniiden merenlahtien ja ylpeän Vesuviuksen.

Kun Faustina astui penkereelle, hän näki siellä kauhistuttavan olennon, jonka kasvot olivat

pöhöttyneet ja piirteet muuttuneet eläimellisiksi. Hänen kätensä ja jalkansa olivat kääriyty valkoisiin siteisiin, mutta kääreiden alta pilkisti esiin syöpyneitä sormia ja varpaita. Ja tämän ihmisen vaatteet olivat tomuiset ja likaiset. Saattoi huomata, ettei hän kyennyt käymään pystyssä, vaan ryömi pitkin penkerettä. Hän makasi silmät ummessa rinta-aidakkeen laidassa eikä liikahtanut, kun orja ja Faustina saapuivat paikalle.

Mutta Faustina kuiskasi orjalle, joka kulki hänen edellensä: "Mitenkä, Milo, tuollainen ihminen saa olla täällä itse keisarin penkereellä? Kiiruhda karkottamaan hänet pois!"

Mutta tuskin hän oli tämän sanonut, kun hän näki orjan kumartuvan maassa makaavan, kurjan ihmisen eteen.

"Caesar Tiberius", sanoi orja, "vihdoinkin tuon sinulle iloisen uutisen."

Samassa orja kääntyi Faustinaan, mutta peräytyi hämmästyneenä saamatta enää sanaakaan suustansa.

Hän ei nähnyt enää ylpeää vanhusta, joka oli näyttänyt niin voimakkaalta, että olisi voinut luulla hänen saavuttavan sibyllan iän. Faustina oli lyyhistynyt kokoon voimattoman vanhuuden murtamana, ja orja näki edessään kumaraisen eukon, jonka katse oli himmeä ja kädet vapisivat.

Sillä Faustina oli tosin kuullut, että keisari oli hirveästi muuttunut, mutta sittenkään hän ei hetkeäkään voinut olla ajattelematta häntä sellaisena voimakkaana ja väkevänä miehenä, jommoisena hän viimeksi oli nähnyt hänet. Hän oli myös kuullut jonkun sanovan, että tämä tauti vaikuttaisi hitaasti ja että kestäisi vuosikausia, ennen kuin ihminen kokonaan muuttuisi. Mutta tässä se oli edistynyt niin hirvittävän nopeasti, että keisari muutamassa kuukaudessa oli muuttunut tuntemattomaksi.

Faustina astui horjuen keisarin luo. Hän ei voinut puhua, vaan seiso ääneti itkien hänen vieressään.

"Oletko tullut takaisin, Faustina?" sanoi keisari avaamatta silmiänsä. "Minä makasin kuvailen mielessäni, että sinä seisot tässä ja itkit minun tähteni. En uskalla katsoa sinuun, sillä pelkään, että se olisi vain harhanäky."

Silloin vanhus istahti hänen viereensä. Hän kohotti keisarin päätä ja laski sen polvelleen.

Mutta Tiberius makasi yhä katsomatta häneen. Suloinen rauhan tunne valtasi hänet ja hän vaipui heti rauhalliseen uneen.

V.

Muutamia viikkoja myöhemmin tuli eräs keisarin orjista vaeltaen yksinäiselle mökille Sabiinivuoristoon. Päivä oli kallistunut iltaan ja viinamäen työmies ja hänen vaimonsa seisoivat ovella katsellen, kuinka aurinko vajosi kaukaiseen länteen. Orja poikkesi tieltä ja astui heitä kohti tervehtien heitä. Sitten hän otti esille raskaan kukkaron, joka riippui hänen vyössänsä, ja laski sen miehen käteen.

"Tämän lähettää sinulle Faustina, vanha vaimo, jolle osoitit armeliaisuutta", sanoi orja. "Hän pyytää sinua näillä rahoilla ostamaan itsellesi oman viinamäen ja rakentamaan itsellesi asunnon, joka ei ole yhtä korkealla tuulen käsissä kuin kotkien pesät."

"Vanha Faustina elää siis vielä?" sanoi mies. "Me olemme etsineet häntä rotkoista ja soista. Kun hän ei palannut takaisin luoksemme, luulin hänen saaneen surmansa näillä kurjilla vuorilla."

"Etkö muista", puuttui vaimo puheeseen, "etten tahtonut uskoa hänen kuolleen? Enkö sanonut, että hän oli palannut takaisin keisarin luo?"

"Kyllä", myönsi mies, "niin sinä todellakin sanoit, ja minä olen iloinen, että olit oikeassa, ei vain sen vuoksi, että Faustina täten on tullut kyllin rikkaaksi voidakseen vapauttaa meidät köyhyydestämme, vaan myöskin keisari raukan tähden."

Orja tahtoi heti sanoa jäähyväiset ehtiäkseen asuttuihin seutuihin ennen yön pimenemistä, mutta sitä puoliset eivät sallineet. "Sinun pitää jäädä luoksemme aamuun saakka", sanoivat he. "Emme voi sallia sinun menevän ennen kuin kerrot, mitä kaikkea Faustinalle on tapahtunut. Miksi hän palasi takaisin keisarin luo? Millainen oli heidän tapaamisensa. Ovatko he taas onnelliset yhdessä?"

Orja suostui heidän pyyntöihinsä. Hän seurasi heitä mökkiin ja illallispöydässä hän kertoi heille keisarin sairaudesta ja Faustinan palaamisesta.

Kun orja oli lopettanut kertomuksensa, hän näki sekä miehen että vaimon istuvan liikkumattomina, hämmästyksen vallassa. Heidän katseensa oli kiintynyt maahan ikään kuin salatakseen liikutusta, joka

oli vallannut heidät.

Vihdoin kohotti mies katseensa ja sanoi vaimolleen: "Etkö luule, että tämä on Jumalan sallimus?"

"Luulen", sanoi vaimo, "varmaan Herra sen tähden lähetti meidät meren poikki tähän majaan. Varmaan se oli hänen tarkoituksensa, kun hän johdatti vanhan vaimon tänne meidän ovellemme."

Kun vaimo oli tämän sanonut, viinamäen työmies kääntyi jälleen orjan puoleen.

"Ystävänä", sanoi hän orjalle. "Vie Faustinalle viesti minulta! Sano hänelle sanasta sanaan näin! Täten tervehtii sinua ystäväsi, viinamäen työmies Sabiinivuorilta. Sinä olet nähnyt sen nuoren naisen, joka on minun vaimoni. Eikö sinun silmissäsi hänen kauneutensa ollut ihana ja hänen terveytensä kukoistava? Ja kuitenkin tämä nuori nainen on kerran sairastanut samaa tautia, joka Tiberiukseen nyt on tarttunut."

Orja teki hämmästyneen liikkeen, mutta viinamäen työmies jatkoi painokkaasti.

"Jollei Faustina tahdo uskoa sanojani, niin sano hänelle, että minä ja vaimoni olemme kotoisin Palestiinasta Aasiasta, maasta, jossa tämä tauti on tavallinen. Ja siellä laki vaatii, että spitaalitautiset on karkotettava pois kaupungeista ja kylistä ja heidän tulee asua autioilla seuduilla ja etsiä itselleen suojaa haudoissa ja kalliorotkoissa. Sano Faustinalle, että vaimoni on syntynyt sairaista vanhemmista kalliorotkossa! Ja niin kauan kuin hän oli lapsi, oli hän terve, mutta hänen kasvaessaan neitsyeksi tarttui tauti häneen."

Kun viinamäen työmies oli tämän sanonut, taivutti orja ystävällisesti päätään ja sanoi hänelle: "Kuinka luulet Faustinan uskovan sanojasi. Onhan hän nähnyt vaimosi terveenä ja kukoistavana? Ja hän tietää, ettei tätä tautia mikään voi parantaa."

Mutta mies vastasi: "Parasta olisi, jos hän uskoisi minua. Mutta en minä ole todistajiakaan vailla. Lähettäköön tiedustelijoita Galilean Nasaretiin. Siellä voi jokainen todistaa minun sanani!"

"Onko ehkä joku jumala ihmeen kautta parantanut vaimosi?" kysyi orja.

"On", vastasi työmies, "sinäpä sen sanoit. Eräänä päivänä levisi huhu sairaiden joukkoon, jotka oleskelivat erämaassa: 'Katso, suuri profeetta on ilmestynyt Nasaretin kaupunkiin Galileaan. Hänessä on Jumalan hengen voima ja hän voi parantaa teidän tautinne laskemalla vain kätensä teidän otsallenne'. Mutta sairaat, jotka elivät kurjuudessaan, eivät tahtoneet uskoa tätä huhua todeksi. 'Meitä ei voi kukaan parantaa', sanoivat he. 'Suurien profeettojen ajoilta asti ei kukaan ole voinut pelastaa ketään hänen onnettomuudestaan.'

"Mutta yksi heidän joukossaan uskoi, ja se oli nuori neitsyt. Hän lähti toisten luota etsiäkseen tietä Nasaretin kaupunkiin, jossa profeetta asui. Ja eräänä päivänä, kun hän kulki avaralla lakeudella, kohtasi hän kookasvartaloisen, kalpeakasvoisen miehen, jonka hiukset valuivat mustina kiharoina hänen olkapäillensä. Hänen tummat silmänsä loistivat kuin tähdet ja vetivät tyttöä puoleensa. Mutta ennen kuin he tulivat toistensa kohdalle, huusi tyttö hänelle: 'Älä tule minua lähelle, sillä minä olen saastainen, mutta sano minulle, mistä voisin löytää Nasaretin profeetan!' Mutta mies lähestyi häntä ja kun hän seiso i aivan hänen edessään, sanoi hän: — 'Miksi sinä etsit Nasaretin profeettaa?' — 'Etsin häntä, että hän laskisi kätensä minun otsalleni ja parantaisi minut taudistani.' Silloin mies astui hänen luokseen ja laski kätensä hänen otsalleen. Mutta tyttö sanoi hänelle: — 'Mitä se minua hyödyttää, jos sinä lasket kätesi minun otsalleni? Ethän sinä ole mikään profeetta?' Silloin mies hymyili hänelle ja sanoi: 'Mene nyt kaupunkiin, joka on tuolla vuoren rinteellä, ja näytä' itsesi papeille'.

"Sairas ajatteli itsekseen: hän tekee pilkkaa minusta siksi, että uskon tulevani parannetuksi. Häneltä en saa tietää mitä tahdon. Ja hän astui eteenpäin. Heti sen jälkeen hän näki miehen, joka aikoi lähteä metsästäämään, ratsastavan suuren lakeuden poikki. Kun hän tuli niin lähelle, että hän saattoi kuulla tytön äänen, huusi tyttö hänelle: 'Älä tule minun lähelleni, sillä minä olen saastainen, mutta sano minulle mistä löydän Nasaretin profeetan?' 'Mitä sinä haluat profeetalta?' kysyi mies ja ratsasti vitkalleen häntä kohti. — 'Minä haluan vain, että hän laskisi kätensä minun otsalleni ja parantaisi minut taudistani.' Mutta mies ratsasti vieläkin lähemmäksi. — 'Mistä taudista sinä tahdot parantua?' kysyi hän. 'Et sinä lääkäriä tarvitse.' — 'Etkö näe, että minä olen saastainen?' sanoi hän. 'Minä olen syntynyt sairaista vanhemmista kalliorotkossa.' Mutta mies ratsasti yhä lähemmäksi, sillä tyttö oli kaunis ja hienohipiäinen kuin vasta puhjennut kukka. — 'Sinä olet Juudan maan kaunein impi', huudahti mies. — 'Älä sinäkin pilkkaa minua', sanoi tyttö. 'Minä tiedän, että kasvoni ovat syöpyneet ja että ääneni on kuin villieläimen karjunta.' Mutta mies katsoi syvälle hänen silmiinsä ja sanoi hänelle: — 'Sinun äänesi soi kuin kevät puro, kun se virtaa kuutiokivien yli, ja sinun kasvosi ovat pehmoiset kuin hieno silkkiiliina.'

"Samassa mies ratsasti niin lähelle tyttöä, että tämä saattoi nähdä kasvonsa kuvastuvan kiiltävistä heloista, jotka koristivat miehen satulaa. 'Katso tähän', sanoi mies. Tyttö totteli ja näki pehmeät ja vienot kasvot, aivan kuin vasta kehittyneen perhossiiven. — 'Mitä minä näen?' sanoi hän. 'Nämä eivät

ole minun kasvoni.' — 'Kyllä, ne ovat sinun', sanoi ratsastaja. — 'Mutta eikö minun ääneni ole karhea?' — 'Ei, se sointuu kuin sitransoittajan vienoimmat laulut', sanoi ratsastaja.

"Tyttö kääntyi ja viittasi tielle. 'Tiedätkö kuka tuo mies on, joka juuri katoaa kahden tammen peittoon?' kysyi hän ratsastajalta. — 'Se on hän, jota juuri tiedustelit, Nasaretin profeetta', sanoi mies. Silloin tyttö löi ihmeissään kätensä yhteen ja hänen silmänsä kynnelyivät. 'Oi, sinua pyhää! Oi sinua Jumalan voiman kantajaa!' huudahti hän. 'Sinä olet parantanut minut!'

"Mutta ratsastaja nosti hänet satulaan ja vei hänet kaupunkiin vuoren rinteelle ja meni hänen kanssaan kansan vanhimpien ja pappien luo kertoen heille, miten hän oli löytänyt hänet. He tiedustelivat kaikkea tarkasti, mutta kun he saivat kuulla, että neitsyt oli syntynyt korvessa sairaista vanhemmista, he eivät tahtoneet uskoa, että hän oli parantunut. 'Mene takaisin sinne mistä olet tullut', sanoivat he. 'Jos olet ollut sairas, olet edelleenkin sairas koko elämäsi ajan. Et saa tulla tänne kaupunkiin tartuttamaan meihin muihin tautiasi!'

"Tyttö sanoi heille: 'Minä tiedän, että olen terve, sillä Nasaretin profeetta on laskenut kätensä otsalleni.'

"Kun he sen kuulivat, huudahtivat he: 'Ken on hän, että hän tekisi saastaiset terveiksi? Tämä on vain pahojen henkien silmänlumetta. Mene takaisin omaistesi luo, jotta et saattaisi meitä kadotukseen!'

"He eivät tahtoneet tunnustaa häntä terveeksi ja he kielsivät häntä oleskelemasta kaupungissa. He määräsivät, että jokainen, joka antoi hänelle suojaa, myös itse julistettaisiin saastaiseksi.

"Kun papit olivat langettaneet tämän tuomion, nuori neitsyt sanoi miehelle, joka oli löytänyt hänet ulkoa lakeudelta: 'Minne minä nyt lähden? Täytyykö minun palata sairaiden luo korpeen?'

"Mutta mies nosti hänet jälleen hevosensa selkään ja sanoi hänelle: 'Ei, ei sinun pidä mitenkään palata sairaitten luo heidän vuorenrotkoihinsa, vaan me kaksi lähdemme meren poikki toiseen maahan, jossa ei ole eri lakeja puhtaille ja saastaisille. Ja he — —"

Mutta kun viinamäen työmies oli ehtinyt näin pitkälle kertomuksessaan, nousi orja ylös ja keskeytti hänet. "Sinun ei tarvitse kertoa pitemmälti", sanoi hän. "Nouse mieluummin ja seuraa minua jonkin matkaa, sinä kun paremmin tunnet vuoret, jotta voin vielä tänä yönä lähteä kotiin päin tarvitsematta odottaa aamun koittoa. Keisari ja Faustina eivät voi hetkeäkään liian varhain saada tietoa sinun uutisistasi."

Kun viinamäen työmies oli saattanut orjaa ja palasi jälleen kotiin mökillensä, oli hänen vaimonsa vielä hereillä.

"Minä en voi nukkua", sanoi vaimo. "Ajattelen sitä hetkeä, jolloin nämä molemmat kohtaavat toisensa. Toinen, joka rakastaa kaikkia ihmisiä, toinen, joka vihaa heitä. Minusta tuntuu ikään kuin tämä kohtaus voisi saattaa maailman radaltansa."

VI.

Vanha Faustina oli kaukaisessa Palestiinassa, matkalla Jerusalemiin. Hän ei tahtonut, että kukaan muu kuin hän saisi ottaa selkoa profeetasta ja tuoda hänet keisarin luo. Varmaan hän oli ajatellut mielessään: Sitä, mitä me pyydämme tältä mieheltä, emme voi viekoitella häneltä väkivallalla eikä lahjoilla. Mutta ehkä hän sen antaa, jos joku lankeaa hänen jalkojensa juureen ja sanoo hänelle, millaisessa hädässä keisari on. Mutta ken muu voi oikealla tavalla rukoilla Tiberiuksen puolesta kuin se, joka kärsii hänen onnettomuudestaan yhtä paljon kuin hän itsekkin.

Tiberiuksen mahdollisen pelastamisen toivo oli nuorentanut vanhan naisen. Vaikeudetta hän oli kestänyt pitkän merimatkan Joppeen ja matkalla Jerusalemiin hän ei käyttänyt hyväkseen kantotuolia, vaan matkusti ratsain. Hän näytti kestävänsä vaivalloisen matkan yhtä helposti kuin ne jalot roomalaiset, sotamiehet ja orjat, jotka kuuluivat hänen seurueeseensa.

Tämä matka Joppesta Jerusalemiin täytti vanhan naisen sydämen ilolla ja valoisalla toivolla. Oli keväinen aika ja Saaronin lakeus, jonka poikki he ensi matkapäivänänsä olivat kulkeneet, oli ollut yhtenä ainoana loistavana kukkavaippana. Toisenakin päivänä, jolloin he saapuivat Juudan vuoristoseutuun, oli kukkia kaikkialla. Monenmuotoisille kukkuloille, joiden lomitse tie kiemurteli, oli istutettu hedelmäpuita, jotka olivat nyt runsaimmassa kukoistuksessaan. Ja kun matkamiehet väsyivät ihaillemaan aprikoosien ja persikoitten valkeanpunertavia kukkia, he saattoivat lepuuttaa silmiään katselemalla hentoja viiniköynnösten lehtiä, jotka puhkesivat esiin mustanruskeista juurakoista ja jotka kasvoivat niin rehevästi, että luuli voivansa silmillään seurata niiden kasvua.

Mutta eivät yksin kukat ja keväinen vihreys kaunistaneet heidän matkaansa. Suurimman mielihyvän

tuottivat vanhukselle kaikki ne ihmisjoukot, jotka sinä aamuna olivat matkalla Jerusalemiin. Kaikilta syrjäiteiltä ja poluilta, yksinäisiltä kummuilta ja lakeuden kaukaisimmista sopukoista tuli matkamiehiä. Kun he olivat ehtineet Jerusalemiin vievälle tielle, yhtyivät yksityiset matkustajat suuriksi joukoiksi ja kulkivat iloisesti riemuiten eteenpäin. Vanhan miehen ympärillä, joka ratsasti keinuvan kameelinsa selässä, kulkivat hänen poikansa ja tyttärensä, hänen vävynsä ja miniänsä, ja kaikki hänen lastensa lapset. Siinä oli niin suuri suku, että se yksinään muodosti kokonaisen pienen sotajoukon. Vanhan äidin, joka oli liian heikko astuakseen jalan, olivat pojat nostaneet käsivarsilleen, ja ylpeänä hän antoi kantaa itseään kunnioittavasti väistyvien joukkojen keskitse.

Totta tosiaan, tämä aamu tuotti iloa murheellisimmallekin. Taivas tosin ei ollut kirkas, mutta ei kenenkään matkamiehen mieleen juolahtanut valittaa, että auringon paahtava loisto oli vaimentunut. Tämän huntuun kääriytyneen taivaan alla eivät kukkivien puiden ja vastapuhjenneiden lehtien tuoksut haihtuneet niin nopeasti avaruuteen, vaan viipyivät teillä ja kentillä. Ja tämä kaunis päivä, joka heikolla valollaan ja tuntumattomilla tuulillaan muistutti yön lepoa ja rauhaa, näytti valavan jotakin omasta olennostaan näihin eteenpäin rientäviin ihmisjoukkoihin, niin että he astuivat iloisina, joskin samalla juhlallisina, laulaen hillityllä äänellä ikivanhoja ylistyslauluja tai soittaen eriskummallisia, vanhanaikaisia soittokoneita, joiden sävelet muistuttivat hyttysten surinaa tai heinäsiirkojen sirinää.

Kun vanha Faustina ratsasti kaikkien näiden ihmisten keskellä, tarttui häneenkin heidän intonsa ja ilonsa. Hän kiiruhti hevostaan sanoen nuorelle roomalaiselle, joka ratsasti hänen vieressään: "Minä näin yöllä unissani Tiberiuksen ja hän pyysi, etten viivyttäisi matkaamme, vaan juuri tänään matkustaisin Jerusalemiin. Minusta tuntuu ikään kuin jumalat olisivat lähettäneet minulle kehoituksen, että tänä ihanana aamuna lähtisin sinne."

Näin sanoessaan hän oli noussut pitkän vuoriharjanteen huipulle ja siinä hän vaistomaisesti seisahtui. Hänen eteensä avautui suuri, syvä umpilaakso, jota kauniit kukkulat ympäröivät, ja tämän syvän, varjoisan laakson pohjukasta kohosi se valtava kallio, joka kantoi pääläellään Jerusalemiä.

Mutta ahdas vuoristokaupunki, joka muureineen ja torneineen oli kuin kruunukoriste kallion laakealla kukkulalla, oli tänään tuhatkertaiseksi laajentunut. Kaikki laaksoa ympäröivät kummut olivat täynnä kirjavia teltoja ja ihmisvilinää.

Faustina ymmärsi, että koko maan väestö oli aikeissa kokoontua Jerusalemiin viettämään jotakin suurta juhlaa. Pitkämatkaisemmat olivat jo saapuneet paikalle ja ehtineet asettaa telttansa järjestykseen. Ne sitä vastoin, jotka asuivat kaupungin lähitienoilla, olivat vasta tulossa. Valoisien vuorenkukkuloitten rinteitä heitä tulvaili alas, ikään kuin lakkaamaton virta valkoisia pukuja, lauluja ja juhlailoa.

Vanha nainen katseli hyvän aikaa tätä tulvailevaa ihmisjoukkoa ja näitä pitkiä telttarivejä. Sitten hän sanoi nuorelle roomalaiselle, joka ratsasti hänen rinnallansa:

"Totta tosiaan, Sulpicius, koko kansa näyttää keräytyneen Jerusalemiin."

"Niin onkin", vastasi roomalainen, jonka Tiberius oli määrännyt Faustinan seuralaiseksi sen vuoksi, että hän useita vuosia oli oleskellut Juudeassa. "He viettävät nyt suurta kevätjuhlaansa ja silloin kaikki ihmiset, sekä vanhat että nuoret rientävät Jerusalemiin."

Faustina mietti kotvan aikaa. "Olen iloinen, että tulimme tähän kaupunkiin samana päivänä, jolloin kansa viettää juhlaansa", sanoi hän. "Se ei voi merkitä muuta, kuin että jumalat suojelevat matkaamme. Etkö luule, että se, jota me etsimme, Nasaretin profeetta, on myöskin tullut Jerusalemiin ollakseen mukana juhlassa?"

"Sinä olet tosiaankin oikeassa, Faustina", sanoi roomalainen. "Hän on luultavasti täällä Jerusalemissa. Se on todellakin jumalien sallimus. Niin vahva ja voimakas kuin oletkin, voit kuitenkin kiittää onniasi, jollei sinun tarvitse lähteä pitkälle ja vaivalloiselle matkalle Galileaan."

Roomalainen ratsasti heti parin vaeltajan luo, jotka juuri kulkivat heidän ohitse, ja kysyi heiltä, luulivatko he Nasaretin profeetan olevan Jerusalemissa.

"Me olemme nähneet hänet siellä joka vuosi tähän aikaan", vastasi eräs matkamiehistä. "Varmaan hän on tänäkin vuonna tullut sinne, sillä hän on hurskas mies."

Eräs nainen viittasi kädellään kumpua kohti, joka oli kaupungin itäosassa. "Näetkö tuota vuorenrinnettä, jossa kasvaa öljypuita?" sanoi hän. "Sinne galilealaisilla on tapana pystyttää telttansa, ja sieltä saat varmimmat tiedot siitä, jota etsit."

He vaelsivat eteenpäin, laskeutuivat kiertelevää tietä alas aina laakson syvyyteen asti ja alkoivat

sitten nousta Siionin vuorta ylös päästäkseen sen harjalla sijaitsevaan kaupunkiin.

Jyrkästi kohoavaa tietä reunusti täällä matala muuri ja sillä istui ja loikoili lukematon joukko kerjäläisiä ja raajarikkoisia, jotka pyysivät matkamiehiltä apua.

Hitaasti eteenpäin kuljettaessa tuli eräs juutalaisnaisista Faustinan luo. "Kas tuossa", sanoi hän osoittaen erästä kerjäläistä muurilla, "on galilealainen mies. Muistuu mieleeni, että olen nähnyt hänet profeetan opetuslasten parissa. Hän voi sinulle sanoa, mistä löydät sen, jota etsit."

Faustina ratsasti Sulpiciuksen kanssa miehen luo, jota hänelle oli neuvottu. Tämä oli köyhä, vanha mies ja hänellä oli tuuhea harmahtava parta. Hänen kasvonsa olivat helteen ja auringonpaahteen ruskettamat ja hänen kätensä olivat työstä känsäiset. Hän ei pyytänyt almuja, päinvastoin hän näytti niin murheellisiin ajatuksiinsa vaipuneelta, ettei hän edes katsonut ohikulkeviin.

Hän ei kuullut myöskään, että Sulpicius puhutteli häntä, vaan tämän täytyi pari kertaa uudistaa kysymyksensä.

"Ystäväni, minulle on kerrottu, että olet galilealainen. Pyydän sinua sen vuoksi sanomaan minulle, mistä voisin löytää Nasaretin profeetan?"

Galilealainen hätkähti ja katsoi hämmentyneenä ympärilleen. Mutta kun hän vihdoinkin ymmärsi mitä hänestä tahdottiin, hän joutui kauhunsekaisen vimman valtaan. "Mitä sinä sanot?" huusi hän. "Miksi sinä minulta tiedustelet sitä miestä? Minä en tiedä hänestä mitään. Minä en ole galilealainen."

Juutalainen nainen sekaantui nyt puheeseen. "Olenhan minä kuitenkin nähnyt sinut hänen seurassansa", sanoi hän. "Älä pelkää, vaan sano tälle ylhäiselle roomalaisnaiselle, joka on keisarin ystävä, mistä hän helpoimmin hänet löytää."

Mutta pelästynyt opetuslapsi vimmastui yhä enemmän. "Ovatko kaikki ihmiset tulleet tänään hulluiksi?" sanoi hän. "Onko paha henki riivannut heitä, koska he yhä uudestaan tulevat minulta kysymään sitä miestä? Miksei kukaan voi uskoa minua, kun sanon etten tunne profeettaa? En ole tullut hänen maastansa. En ole koskaan häntä nähnyt."

Hänen kiivautensa veti ihmisten huomion puoleensa ja pari kerjäläistä, jotka istuivat hänen rinnallaan muurilla, alkoivat myös väittää häntä vastaan.

"Tietysti sinä olet ollut hänen opetuslapsensa", sanoivat he. "Me tiedämme kaikki, että tulit hänen kanssansa Galileasta."

Mutta mies kohotti molemmat kätensä taivasta kohti ja huusi: "En ole tänään voinut olla Jerusalemissa sen miehen tähden, ja nyt en saa olla rauhassa edes täällä kerjäläisten parissa. Miksi ette tahdo uskoa minua, kun sanon, etten koskaan ole nähnyt häntä?"

Faustina kääntyi pois kohauttaen olkapäitään. "Jatkakaamme matkaa", sanoi hän. "Tuo mieshän on mieleton. Häneltä emme saa mitään tietoja."

He kulkivat edelleen rinnettä ylös. Faustina oli vain kahden askeleen päässä kaupunginportilta, kun israelilainen vaimo, joka oli tahtonut auttaa häntä löytämään profeettaa, käski häntä olemaan varuillansa. Faustina pingoitti ohjaksia ja näki, että eräs mies makasi tiellä aivan hevosen jaloissa. Hän makasi pitkänään tomussa, pahimmassa tungoksessa, niin että täytyi ihmetellä, etteivät eläimet ja ihmiset jo olleet tallanneet häntä mäsäksi.

Mies makasi selällään ja tuijotti himmein, loistottomin silmin korkeuteen. Hän ei liikahtanut, vaikka kameelit tallasivat raskailla jaloillaan aivan hänen vieressään. Hän oli köyhästi puettu ja sitä paitsi vielä tomuinen ja likainen. Itse asiassa hän oli kasannut päälleen paljon soraa, ikään kuin hän olisi tahtonut piiloutua, jotta hänen ylitseen helpommin olisi ratsastettu tai astuttu.

"Mitä tämä merkitsee? Miksi tuo mies makaa tässä keskellä tietä?" kysyi Faustina.

Samassa maassa makaava alkoi huutaa ohikulkeville: "Armeliaisuutenne nimessä, veljet ja sisaret, antakaa hevostenne ja kuormaeläinten astua ylitseni. Älkää väistykö minua! Tallatkaa minut tomuksi! Minä olen pettänyt viatonta verta. Tallatkaa minut tomuksi!"

Sulpicius tarttui Faustinan hevosen suitsiin ja ohjasi sen syrjään. "Se on syntinen, joka tahtoo tehdä katumusta", sanoi hän. "Älä anna tämän viivyttää matkaasi. Tämä kansa on omituinen ja sen täytyy antaa kulkea omia teitensä."?

Mies tiellä huusi yhä edelleen: "Iskekää kantapäänne minun sydämeeni! Antakaa kameelienne tallata rintani rikki ja aasin astua kavioidensa silmilleni!"

Mutta Faustina ei mielestään voinut ratsastaa tämän onnettoman ohi koettamatta saada häntä pystyyn. Hän pysytteli yhä hänen vieressään.

Israelilainen vaimo, joka jo kerran ennenkin oli tahtonut olla hänelle avuksi, tunkeutui jälleen hänen luokseen. "Tämäkin mies oli profeetan opetuslapsi", sanoi hän. "Tahdotko, että tiedustelen häneltä hänen mestariansa?"

Faustina nyökkäsi myöntävästi, ja vaimo kumartui makaavan puoleen.

"Mitä te galilealaiset olette tänään tehneet mestarillenne?" kysyi hän. "Minä näen teidät hajallaan teitten ja polkujen varsilla, mutta häntä en näe missään."

Mutta kun hän kysyi täten, kohosi mies, joka makasi tomussa tiellä, polvilleen. "Mikä paha henki on neuvonut sinua kysymään häntä minulta", sanoi hän epätoivoa ilmaisevalla äänellä. "Näethän että olen heittäytynyt tomuun poljettavaksi. Eikö se sinulle riitä? Pitääkö sinun vielä tulla kysymään minulta, minne olen hänet heittänyt?"

"En ymmärrä, mistä minua syytät", sanoi vaimo. "Minähän tahdon vain tietää, missä sinun mestarisi on."

Kun hän uudisti kysymyksensä, hyökkäsi mies ylös ja piteli molemmin käsin korviansa.

"Voi sinua, ettet anna minun kuolla rauhassa", huusi hän. Hän raivasi itselleen tien kansanjoukon läpi, joka tungeskeli portilla, ja hyökkäsi pois kauhusta kiljuen, ja hänen repaleiset vaatteensa liehuivat hänen ympärillään aivan kuin mustat siivet.

"Minusta tuntuu ikään kuin olisimme joutuneet hullujen joukkoon", sanoi Faustina nähdessään miehen pakenevan. Hänen mielensä oli masentunut hänen nähtyään nämä profeetan opetuslapset. Voisiko mies, jonka seuralaisten joukossa oli tällaisia houkkioita, kyetä tekemään jotakin keisarille?

Israelilainen nainenkin näytti murheelliselta ja hän sanoi hyvin vakavasti Faustinalle: "Valtiatar, älä viivyttele etsiessäsi sitä, jota haluat tavata. Minä pelkään, että jotakin paha on hänelle tapahtunut, koska hänen opetuslapsensa ovat suunniltaan eivätkä kärsi kuulla hänestä puhuttavan."

Faustina ja hänen seuralaisensa ratsastivat vihdoin porttiholvin kautta ahtaille, synkille kaduille, joilla vilisi ihmisiä. Tuntui melkein mahdottomalta päästä kulkemaan kaduilla. Ratsastajien oli pakko kerta toisensa jälkeen pysähdyttää hevosensa. Orjat ja sotamiehet koettivat turhaan raivata tietä. Ihmiset hyökkäsivät yhä eteenpäin taajana, hillitsemättömänä virtana.

"Totta tosiaan", sanoi vanha vaimo Sulpiciukselle, "Rooman kadut ovat hiljaisia yrttitarhoja näihin verrattuna."

Sulpicius huomasi pian, että heillä oli melkein voittamattomia vaikeuksia voitettavanaan.

"Näillä ääriään myöten täyttyneillä kaduilla on melkein helpompi kävellä kuin ratsastaa", sanoi hän. "Jollet ole liian väsynyt, neuvoisin sinua jalkaisin kulkemaan maaherranpalatsiin. Tosin se on varsin kaukana, mutta jos ratsastamme sinne, emme varmaan saavu perille ennen sydänyötä."

Faustina suostui heti ehdotukseen. Hän laskeutui alas hevosen selästä ja heitti sen orjan huostaan. Sitten roomalaiset alkoivat jalan vaeltaa kaupungin läpi.

Tämä onnistuikin paljoa paremmin. He tunkeutuivat varsin nopeasti kaupungin keskustaan ja Sulpicius osoitti juuri Faustinalle varsin leveätä katuja, joka oli aivan heidän edessään.

"Katso Faustina", sanoi hän, "jos vain pääsemme tuolle kadulle, olemme pian perillä. Se johtaa suoraan majataloomme."

Mutta juuri kun he aikoivat kääntyä tälle kadulle, kohtasi heitä pahin este.

Sattuipa, että samassa hetkessä, kun Faustina tuli sille kadulle, joka ulottuu maaherranpalatsista Oikeudenportille ja Golgatalle, siinä kuljetettiin vankia ristiinnaulittavaksi.

Hänen edellensä riensi joukko nuoria, hurjia ihmisiä, jotka tahtoivat katsella teloitusta. He kulkivat juosten kadulla, huitoivat innoissaan käsivarsiaan ja kiljuivat tolkkuttomasti ilosta, sillä he toivoivat saavansa nähdä jotakin, jota heille ei joka päivä tarjottu.

Heidän jäljessään astui pitkäliepeiset puvut yllään joukko miehiä, jotka näyttivät olevan kaupungin ylhäisimpiä ja parhaimpia. Sitten tuli naisia, joista useat olivat kyynelsilmin. Joukko köyhiä ja raajarikkoja kulki mukana päästäen korviasärkeviä huutoja.

"Oi Jumala", huusivat he, "pelasta hänet! Lähetä enkelisi häntä pelastamaan! Lähetä auttaja hänen suureen tuskaansa!"

Vihdoin tuli muutamia sotamiehiä ratsain. He valvoivat, ettei kukaan kansasta hyökkäisi vangin luo ja yrittäisi häntä vapauttaa.

Heti heidän jäljessään astuivat teloittajat, jotka kuljettivat ristiinnaulittavaa miestä. He olivat asettaneet suuren, raskaan puuristin hänen olkapäälleen, mutta mies oli liian heikko tätä kuormaa kantamaan. Se painoi häntä siinä määrin, että hänen ruumiinsa taipui aivan maahan. Hän oli painanut päänsä niin alas, ettei kukaan voinut nähdä hänen kasvojaan.

Faustina seisoi pienen sivukadun suussa ja katseli kuolemaantuomitun raskasta vaellusta. Ihmeekseen hän näki, että tällä oli purppuravaippa hartioillaan ja orjantappurakruunu päässä.

"Ken on tuo mies?" kysyi hän.

Eräs vieressäseisoja vastasi hänelle: "Se on muuan, joka on pyrkinyt keisariksi."

"Hänen täytyy siis kuolla asian vuoksi, jota ei kannattaisi tavoitella", sanoi vanha nainen surullisesti.

Tuomittu horjui ristin painon alla. Hän astui yhä hitaammin eteenpäin. Teloittajat olivat sitoneet nuoran hänen vyötäisilleen ja alkoivat nyt vetää siitä kiirehtiäkseen häntä. Mutta kun he vetivät nuorasta, kaatui mies kumoon ja jäi maahan makaamaan ristin alle.

Syntyi kova hälinä. Roomalaisilla ratsumiehillä oli täysi työ pidättäessään kansaa loitommalla. He uhkasivat miekoillaan paria naista, jotka kiiruhtivat auttamaan kaatunutta. Teloittajat koettivat lyömällä ja työntämällä saada häntä nousemaan, mutta risti oli hänelle esteenä. Vihdoin tarttui pari heistä ristiin kohottaakseen sitä.

Silloin mies kohotti päänsä ja vanha Faustina saattoi nähdä hänen kasvonsa. Posket olivat naarmuissa ja hänen otsallaan, jota orjantappurakruunu oli haavoittanut, helmeili muutamia veripisaroihin. Hiukset riippuivat sekavina suortuvina, hien ja veren tahmentamina. Hänen suunsa oli puristettu lujasti kiinni, mutta huulet värisivät, ikään kuin hän väkivoimalla olisi pidättänyt huutoa. Silmät tuijottivat kyyneltyneinä eteensä ja ne olivat melkein sammuneet tuskasta ja väsymyksestä.

Mutta tämän puolikuolleen ihmisen kasvojen takaa ilmestyi vanhukselle ikään kuin näyssä kauniit ja kalpeat kasvojenpiirteet, ihanat ja majesteettilliset silmät, lempeät juonteet huulien ympärillä, ja tuon vieraan miehen onnettomuus ja alennus herätti äkkiä hänen sääliänsä ja liikutustansa.

"Oi, mitä sinulle, ihmisparalle on tehty?" huudahti Faustina ja astui lähemmäksi häntä silmät täynnä kyyneliä. Hän unohti oman surunsa ja levottomuutensa tämän kiusatun ihmisen kärsimyksen vuoksi. Hänen sydämensä oli pakahtua säälistä. Hän tahtoi niinkuin toisetkin naiset kiiruhtaa hänen luokseen ja riistää hänet teloittajien käsistä.

Kaatunut näki, miten vanha nainen tuli hänen luokseen, ja hän ryömi lähemmäksi häntä. Hän ikään kuin odotti, että tämä olisi suojellut häntä kaikilta hänen ahdistajiltaan ja kiusaajiltaan. Hän syleili Faustinan polvia. Hän painautui häntä vasten kuin lapsi, joka pakenee äitinsä turviin.

Vanhus kumartui hänen ylitseen ja samalla kun hänen kyynelensä valuivat, tunsu hän autuaallista iloa sen johdosta, että mies oli etsinyt turvaa hänen luotansa. Faustina kietoi toisen käsivartensa hänen kaulaansa ja aivan kuin äiti, joka ensi työkseen pyyhkii pois kyynelleet lapsen silmistä, hän painoi viileän, hienon, liinaisen hikiliinansa hänen kasvoilleensa pyyhkiäkseen pois kyynelleet ja veripisarat.

Mutta samassa teloittajat olivat saaneet ristin pystyyn. He tulivat nyt raahaamaan pois vankia. Kärsimättöminä viivytyksestä he kuljettivat häntä nyt kiireesti eteenpäin. Kuolemaantuomittu vaikeroi ääneensä, kun hänet raastettiin pois siitä tyysijasta, jonka hän oli löytänyt, mutta hän ei tehnyt vastarintaa.

Mutta Faustina tarttui häneen kiinni pidättääkseen häntä, ja kun hänen vanhat, heikot kätensä eivät mihinkään kyenneet, vaan hän näki häntä vietävän pois, tuntui hänestä ikään kuin joku olisi riistänyt häneltä hänen oman lapsensa ja hän huusi: "Ei, ei! Älkää viekö häntä pois! Hän ei saa kuolla! Hän ei saa kuolla!"

Hän tunsu mitä hirveintä surua ja suuttumusta, kun tuomittu vietiin pois. Hän tahtoi taistella teloittajien kanssa ja repiä hänet heidän käsistään.

Mutta ensi askeleella hän joutui pyörörytyksen ja voimattomuuden valtaan. Sulpicius kietoi nopeasti käsivartensa hänen ympärilleen estääkseen häntä kaatumasta.

Kadun varrella oli pieni pimeä kauppa ja sinne hän kantoi hänet. Siellä ei ollut tuolia eikä pöytää, mutta kaupanomistaja oli armelias mies. Hän toi esille vaipan ja valmisti vuoteen vanhukselle kivilattialle.

Faustina ei ollut tunnoton, mutta niin kova pyöritys oli vallannut hänet, ettei hän voinut pysyä pystyssä, vaan hänen täytyi laskeutua maahan.

"Hän on kulkenut tänään pitkälti, ja melu ja ahdinko kaupungissa on rasittanut häntä liiaksi", sanoi Sulpicius kauppiaille. "Hän on hyvin vanha, eikä kukaan ole niin voimakas, ettei vanhuus häntä voittaisi."

"Tämä on kova päivä sillekin, joka ei ole vanha", sanoi kauppias. "Ilma on miltei liian raskas hengitettäväksi. En ihmetteli, jos saisimme kovan rajuilman."

Sulpicius kumartui vanhuksen ylle. Tämä oli vaipunut uneen ja hengitti tasaisesti ja säännöllisesti kaiken väsymyksen ja mielenliikutuksen jälkeen.

Sulpicius asettui kaupan ovelle katsellakseen kansanjoukkoa, kunnes Faustina heräisi.

VII.

Jerusalemien roomalaisella maaherralla oli nuori vaimo ja tämä oli nähnyt unta yöllä ennen Faustinan tuloa kaupunkiin. Hän oli seisovinaan talonsa katolla ja katselevinaan alas suurelle, kauniille pihalle, joka itämaiseen tapaan oli marmorilla kivetty ja jossa kasvoi jaloja kasveja.

Mutta pihalle olivat keräytyneet kaikki maailman sairaat ja sokeat ja raajarikot. Hän näki edessään ruttotautisia, joiden ruumiit olivat paiseista pöhöttyneet, spitaalitautisia, joiden kasvot olivat syöpyneet, rampoja, jotka eivät voineet liikkua, vaan makasivat avuttomina maassa, ja muita kurjia ihmisiä, joita kivut ja tuskat ahdistivat.

Ja he tunkeutuivat kaikki ovelle päästäkseen sisään ja muutamat etummaisista kolkuttivat lujasti palatsin ovea.

Vihdoin hän näki orjan avaavan oven ja tulevan kynnykselle, ja hän kuuli tämän kysyvän, mitä he halusivat.

Silloin he vastasivat hänelle: "Me etsimme suurta profeettaa, jonka Jumala on lähettänyt maailmaan. Missä hän on, kaikkien kärsimysten herra? Missä on hän, joka voi vapahtaa meidät kaikista tuskistamme?"

Silloin orja vastasi heille ylpeällä ja välinpitämättömällä äänellä, niinkuin palatsipalvelijain on tapana, kun he ajavat pois köyhiä muukalaisia.

"Ei teidän maksa vaivaa etsiä suurta profeettaa. Pilatus on tappanut hänet."

Silloin syttyi sairaiden parissa sellainen suru ja valitus ja hampaidenkiristys, ettei nuori vaimo jaksanut sitä kestää. Hänen sydämensä pakahtui säälistä ja kyyneleet vuotivat viljalti hänen silmistänsä. Mutta ruvetessaan itkemään hän oli herännyt.

Taaskin hän oli vaipunut uneen ja uudelleen hän uneksi seisovansa talonsa katolla ja katselevansa alas pihalle, joka oli suuri kuin tori.

Ja kas, piha oli täynnä mielisairaita ja houruja ja pahojen henkien riivaamia. Ja hän näki sellaisia, jotka olivat aivan alasti, ja sellaisia, jotka olivat hiuksiinsa verhoutuneet, ja sellaisia, jotka olivat palmikoineet itselleen kruunuja oljista ja vaippoja heinistä ja luulivat olevansa kuninkaita, ja sellaisia, jotka matelivat maassa luullen olevansa eläimiä, ja sellaisia, jotka alituisesti itkien valittivat suruaan, jota he eivät voineet nimeltä nimittää, ja sellaisia, jotka laahasivat perässään raskaita kiviä väittäen niitä kullaksi, ja sellaisia jotka luulivat pahojen henkien puhuvan heidän suunsa kautta.

Hän näki näiden kaikkien tunkeutuvan palatsin portille ja ne, jotka seisovivat etummaisina, kolkuttivat ja melusivat päästäkseen sisään.

Vihdoin ovi avautui ja orja astui kynnykselle kysyen heiltä: "Mitä te tahdotte?"

Silloin kaikki rupesivat huutamaan ja puhumaan. "Missä on suuri profeetta, jonka Jumala on lähettänyt ja joka antaa meille jälleen meidän sielumme ja ymmärryksemme?"

Hän kuuli orjan vastaavan heille välinpitämättömällä äänellä:

"Ei teidän maksa vaivaa etsiä suurta profeettaa. Pilatus on tappanut hänet."

Kun tämä oli sanottu, kaikki mielenvikaiset päästivät huudon, joka oli kuin villieläinten kiljuntaa, ja epätoivoissaan he alkoivat raadella itseensä, niin että verta virtasi kiville. Ja kun hän, joka uneksi, näki heidän kurjuutensa, alkoi hän väännellä käsiään ja valittaa. Ja hänen oma tuskansa oli herättänyt hänet.

Mutta taaskin hän oli nukkunut ja taaskin hän unissaan oli talonsa katolla. Ja ylt'ympärillä istuivat hänen orjattarensa soittaen hänelle kympaalia ja sitraa, ja mantelipuiden valkoiset kukkalehdet taipuivat hänen ylitseen ja köynnösruusut levittivät tuoksuaan.

Siinä istuessaan hän kuuli äänen sanovan hänelle: "Mene kattoa ympäröivän rinta-aidakkeen luo ja katso alas pihallesi."

Mutta hän oli kieltäytyvinään ja sanoi: "En tahdo nähdä enää useampia sellaisia, jotka tänä yönä tunkeutuvat pihalleni."

Samassa hän kuuli sieltä kahleiden kalinaa, raskaiden moukarien taontaa ja puun kolinaa puuta vasten. Hänen orjattarensa lakkasivat laulamasta ja soittamasta ja riensivät katon kaidepuun luo katselemaan pihalle. Eikä hän itsekään voinut jäädä hiljaa istumaan, vaan hänkin meni katsomaan alas pihalle.

Silloin hän näki, että hänen talonsa pihalle olivat keräytyneet koko maailman vangit. Hän näki ne, jotka tavallisesti makasivat pimeissä vankikopeissaan kahlehdittuina raskailla rautarengasilla. Hän näki pimeitten kaivosten työntekijät, jotka tulivat raahaten perässään moukareitansa, ja sota-alusten soutajat raskaine raudoitettuine airoineen. Ja ne, jotka olivat tuomitut ristiinnaulittaviksi, kantoivat ristejensä ja teloitettavat mestauspiilujansa. Hän näki ihmisiä, jotka olivat vietyinä orjuuteen vieraihin maihin ja joiden silmissä paloi kodin kaipuu. Hän näki kaikki kurjat orjat, joiden oli pakko tehdä työtä kuin juhtien ja joiden selät olivat ruoskanlyönneistä verissä.

Kaikki nämä onnettomat ihmiset huusivat yhteen ääneen: "Avaa, avaa!"

Silloin orja, joka vartioi ovea, astui ulos ja kysyi heiltä: "Mitä te haluatte?"

Ja nämä vastasivat samoin kuin toisetkin: "Me etsimme suurta profeettaa, joka on tullut maailmaan vapauttamaan vankeja ja palauttamaan orjille heidän entisen onnensa."

Orja vastasi heille väsyneellä ja välinpitämättömällä äänellä: "Te ette löydä häntä täältä. Pilatus on tappanut hänet."

Kun tämä oli sanottu, oli näiden onnettomien keskuudessa puhkeavinaan sellainen pilkka ja iva, että hän tunsu maan ja taivaan vapisevan. Hän itse oli jähmettynyt pelosta ja koko hänen ruumiinsa vapisi, niin että hän heräsi.

Kun hän oli herännyt, hän nousi istumaan vuoteessansa ja ajatteli: En tahdo enää uneksia. Koetan pysyä valveilla koko yön, niin ettei minun enää tarvitse nähdä tätä kauheutta.

Mutta melkein samassa kun hän oli näin ajatellut, oli uni jälleen vienyt hänestä voiton ja hän oli laskenut päänsä tyynylle ja nukahtanut.

Taaskin hän oli uneksinut, että hän istui talonsa katolla ja hänen pieni poikansa juoksi siellä edestakaisin heitellen palloaan.

Silloin hän kuuli äänen, joka sanoi hänelle: "Astu kattoa ympäröivän rinta-aidakkeen luo ja katso, ketkä odottavat pihallasi."

Mutta uneksija ajatteli itsekseen: Olen nähnyt kylliksi kurjuutta tänä yönä. En kestä enempää. Istun täällä missä olen.

Samassa hänen poikansa heitti pallonsa rinta-aidakkeen ulkopuolelle ja riensi kiipeämään käsikaiteelle. Silloin hän pelästyi, juoksi paikalle ja tarttui poikaan kiinni.

Mutta täten hän tuli silmäilleeksi alas, ja vielä kerran hän näki pihan täynnä ihmisiä.

Mutta pihalle olivat keräytyneet kaikki sodassa haavoittuneet koko maailmasta. Heidän ruumiinsa olivat ruhjotut, jäsenet poikkihakatut ja ammottavista haavoista vuoti verta, niin että koko piha lainehti.

Ja heidän keskellään olivat kaikki ne maailman ihmiset, jotka olivat kadottaneet rakkaitansa taistelutantereella. Isättömät surivat siellä turvaajiansa, nuoret naiset itkivät armaitansa ja vanhat kaipasivat poikiansa.

Etumaiset tunkeutuivat ovelle ja ovenvartija tuli jälleen avaamaan.

Hän kysyi kaikilta näiltä, jotka olivat haavoittuneet tappeluissa ja sodissa: "Mitä te etsitte tästä talosta?"

Ja he vastasivat: "Me etsimme suurta profeettaa, joka on kieltävä sodan ja vainon ja saattava rauhan maahan. Me etsimme häntä, jonka pitää miekat vantaiksi tekemän ja keihäät viikatteiksi."

Silloin orja vastasi hiukan kärsimättömästi: "Älkää nyt enää yhä useammat tulko minua kiusaamaan! Olen jo sanonut sen kylliksi monta kertaa. Suuri profeetta ei ole täällä. Pilatus on tappanut hänet."

Sitten hän sulki portin. Mutta hän, joka uneksi, ajatteli kaikkea sitä tuskaa, joka nyt seuraisi. "Minä en tahdo sitä kuulla", sanoi hän ja hyökkäsi pois rinta-aidakkeen luota. Samassa hän oli herännyt. Ja silloin hän oli huomannut hypänneensä pelon valtaamana ylös vuoteesta kylmälle kivilattialle.

Taaskin hän oli ajatellut, ettei hän enää tänä yönä nukkuisi, ja taaskin oli uni hänet voittanut, niin että hän oli sulkenut silmänsä ja nähnyt unta.

Hän istui vieläkin kerran talonsa katolla ja hänen rinnallaan seisoi hänen miehensä. Ja hän kertoi hänelle uniansa ja mies pilkkasi häntä.

Silloin hän kuuli jälleen äänen sanovan hänelle: "Mene katsomaan niitä ihmisiä, jotka odottavat pihallasi."

Mutta hän ajatteli: En tahdo nähdä heitä. Olen tänä yönä nähnyt kylliksi onnettomia.

Samassa hän kuuli kolme kovaa iskua portilta ja hänen miehensä meni rinta-aidakkeen ääreen nähdäkseen, kuka pyrki sisälle hänen taloonsa.

Mutta tuskin hän oli kumartunut kaiteen yli, kun hän viittasi vaimoan luokseen.

"Etkö tunne tuota miestä?" sanoi hän osoittaen alas. Kun vaimo katsoi pihalle, hän näki, että se oli täynnä ratsumiehiä ja hevosia. Orjat parastaikaa irroittivat kuormia aasien ja kameelien selästä. Ylhäinen matkamies näytti saapuneen.

Ovella seisoivat matkamies. Hän oli kookas ja hartiakas vanha mies, ja hänen kasvojensa ilme oli raskas ja synkkä.

Unennäkijä tunsu heti muukalaisen ja hän kuiskasi miehellensä: "Caesar Tiberius on tullut Jerusalemiin. Kukaan muu se ei voi olla."

"Minäkin olen tuntevinani hänet", sanoi hänen miehensä ja nosti samassa sormensa huulilleen merkiksi, että he olisivat ääneti ja kuuntelisivat mitä pihalla sanottiin.

He näkivät, että portinvahti tuli ulos ja kysyi vieraalta: "Ketä sinä etsit?"

Ja matkamies vastasi: "Minä etsin Nasaretin suurta profeettaa, jolle on annettu Jumalan ihmeitätekevä voima. Keisari Tiberius kutsuu häntä, jotta hän vapahtaisi hänet hirveästä taudista, jota ei kukaan muu lääkäri voi parantaa."

Kun hän oli puhunut, kumarsi orja hyvin nöyrästi ja sanoi: "Herra, älä vihastu, mutta sinun pyyntöäsi ei voida täyttää."

Silloin keisari kääntyi orjiensa puoleen, jotka odottivat alhaalla pihalla, ja antoi heille käskyn.

Ja orjat kiiruhtivat esille, toisilla oli kädet täynnä koristeita, toiset pitelivät maljoja, jotka olivat kukkurallaan helmiä, toiset taas raahasivat säkkejä, jotka olivat täynnä kultarahjoja.

Keisari kääntyi orjan puoleen, joka vartioi ovea, ja sanoi: "Kaiken tämän hän saa, jos hän auttaa Tiberiusta. Näillä hän voi antaa rikkauksia kaikille maailman köyhille."

Mutta ovenvartija kumartui vieläkin syvempään ja sanoi: "Herra, älä vihastu palvelijaasi, mutta sinun pyyntöäsi ei voida täyttää."

Silloin keisari viittasi uudelleen orjillensa, ja pari heistä kiiruhti tuomaan runsaasti kirjaittua pukua, jossa kimalteli jalokivistä tehty rintalevy.

Ja keisari sanoi orjalle: "Kas tässä, täten minä tarjoan hänelle vallan Juudan maassa. Hän saa hallita kansaansa ylimpänä tuomarina. Seuratkoon vain ensin minua ja parantakoon Tiberiuksen!"

Mutta orja kumarsi yhä syvempään ja sanoi: "Herra, minun vallassani ei ole auttaa sinua."

Silloin keisari viittasi vielä kerran ja hänen orjansa kiiruhtivat tuomaan kultaista otsakoristetta ja purppuravaippaa.

"Katso", sanoi hän, "tämä on keisarin tahto: Hän lupaa nimittää hänet vallanperijäkseen ja antaa hänelle vallan yli koko maailman. Hän saa hallita koko maailmaa Jumalan tahdon mukaan. Ojentakoon sitä ennen vain kätensä ja parantakoon Tiberiuksen!"

Silloin orja polvistui maahan keisarin jalkoihin ja sanoi valittavalla äänellä: "Herra, minun vallassani ei ole totella sinua. Se, jota etsit, ei ole enää täällä. Pilatus on tappanut hänet."

VIII.

Kun nuori nainen heräsi, oli jo kirkas päivä, ja hänen orjattarensa odottivat saadakseen auttaa häntä pukeutumaan.

Hän oli hyvin ääneti pukeutuessaan, mutta vihdoinkin hän kysyi orjattarelta, joka järjesti hänen hiuksiaan, oliko hänen miehensä noussut. Hän sai silloin tietää, että tämä oli kutsuttu tuomitsemaan pahantekijää.

"Olisin mielelläni puhutellut häntä", sanoi nuori nainen.

"Valtiatar", sanoi orjatar, "se ei käyne laatuun tutkinnon aikana. Me ilmoitamme sinulle heti, kun se on loppunut."

Hän istui ääneti, kunnes hän oli valmiiksi pukeutunut. Silloin hän kysyi: "Onko kukaan teistä kuullut puhuttavan Nasaretin profeetasta?"

"Nasaretin profeetta on juutalainen ihmeittentekijä", vastasi heti eräs orjattarista.

"Sepä ihmeellistä, valtiatar, että tänään kyselet häntä", sanoi toinen orjatar. "Hänet juuri juutalaiset ovat tuoneet tänne palatsiin maaherran kuulusteltavaksi."

Hän pyysi heti, että he menisivät tiedustelemaan, mistä häntä syytettiin, ja eräs orjattarista poistui. Palatessaan takaisin hän sanoi: "He syyttävät häntä siitä, että hän on tahtonut ruveta tämän maan kuninkaaksi, ja he pyytävät, että maaherra antaisi ristiinnaulita hänet."

Mutta kun maaherran vaimo kuuli tämän, hän kauhistui ja sanoi: "Minun täytyy puhua mieheni kanssa, muuten täällä tänä päivänä tapahtuu kauhea onnettomuus."

Kun orjattaret uudestaan sanoivat hänelle, että se oli mahdotonta, hän rupesi vapisemaan ja itkemään. Eräs heistä heltyi ja sanoi: "Jos tahdot lähettää kirjeellisen sanan maaherralle, niin minä koetan saattaa sen hänelle."

Hän otti silloin heti piirtimen ja kirjoitti muutamia sanoja vahataululle, ja se annettiin Pilatukselle.

Mutta miestänsä hän ei tavannut kahden kesken koko päivänä, sillä kun Pilatus oli lähettänyt pois juutalaiset ja tuomittu oli viety teloituspaikalle, oli aterianaika käsissä ja hän oli kutsunut luokseen aterioimaan muutamia roomalaisia, jotka tähän aikaan oleskelivat Jerusalemissa, sotajoukkojen päällikön ja nuoren kaunopuheisuuden opettajan sekä muutamia muita.

Tämä aterina ei ollut erittäin iloinen, sillä maaherran vaimo oli kaiken aikaa ääneti ja apealla mielellä ottamatta osaa keskusteluun.

Kun pöytävieraat kysyivät, oliko hän sairas tai murheellinen, kertoi maaherra nauraen siitä sanomasta, jonka hänen vaimonsa oli lähettänyt hänelle. Ja hän teki pilkkaa vaimostaan siksi, että tämä oli luullut roomalaisen maaherran antavan naisen unien johtaa tuomioitansa.

Vaimo vastasi hiljaa ja surullisena: "Totta tosiaan, tämä ei ollut uni, vaan varoitus, jonka jumalat olivat lähettäneet. Sinun olisi pitänyt antaa miehen elää ainakin tämä päivä."

He näkivät, että hänen surunsa oli vakava. Hän ei tahtonut lohdutautua, vaikka pöytävieraat yrittivätkin hauskalla keskustelulla saada hänet unohtamaan turhat mielikuvitelmansa.

Mutta hetken kuluttua nosti yksi vieraista päänsä ja sanoi: "Mitä tämä merkitsee? Olemmeko istuneet niin kauan pöydässä, että päivä jo pimenee?"

Kaikki katsoivat nyt ylös ja huomasivat, että luonto kietoutui hämärään. Etenkin oli omituista nähdä, miten monenlaiset vaihtelevat värit, jotka peittivät kaikkia esineitä ja olentoja, vähitellen sammuiivat yhdeksi ainoaksi harmaudeksi.

Samoin kuin kaikkialla muuallakin katosi puna heidän kasvoistansakin. "Me näytämme aivan kalman koskettamilta", sanoi nuori kaunopuhuja väristen. "Meidän poskemmehan ovat harmaat ja huulemme mustuneet."

Pimeyden yhä lisääntyessä kasvoi nuoren naisenkin kauhistus. "Oi, ystäväni", huudahti hän lopulta, "etkö nytkään huomaa, että kuolemattomat tahtovat varoittaa sinua? He ovat vihoissaan, kun olet tuominnut kuolemaan pyhän ja viattoman miehen. Vaikka hän riippuneekin jo ristillä, luulen varmaan, ettei hän vielä ole kuollut. Otata hänet alas ristiltä! Minä hoidan omin käsin hänen haavojaan. Salli vain hänen palata takaisin elämään."

Mutta Pilatus vastasi nauraen: "Olet varmaan aivan oikeassa otaksuessasi tätä jumalien antamaksi merkiksi. Mutta eivät he anna auringon pimentyä sen vuoksi, että juutalainen harhaopin saarnaaja on tuomittu ristiinnaulittavaksi. Sen sijaan voimme odottaa, että koko valtakuntaa koskevia tärkeitä asioita on tapahtuva. Ken tietää kuinka kauan vanha Tiberius..."

Hän ei lopettanut lausettansa, sillä ilma oli pimentynyt siihen määrin, ettei hän voinut nähdä viinipikaria edessään. Hän keskeytti siis puheensa käskeäkseen orjia kiireesti tuomaan sisään muutamia lamppuja.

Kun huone oli saatu siksi valoisaksi, että hän saattoi nähdä vieraittensa kasvot, hän ei voinut olla huomaamatta heidän alakuloisuuttaan.

"Näetkö nyt", sanoi hän suutuksissaan vaimolleen. "Näyttääpä siltä, että sinun on onnistunut unillasi karkottaa ilomme. Mutta jollet tänään voi olla ajattelematta muuta, niin anna meidän mieluummin kuulla, mitä olet uneksinut. Kerro unesi meille, niin koetamme sitä selittää!"

Siihen nuori vaimo oli heti valmis. Ja hänen kertoessaan näkyä näyn jälkeen muuttuivat vieraat yhä vakavammiksi. He eivät tyhjentäneet enää pikareitansa ja heidän otsansa vetäytyivät ryppyyn. Ainoa, joka yhä nauroi ja sanoi kaikkea mielettömyydeksi, oli maaherra itse.

Kun kertomus oli lopussa, sanoi nuori kaunopuhuja: "Tosiaankin, tämä on enemmän kuin unta, sillä näin tänään en tosin itse keisarin, vaan hänen vanhan ystävänsä, Faustinan, tulevan kaupunkiin. Minua ihmetyttää vain, ettei hän nyt jo ole näyttäytynyt maaherranpalatsissa."

"Sellainen huhu on todellakin liikkeellä", huomautti sotajoukkojen päällikkö, "että keisari olisi joutunut kauhean taudin uhriksi. Minustakin tuntuu mahdolliselta, että vaimosi uni on jumalien lähettämä varoitus."

"Ei ole lainkaan mahdotonta, että Tiberius on lähettänyt hakemaan profeettaa sairastuneelleen", yhtyi nuori kaunopuhuja puheeseen.

Päällikkö kääntyi vakavana Pilatuksen puoleen: "Jos keisarin mieleen todellakin olisi juolahtanut kutsua tuo ihmeittäjä luokseen, olisi parasta sinulle ja meille kaikille, että hän tapaisi hänet hengissä."

Pilatus vastasi puolittain suuttuneena: "Tämäkö pimeys on tehnyt teidät lapsiksi? Voisi luulla, että te kaikki olette muuttuneet unienselittäjiksi ja profeetoiksi."

Mutta päällikkö yhä väitti: "Ehkäpä ei olisi mahdotonta pelastaa tuon miehen henkeä, jos lähettäisit nopeasti sanansaattajan."

"Te tahdotte saattaa minut naurunalaiseksi", vastasi maaherra. "Sanokaapa itse, miten oikeuden ja järjestyksen kävisi tässä maassa, jos tulisi tiedoksi, että maaherra on armahtanut rikoksentehtäjän sen vuoksi, että hänen vaimonsa on nähnyt pahaa unta."

"Se ainakin on totta eikä unta, että näin Faustinan Jerusalemissa", sanoi nuori kaunopuhuja.

"Minä otan puolustaakseni tekoani keisarin edessä", sanoi Pilatus. "Hän ymmärtää, että tämä haaveilija, joka vastaanpanematta sallii sotamiesteni rääkätä häntä, ei olisi kyennyt häntä auttamaan."

Samalla kun nämä sanat lausuttiin, tärisee talo ikään kuin kovan ukkosen jyrinästä ja maanjäristys vapisutti maata. Maaherranpalatsi seisoikin kuitenkin paikoillaan vahingoittumattomana. Mutta heti maanjäristyksen jälkeen kuului kaikilta tahoilta sortuvien talojen ja kaatuvien pylväitten romahtelua, joka herätti kaikkien kauhua.

Heti kun ihmisääntä saattoi kuulla, huusi maaherra orjan luokseen.

"Kiiruhda teloituspaikalle ja käske minun nimessäni, että Nasaretin profeetta on otettava alas ristiltä!"

Orja kiiruhti pois. Pöytäseura lähti ruokasalista peristyliin ollakseen taivasalla siltä varalta, että maanjäristys uudistuisi. Ei kukaan uskaltanut sanoa sanaakaan odottaessaan orjan takaisintuloa.

Tämä palasi hyvin pian. Hän astui maaherran eteen.

"Tapasitko hänet hengissä?" sanoi maaherra.

"Herra, hän oli kuollut, ja samassa hetkessä kun hän oli heittänyt henkensä, tapahtui maanjäristys."

Heti sen jälkeen tuli toinen orja sisään.

"Jalo Faustina ja Sulpicius, keisarin sukulainen, ovat täällä. He ovat tulleet pyytämään sinun apuasi, jotta he löytäisivät Nasaretin profeetan."

Hiljaista hälinää kuului peristylissä ja keveitä askelia. Kun maaherra katsoi ympärilleen, hän huomasi ystäviensä poistuneen ikään kuin onnettomuuteen syösseen luota.

IX.

Vanha Faustina oli astunut maihin Caprissa ja mennyt keisaria tapaamaan. Hän kertoi hänelle matkastaan tuskin uskaltuen katsella häntä. Faustinan poissaollessa oli tauti hirvittävästi edistynyt ja hän oli ajatellut itsekseen: Jos taivaan valtiat olisivat olleet armeliaita, niin he olisivat antaneet minun kuolla, ennen kuin minun on pakko ilmoittaa tälle kiusatulle ihmisparalle, ettei minkäänlaista toivoa enää ole.

Hänen ihmeekseen kuunteli Tiberius häntä aivan välinpitämättömästi. Kun hän kertoi, miten suuri ihmeittäjä oli ristiinnaulittu samana päivänä, jolloin hän itse saapui Jerusalemiin, ja kuinka vähällä hän oli ollut pelastaa hänet, niin hän alkoi itkeä pettymyksensä painamana, mutta Tiberius sanoi vain: "Suretko todellakin sitä? Oi, Faustina, eikö kokonainen elämä Roomassa ole karkottanut sinusta uskoa tietäjiin ja ihmeittäjijöihin, uskoa, joka imeytyi sinuun lapsuutesi päivinä Sabiinivuoristossa."

Silloin vanhus huomasi, ettei Tiberius koskaan ollut toivonut mitään apua Nasaretin profeetalta.

"Miksi annoit minun lähteä tuolle pitkälle matkalle kaukaiseen itään, jos koko ajan pidit sitä turhana?"

"Sinä olet minun ainoa ystäväni", sanoi keisari. "Miksi olisin kieltänyt sinulta pyyntöä niin kauan kuin minulla oli valtaa sitä täyttää?"

Mutta vanhus ei ollut hyvillään siitä, että keisari oli pitänyt häntä pilkkanansa.

"Kas, tuo on sinun tavallista salakavaluuttasi", sanoi Faustina kuohahtaen. "Sitä minä juuri kaikkein vähimmin voin sinussa sietää."

"Sinun ei olisi pitänyt palata minun luokseni", sanoi Tiberius.
"Sinun olisi pitänyt pysyä vuorillasi."

Näytti hetken aikaa siltä kuin nuo molemmat, jotka niin useasti olivat joutuneet kahakkaan, taaskin riitaantuisivat, mutta vanhus hillitsi heti suuttumuksensa. Ne ajat olivat olleet ja menneet, jolloin hän toden teolla saattoi kiistellä keisarin kanssa. Hän hiljensi ääntään, mutta hän ei voinut sittenkään olla pysymättä väitteessään, että hän oli oikeassa.

"Mutta tämä mies oli todellakin profeetta", sanoi Faustina. "Minä näin hänet. Kun hänen katseensa kääntyi minuun, luulin häntä jumalaksi. Olin mieletön, kun päästin hänet kuolemaan."

"Olen iloinen, että annoit hänen kuolla", sanoi Tiberius. "Hän oli syypää majesteettirikokseen ja kapinoitsija."

Faustina oli jälleen vimmastua.

"Minä puhuin hänestä monen hänen ystävänsä kanssa Jerusalemissa", sanoi hän. "Hän ei ollut syypää niihin rikoksiin, joista häntä syytettiin."

"Jollei hän ollutkaan syypää suorastaan näihin rikoksiin, hän ei suinkaan ollut parempi kuin kukaan muukaan", sanoi keisari väsyneenä. "Kukapa ihminen ei olisi satoja kertoja eläessään ansainnut kuolemaa?"

Mutta nämä keisarin sanat saivat Faustinan ryhtymään johonkin, jota hän tähän saakka oli epäröinyt. "Näytänpä sinulle kuitenkin todisteen hänen voimastaan", sanoi hän. "Minä sanoin sinulle äsken, että

pyyhin hikiliinallani hänen kasvojaan. Samaa liinaa pitelen nyt kädessäni. Tahdotko tarkastella sitä hetken aikaa?"

Hän levitti hikiliinan keisarin eteen, ja keisari näki siinä ihmiskasvojen varjomaiset piirteet.

Vanhuksen ääni vapisi liikutuksesta hänen jatkaessaan: "Tämä mies huomasi, että rakastin häntä. Minä en tiedä millä voimalla hän kykeni antamaan minulle kuvansa. Mutta silmäni kyyneltyvät katsellessani sitä."

Keisari kumartui katselemaan tätä kuvaa, joka näytti piirretyn verellä ja kyynelillä sekä surun synkillä varjoilla. Vähitellen kasvot kokonaisuudessaan esiintyivät hänelle sellaisina kuin ne olivat painautuneet hikiliinaan. Hän näki veripisarot otsalla, pistävän orjantappurakruunun, hiukset, jotka olivat tahmeina verestä, ja suun, jonka huulet värisivät tuskasta.

Hän kumartui yhä syvempään kuvan ylle. Yhä kirkkaampina ja selvempinä hän näki kasvot edessänsä. Varjomaisista piirteistä hän näki äkkiä silmien loistavan, ikään kuin niissä olisi piillyt eloa. Ja samalla kertaa kun ne puhuivat hänelle mitä hirveimmästä kärsimyksestä, ilmaisivat ne hänelle puhtautta ja jaloutta, jommoista hän ei koskaan ennen ollut nähnyt.

Hän makasi lavitsallaan ja ahmi silmin tuota kuvaa. "Onko tuo ihminen?" sanoi hän hiljaisella äänellä. "Onko tuo ihminen?"

Taaskin hän makasi hiljaa tarkastellen kuvaa. Kyyneleet alkoivat valua pitkin hänen poskiaaan. "Minä suren sinun kuolemaasi, tuntematon", kuiskasi hän.

"Faustina", huudahti hän vihdoinkin, "miksi sallit tuon miehen kuolla? Hän olisi parantanut minut."

Ja hän vaipui jälleen katselemaan kuvaa.

"Sinä ihminen", sanoi hän hetken kuluttua. "Jollen voikaan saada terveyttäni sinulta, voin kostaa sinun puolestasi. Minun käteni on raskaana kohtaava niitä, jotka riistivät sinut minulta."

Taaskin hän lepäsi hyvän aikaa, mutta sitten hän päästi liinan liukumaan lattialle ja polvistui kuvan eteen.

"Sinä olet ihminen", sanoi hän. "Sinä olet se, jota en koskaan luullut saavani nähdä." Ja hän osoitti omia riutuneita kasvojaan ja syöpyneitä käsiään. "Minä ja kaikki muut olemme petoja ja hirviöitä, mutta sinä olet ihminen."

Hän taivutti päätään kuvan edessä niin syvään, että se kosketti lattiaa. "Minä itken sinua, tuntematon", sanoi hän ja hänen kyyneleensä kostuttivat kiviä.

"Jos sinä olisit elänyt, olisin sinut nähtyänikin parantunut", sanoi hän.

Vanha vaimo parka pelästyi tekoansa. Olisi ollut viisaampaa olla näyttämättä kuvaa, ajatteli hän. Hän oli alun pitäen pelännyt, että keisarin suru muuttuisi liian suureksi, jos hän saisi sen nähdä.

Ja epätoivoissaan keisarin surusta hän riisti käteensä kuvan viedäkseen sen pois hänen näkyvistään.

Silloin keisari katsoi ylös. Ja katso, hänen kasvopiirteensä olivat muuttuneet ja hän oli samanlainen kuin ennen sairastumistaankin. Tuntui siltä kuin taudin alkujuurena ja ylläpitäjänä olisi ollut se viha ja ylenkatse, joka oli kytenyt hänen sydämessään, ja sen oli ollut pakko väistyä samassa hetkessä, kun hän oli tuntenut rakkautta ja sääliä.

* * * * *

Mutta seuraavana päivänä Tiberius lähetytti kolme sanansaattajaa.

Ensimmäinen sanansaattaja lähti Roomaan viemään käskyä senaatille, että sen tuli toimittaa tutkimus siitä, miten Palestiinan maaherra hoiti tointansa, ja rangaista häntä, jos saataisiin selville, että hän sorti kansaa ja tuomitsi viattomia kuolemaan.

Toinen sanansaattaja meni viinamäen työmiehen ja hänen vaimonsa luo kiittämään ja palkitsemaan heitä niistä neuvoista, joita he olivat antaneet keisarille, ja samalla myös kertomaan heille miten kaikki oli tapahtunut, kun he olivat kuulleet kaiken, he itkivät hiljaisesti ja mies sanoi: "Minä tiedän, että koko elämäni ajan tulen miettimään, mitä olisi voinut tapahtua, jos nuo molemmat olisivat tavanneet toisensa." Mutta vaimo vastasi: "Toisin ei voinut käydä. Liian suuri oli se ajatus, että nämä molemmat olisivat kohdanneet toisensa. Herra Jumala tiesi, ettei maailma sitä olisi voinut kantaa."

Kolmas sanansaattaja lähti Palestiinaan ja toi sieltä Caprin saarelle muutamia Jeesuksen opetuslapsia, ja nämä alkoivat julistaa sitä oppia, jota ristiinnaulittu oli opettanut.

Kun nämä opettajat tulivat Capriin, vanha Faustina makasi kuolinvuoteellaan. Mutta hän ehti vielä ennen kuolemaansa valmistautua suuren profeetan opetuslapseksi ja he kastoivat hänet. Ja kasteessa hänelle annettiin nimeksi Veronika, koska hän oli saanut tehtäväkseen antaa ihmisille *todellisen kuvan* heidän vapahtajastaan.

PUNATULKKU

Se tapahtui siihen aikaan, jolloin Jumala loi maailman, eikä ainoastaan taivasta ja maata, vaan myös kaikki eläimet ja kasvit ja samalla antoi kullekin nimen.

Monta kertomusta on säilynyt tältä ajalta, ja jos tuntisi ne kaikki, olisi myös selvillä kaikesta siitä koko maailmassa, jota nyt ei voi ymmärtää.

Sattuipa kerran, kun Jumala istui paratiisissa ja maalasi lintuja, että väri loppui Jumalan maalikupeista ja tikli olisi jäänyt värittömäksi, jollei Jumala olisi pyyhkinyt kaikkia pensseleitään sen sulkiin.

Silloin myös aasi sai pitkät korvansa, koska se ei muistanut nimeänsä. Se unohti sen kuljettuaan parikin askelta paratiisin niityillä, ja kolme kertaa se tuli takaisin kysymään nimeänsä, kunnes Jumala hiukan kärsimättömänä tarttui sen kumpaiseenkin korvaan ja sanoi: "Sinun nimesi on aasi, aasi, aasi."

Ja näin sanoessaan hän venytti sen korvia, jotta sen kuulo parantuisi ja jotta se muistaisi mitä sille sanottiin.

Samana päivänä myös mehiläinen tuli rangaistuksi. Sillä heti kun mehiläinen oli luotu, alkoi se koota hunajaa, ja eläimet ja ihmiset, jotka huomasivat kuinka suloinen tuoksu hunajalla oli, tahtoivat sitä maistella. Mutta mehiläinen tahtoi pitää kaiken itse ja karkotti myrkyllisellä pistimellään pois jokaisen, joka lähestyi kennoa. Jumala näki sen ja kutsui heti mehiläisen luokseen rangaistakseen sitä.

"Minä annoin sinulle kyvyn koota hunajaa, joka on suloisinta luomakunnassa", sanoi Jumala, "mutta en antanut sinulle oikeutta olla kova lähimmäistäsi kohtaan. Muista, että joka kerta kun pistät jotakuta, joka tahtoo maistaa hunajaasi, pitää sinun kuolla!"

Silloin myös sirkka tuli sokeaksi ja muurahainen kadotti siipensä; sinä päivänä tapahtui hyvin paljon ihmeellistä.

Jumala istui suurena ja lempeänä kaiken päivää ja loi ja loihti, ja illan suussa hänen mieleensä juolahti luoda pieni harmaa lintu.

"Muista, että nimesi on Punatulkku!" sanoi Jumala linnulle, kun se oli valmis. Ja hän asetti sen kämmenelleen ja antoi sen lentää.

Mutta kun lintu oli lennellyt hetken aikaa ja katsellut kaunista maailmaa, jossa hänen oli määrä elää, sai hän halun katsella myös itseänsä. Silloin hän huomasi olevansa aivan harmaa, ja rinta oli yhtä harmaa kuin kaikki muukin. Punatulkku käänteli hen ja väänteli hen ja kuvasteli hen veden pinnassa, mutta hän ei voinut keksiä ainoatakaan punaista sulkaa.

Niin lintu lensi takaisin Jumalan luo.

Jumala istui hyvänä ja lempeänä ja hänen käsistään lähti perhosia, jotka liitelivät hänen pänsä ympärillä, kyyhkysset kujersivat hänen olkapäillään ja maassa hänen vieressään kasvoi ruusu ja lilja ja tuhatkauno.

Pikku linnun sydän sykki kiivaasti pelosta, mutta sittenkin se lensi keveissä kaarissa yhä lähemmäksi ja lähemmäksi Jumalaa ja vihdoin se laskeutui hänen kädellensä.

Jumala kysyi, mitä lintu halusi.

"Tahtoisin vain kysyä sinulta jotakin", sanoi pieni lintu.

"Mitä tahtoisit tietää?" sanoi Jumala.

"Miksi minun nimeni on Punatulkku, vaikka olen aivan harmaa nokasta pyrstönpäähän saakka? Miksi minua sanotaan Punatulkuksi, kun minulla ei ole ainoatakaan punaista sulkaa?"

Ja lintu katsoi rukoilevasti Jumalaan pienillä mustilla silmillään ja käänteli päätään. Ylt'ympärillä hän näki fasaaneja, joiden punaisella höyhenpinnalla oli ikään kuin kevyt vihma kultapölyä, tuuheakauluksisia papukaijoja, punaharjaisia kukkoja, puhumattakaan perhosista, kultakaloista ja ruusuista. Ja tietysti hän ajatteli, kuinka vähän tarvittaisiin, ainoastaan pieni pisarainen väriä hänen rintaansa, jotta hän olisi kaunis lintu ja nimensä mukainen.

"Miksi minun nimeni on Punatulkku, vaikka olen aivan harmaa?" kysyi lintu uudestaan ja toivoi, että Jumala sanoisi:

Oi, pieni ystäväni, olen unohtanut punata rintasulkasi, mutta odotahan vain hetkinen, niin teen sen.

Mutta Jumala hymyili vain hiljaa ja sanoi:

"Minä nimitin sinut Punatulkuksi ja Punatulkku on sinun nimesi oleva, mutta pidä itse huolta siitä, että ansaitset punaiset rintasulkasi."

Ja Jumala kohotti kättään ja antoi linnun uudelleen lentää maailmaan.

Lintu lensi paratiisiin syvissä mietteissä. Mitä näin pieni lintu voisi tehdä ansaitakseen punaiset sulat?

Hän ei saattanut keksiä muuta kuin rakentaa pesänsä orjantappurapensaaseen. Ja hän rakensi sen tiheään pensaikkoon okaitten keskelle. Hän ikään kuin toivoi, että ruusunlehti tarttuisi kiinni hänen kaulaansa ja punaisi sen.

* * * * *

Ääretön joukko vuosia oli kulunut tästä päivästä, joka oli iloisin koko maailmassa. Sen jälkeen olivat sekä eläimet että ihmiset lähteneet paratiisista ja levinneet ympäri maailmaa. Ja ihmiset olivat päässeet niin pitkälle, että he olivat oppineet viljelemään maata ja kyntämään meriä, he olivat hankkineet itselleen vaatteita ja koristeita, niin, aikoja sitten he olivat oppineet rakentamaan temppeleitä ja mahtavia kaupunkeja, sellaisia kuin Thebe, Rooma ja Jerusalem.

Valkenipa sitten päivä, joka myös on ikimuistoinen maailman historiassa, ja tämän päivän aamuna istui Punatulkku paljaalla kalliolla Jerusalemin muurien ulkopuolella ja lauloi poikasilleen, jotka lepäsivät pienessä pesässä matalassa orjantappurapensaassa.

Punatulkku kertoi pienokaisilleen ihmeellisestä luomispäivästä ja nimien antamisesta, niinkuin jokainen Punatulkku on kertonut aina ensimmäisen ajoista asti, joka itse on kuullut Jumalan sanat ja lähtenyt Jumalan kädestä.

"Ja katsokaapa nyt", lopetti lintu suruisena kertomuksensa, "niin monta vuotta on kulunut, niin monta ruusua on ollut silmikolla, niin monta linnunpoikaa on tullut kuorestaan luomispäivästä saakka, ettei kukaan niitä voi lukeakaan, mutta Punatulkku on yhä vain pieni harmaa lintu, sen ei ole onnistunut saada punaisia rintasulkiansa."

Pienet poikaset avasivat suuret kitansa ja kysyivät, eivätkö heidän esi-isänsä olleet yrittäneet suorittaa mitään suurtöitä saavuttaakseen tuota verratonta punaista väriä.

"Olemme kaikki tehneet parhaamme", sanoi pieni lintu, "mutta kaikkien ponnistukset ovat olleet turhat. Ensimmäinen Punatulkkukin kohtasi kerran toisen linnun, joka oli aivan hänen kaltaisensa, ja hän rupesi heti häntä rakastamaan niin kiivaasti, että hän tunsu rintansa hehkuvan. Oi, ajatteli hän silloin, nyt minä ymmärrän. Jumalan tarkoitus on, että rakastaisin niin lämpimästi, että rintasulkani punertuisivat siitä rakkauden hehkusta, joka sydämessäni palaa. Mutta hänen ponnistuksensa olivat turhat, niinkuin muidenkin hänen jälkeensä ja niinkuin teidänkin tulevat olemaan."

Pienet poikaset piipittivät tyytymättöminä, he alkoivat jo surra, ettei punaväri koristaisi heidän pieniä untuvarintojansa.

"Me toivoimme, että laulustakin olisi apua", sanoi täysikasvuinen lintu puhuen hitain, verkkaisin sävelin. "Jo ensimmäinen Punatulkku lauloi niin, että hänen rintansa paisui innosta ja uusi toivo valtasi hänet. Oi, ajatteli hän, lauluhehku, joka minun rinnassani elää, on punaava rintasulkani. Mutta hänen ponnistuksensa olivat turhat, niinkuin muidenkin hänen jälkeensä ja niinkuin teidänkin tulevat olemaan."

Taaskin poikasten puoleksi alastomista kurkuista kuului surullista piipitystä.

"Me olemme luottaneet rohkeuteemme ja uljuuteemme", sanoi lintu. "Jo ensimmäinenkin Punatulkku

taisteli rohkeasti toisten lintujen kanssa ja hänen rintansa leimusi taistelunhalusta. Oi, ajatteli hän, rintasulkani punertuvat sydämessäni hehkuvasta taistelunhalusta. Mutta hänen ponnistuksensa olivat turhat, niinkuin muidenkin hänen jälkeensä ja niinkuin teidänkin tulevat olemaan."

Pienet poikaset vastasivat rohkeasti piipittäen, että he sittenkin tahtoivat yrittää saavuttaa tuon halutun onnen, mutta lintu vastasi heille suruisesti, että se olisi mahdotonta. Mitäpä he saattoivat toivoa, kun niin monet erinomaiset esi-isät eivät olleet saavuttaneet päämääräänsä? Mitäpä muuta he saattoivat tehdä kuin rakastaa, laulaa ja taistella? Mitäpä...

Lintu pysähtyi kesken lauseen, sillä Jerusalemin portista tuli suuri ihmisjoukko kiiruhtaen sitä kumpua kohti, jossa linnulla oli pesänsä.

Siinä oli ratsastajia korskeitten hevosten selässä, sotamiehiä raudoitetuissa sandaaleissa, teloittajia nauloineen ja vasaroineen, arvokkaasti astuvia pappeja ja tuomareita, itkeviä naisia ja ennen kaikkea hurjasti juoksentelevaa joutoväkeä, inhottava, kirkuva parvi katurahvasta.

Pieni harmaa lintu istui vavisten pesänsä reunalla. Joka hetki hän pelkäsi, että pieni orjantappurapensas tulisi poljetuksi maahan ja hänen poikasensa surmatuiksi.

"Varokaa", huusi hän pienille turvattomille poikasilleen, "painautukaa toistenne turviin ja olkaa ääneti! Tuossa on hevonen, joka astuu suoraan ylitsemme! Tuossa sotamies, jaloissaan raudoitettut sandaalit! Koko hurja joukko tulee hyökäten eteenpäin!" Mutta äkkiä vaikenivat linnun varoitukset ja se istui hiljaa ja ääneti. Se melkein unohti, millaisessa vaarassa se oli.

Se hypähti äkkiä alas pesänsä reunalta ja levitti siipensä poikastensa yli.

"Ei, tämä on liian julmaa", sanoi se. "Minä en tahdo, että te sitä näkisitte. Kolmea pahantekijää ristiinnaulitaan."

Ja hän levitti siipensä, niin etteivät pienokaiset voineet nähdä mitään. He kuuluivat vain kumisevia vasaraniskuja, valituksia ja kansan hurjaa huutoa.

Punatulkku seurasi kauhistunein silmin tätä näkyä. Hän ei voinut irroittaa katsettaan näistä onnettomista.

"Kuinka ihmiset ovat julmia!" sanoi hän hetken kuluttua. "Ei siinä kyllin, että he naulaavat nuo ihmisparat kiinni ristiin, vaan yhden päähän he ovat panneet pistävän orjantappurakruununkin.

"Minä näen, että okaat ovat repineet hänen otsaansa, niin että verta tihkuu", jatkoi lintu. "Ja tuo mies on niin kaunis ja katsoo ympärilleen niin lempeästi, että jokaisen pitäisi rakastaa häntä. Minusta tuntuu aivan kuin nuolenkärki lävistäisi sydämeni nähdessäni hänen tuskansa." Pieni lintu tunsu yhä syvempää sääliä orjantappuroilla kruunattua kohtaan.

"Jos olisin veljeni kotka", ajatteli se, "kiskoisin naulat hänen käsistään ja karkottaisin terävillä kynsilläni kaikki, jotka häntä kiusaavat."

Lintu näki miten veri tippui ristiinnaulitun otsalle, ja silloin se ei enää voinut pysyä hiljaa pesässään.

"Vaikka olenkin pieni ja heikko, voinen kuitenkin tehdä jotakin hyvää tuolle kiusatulle raukalle", ajatteli lintu. Ja se lähti pesästään lentoon kierrellen suurissa kaarissa ristiinnaulitun ympärillä.

Lintu kiersi häntä monta kertaa uskaltamatta lähestyä, sillä se oli arka eikä ollut koskaan uskaltanut tulla ihmisen lähelle. Mutta vähitellen se rohkaisi mielensä, lensi hänen luokseen ja veti nokallaan pois orjantappurapiikin, joka oli tunkeutunut ristiinnaulitun otsaan.

Mutta linnun sitä tehdessä tipahti pisara ristiinnaulitun verta sen rinnalle. Se levisi nopeasti pitkin rintaa ja punasi kaikki pienet hennot rintasulat.

Mutta ristiinnaulittu avasi huulensa ja kuiskasi linnulle:
"Armeliaisuutesi vuoksi saat sen, mitä innokkaimmin olet toivonut."

Kun lintu palasi pesälleen, hänen pienet poikasensa huusivat hänelle:

"Sinun rintasi on punainen, sinun rintasulkasi ovat ruusujakin punaisemmat!"

"Siihen tipahti vain veripisara miesparan otsalta", sanoi lintu. "Se katoaa heti kun kylven purossa tai kirkkaassa lähteessä."

Mutta vaikka pikku lintu olisi kylpenyt kuinka ahkerasti hyvänsä, ei punainen väri kadonnut sen rinnasta, ja kun sen pienet poikaset olivat täysikasvuiset, veripunainen väri loisti myös niiden

rintasulissa samoin kuin se kiittää jokaisen Punatulkun kaulalla ja rinnassa vielä tänäkin päivänä.

VAPAHTAJA JA PYHÄ PIETARI

Se tapahtui siihen aikaan, kun Vapahtaja ja Pyhä Pietari äskettäin olivat tulleet paratiisiin vaellettuaan maailmassa ja kärsittyään paljon tuskia monena murheenvuonna.

Se vasta oli iloa Pyhälle Pietarille, niinkuin helposti voi ymmärtää. Toistahan oli istua paratiisin vuorella ja silmäillä yli koko maailman kuin vaeltaa kerjäläisenä ovelta ovelle. Toista oli kulkea paratiisin yrttitarhoissa kuin alhaalla maailmassa tietämättä, saisiko suojaa pänsä päälle myrskyisenä yönä vai olisiko pakko vaeltaa ulkona pakkasessa ja pimeydessä.

Ajatelkaahan millainen ilo oli vihdoin saapua oikeaan paikkaan sellaisen matkan jälkeen. Pyhä Pietari ei aina voinut olla varmakaan, että kaikki päättyisi niin hyvin. Hän oli varmaan joskus epäillyt ja ollut levoton, sillä olihan Pyhän Pietari paran ollut melkein mahdotonta ymmärtää, mitä varten heidän piti niin paljon kärsiä tuskia, jos Vapahtaja kerran oli koko maailman herra.

Ja nyt ei mikään kaipaus häntä enää kiusaisi. Voihan käsittää, että hän oli mielissään.

Nyt hän saattoi oikein nauraa ajatellessaan, kuinka paljon murhetta hän ja Vapahtaja olivat saaneet kestää ja kuinka vähään heidän oli pitänyt tyytyä.

Kerrankin kun heidän olonsa oli ollut niin tukala, ettei hän mielestään kauemmin voinut sitä kestää, oli Vapahtaja ottanut hänet mukanaan korkealle vuorelle sanomatta hänelle, mitä tekemistä heillä siellä olisi.

He olivat kulkeneet kaupunkien ohi, jotka sijaitsivat vuoren rinteellä, ja linnojen sivu, jotka kohosivat vieläkin korkeammalla. He olivat saapuneet talonpoikaistalojen ja säterimajojen yläpuolelle ja he olivat sivuuttaneet viimeisen puunhakkaajankin kivirotkon.

He olivat vihdoin tulleet sinne, missä vuori oli alastomana ilman kasveja ja puita ja mihin erakko oli pystyttänyt majansa voidakseen auttaa hätäntyneitä matkustajia.

Sitten he olivat astuneet lumikentän yli, jossa murmelieläimet nukkuvat, ja tulleet jylhien, kasaantuneiden jääkasojen luo, jotka seisoivat syrjittäin ja kallellaan ja jossa tuskin vuorivuohet pääsivät liikkumaan.

Siellä oli Vapahtaja löytänyt pienen, punarintaisen linnun, joka oli maannut jäätyneenä jäällä, ja hän oli ottanut ylös pienen punatulkun ja pistänyt sen povelleen. Ja Pyhä Pietari muisti ihmetelleensä, saivatko he linnun päivällisekseen.

He olivat kulkeneet hyvän matkaa liukkailla jäälohkareilla ja Pyhä Pietari ei ollut mielestään koskaan ollut lähempänä kuolemanvaltakuntaa, sillä kalmankylmä tuuli ja haudansynkkä sumu ympäröitsi heitä, ja sen mukaan kuin hän saattoi huomata, ei siellä ollut ainoatakaan elävää olentoa. Ja kuitenkin he olivat vain vuoren keskikohdalla.

Silloin hän oli pyytänyt Vapahtajaa kääntymään takaisin.

"Ei vielä", sanoi Vapahtaja, "sillä tahdon näyttää sinulle jotakin, joka antaa sinulle uutta rohkeutta kestävään kaikkia murheita."

Siksi he olivat vaeltaneet edelleen sumussa ja kylmyydessä, kunnes he vihdoin olivat saapuneet äärettömän korkean muurin luo, joka esti heitä pääsemästä edemmäksi.

"Tämä muuri ympäröi vuorta", sanoi Vapahtaja, "etkä sinä pääse sen yli mistään kohdasta. Ei kukaan ihminen saa myöskään nähdä, mitä sen sisäpuolella on, sillä tässä paratiisi alkaa ja täällä autuaat vainajat asuvat pitkin koko vuorenrintettä."

Mutta Pyhä Pietari ei voinut salata epäilystensä. "Tuolla sisällä ei ole pimeätä ja kylmää niinkuin täällä", sanoi Vapahtaja, "vaan siellä on viheriä kesä ja kirkas aurinkojen ja tähtien loisto."

Mutta Pyhä Pietari ei voinut uskoa häntä.

Silloin Vapahtaja otti pienen linnun, jonka hän äsken oli löytänyt jääkentältä, ja hän taivuttautui

taaksepäin ja heitti sen muurin yli, niin että se putosi paratiisiin.

Ja heti Pyhä Pietari kuuli iloista ja riemullista viserrystä ja tunnuttuaan sen punatulkun lauluksi hämmästy suuresti.

Hän kääntyi Vapahtajan puoleen ja sanoi: "Menkäämme takaisin alas maailmaan kestämaan kaikkea mitä kestättävä on, sillä nyt minä näen, että puhut totta ja että on olemassa paikka, missä elämä voittaa kuoleman."

Ja he olivat laskeutuneet alas vuorta ja aloittaneet vaelluksensa uudelleen.

Sen jälkeen ei Pyhä Pietari voinut ajatella muuta kuin tätä paratiisia monien vuosien, kuluessa, ja hän ikävöitsi vain tähän muurintakaiseen maahan. Ja nyt hän vihdoinkin oli siellä eikä hänen tarvinnut enää ikävöidä. Nyt hän saattoi koko päivän ammentaa iloa täysin käsin ehtymättömistä lähteistä.

Mutta Pyhä Pietari ei ollut oleskellut paratiisissa neljäkkääntoista päivää, ennen kuin enkeli tuli Vapahtajan luo hänen istuessaan istuimellaan, kumarsi hänelle seitsemän kertaa ja sanoi, että suuri onnettomuus varmaan oli kohdannut Pyhää Pietaria. Hän ei tahtonut syödä eikä juoda ja hänen silmänsä punoittivat, ikään kuin hän ei olisi nukkunut moneen yöhön.

Kun Vapahtaja sen kuuli, hän nousi mennäkseen etsimään Pyhää Pietaria.

Hän löysi hänet kaukaa paratiisin laidasta. Pyhä Pietari makasi ikään kuin hän ei jaksaisi enää pysyä pystyssä, ja hän oli repinyt vaatteensa rikki ja siroittanut tuhkaa hiuksiinsa.

Kun Vapahtaja näki hänet niin murheellisena, hän istahti hänen viereensä maahan ja puhui hänelle aivan samalla tapaa kuin hän olisi tehnyt, jos he vielä olisivat vaeltaneet maailman surkeudessa.

"Mikä sinua niin surettaa, Pyhä Pietari?" sanoi Vapahtaja.

Mutta Pyhä Pietari oli niin kokonaan surun vallassa, ettei hän voinut vastata mitään.

"Mikä sinua surettaa, Pyhä Pietari?" kysyi Vapahtaja uudestaan.

Kun Vapahtaja uudisti kysymyksensä, Pyhä Pietari otti kultakruunun päästään ja heitti sen Vapahtajan jalkoihin ikään kuin sanoakseen, ettei hän enää tahtonut olla osallisena hänen kunniastansa eikä ihanuudestansa.

Mutta Vapahtaja ymmärsi Pyhän Pietarin olevan niin epätoivoissaan, ettei hän tiennyt mitä hän teki, ja siksi hän ei vihastunut häneen.

"Sinä saat nyt vihdoinkin sanoa, mikä sinua vaivaa", sanoi hän yhtä sävyisästi kuin ennenkin ja ääni ilmaisi entistä suurempaa rakkautta.

Mutta nyt hypähti Pyhä Pietari pystyyn, ja Vapahtaja huomasi, ettei hän ollut yksin murheellinen, vaan myöskin suuttunut. Hän tuli Vapahtajan luo kädet nyrkissä ja silmät säkenöiden.

"Minä tahdon saada eron palveluksestasi", sanoi Pyhä Pietari. "En voi jäädä päivääkään kauemmaksi paratiisiin."

Ja Vapahtaja koetti rauhoittaa häntä, niinkuin hän monta kertaa ennenkin oli saanut tehdä, kun Pyhän Pietarin viha oli kuohahtanut.

"Kyllä sinä saat mennä", sanoi hän, "mutta ensin sinun pitää sanoa minulle, mikä sinua pahoittaa."

"Minä voin sanoa sinulle, että odotin parempaa palkkaa, kun me molemmat yhdessä kärsimme jos jonkinmoista kurjuutta maailmassa", sanoi Pyhä Pietari.

Vapahtaja näki, että Pyhän Pietarin sielu oli katkeroitunut, eikä hän vihastunut häneen.

"Minä lupaan, että voit vapaasti mennä minne vain haluat", sanoi hän, "kun vain sanot, mikä sinua pahoittaa."

Silloin Pyhä Pietari vihdoinkin sanoi, miksi hän oli onneton. "Minulla oli vanha äiti", sanoi hän, "ja hän kuoli pari päivää sitten."

"Nyt tiedän, mikä sinua vaivaa", sanoi Vapahtaja. "Sinä olet pahoillasi siitä, ettei äitisi ole tullut tänne paratiisiin."

"Niin juuri", sanoi Pyhä Pietari ja samassa sai suru hänessä sellaisen vallan, että hän alkoi nyhkyttää ja valittaa.

"Minä olisin mielestäni ansainnut, että hän olisi päässyt tänne", sanoi hän.

Mutta kun Vapahtaja nyt sai tietää, mitä Pyhä Pietari suri, tuli hän vuorostaan haikealle mielelle. Sillä Pyhän Pietarin äiti ei ollut sellainen, että hän olisi voinut päästä taivaaseen. Hän ei ollut koskaan ajatellut muuta kuin rahojen keräämistä, ja köyhille, jotka olivat seisahuneet hänen ovelleensa, ei hän koskaan ollut antanut ropoakaan tai leivänpalasta. Ja nyt tuntui Vapahtajasta vaikealta sanoa Pyhälle Pietarille, että hänen äitinsä oli ollut niin saita, ettei hän voinut saada nauttia autuutta.

"Pyhä Pietari", sanoi hän, "kuinka voit niin varmasti tietää, että äitisi viihtyisi meidän parissamme?"

"Kas, noin sinä sanot vain sen vuoksi, ettei sinun tarvitsisi suostua minun pyyntööni", sanoi Pyhä Pietari. "Kuka ei viihtyisi paratiisissa?"

"Ken ei iloitse toisten ilosta, ei voi viihtyä siellä", sanoi Vapahtaja.

"Sitten on monta muutakin paitsi äitiäni, jotka eivät tänne sovi", sanoi Pyhä Pietari ja Vapahtaja huomasi Pietarin tarkoittavan häntä.

Ja hän oli kovin murheissaan siitä, että Pyhää Pietaria oli kohdannut niin syvä suru, ettei tämä enää tiennyt mitä sanoi. Hän seisoikin hetkisen odottaen, että Pyhä Pietari katuisi ja ymmärtäisi, ettei hänen äitinsä soveltunut paratiisiin, mutta tämä ei tahtonut lainkaan antaa myöten.

Silloin Vapahtaja kutsui luokseen enkelin ja käski hänen mennä helvettiin hakemaan Pyhän Pietarin äitiä paratiisiin.

"Anna minun myös nähdä, miten hän tuo hänet", sanoi Pyhä Pietari.

Vapahtaja tarttui Pyhää Pietaria kädestä kiinni ja talutti hänet kalliolle, jonka toinen kylki laskeutui aivan äkkijyrkkänä syvyyteen. Ja hän osoitti hänelle, ettei hänen tarvinnut muuta kuin hiukan kumartua laidan yli nähdäkseen suoraan helvettiin.

Katsellessaan alas ei Pyhä Pietari aluksi erottanut sen enempää kuin jos hän olisi katsonut alas kaivoon. Tuntui siltä kuin pohjaton nielu olisi auennut hänen eteensä.

Ensiksi hän havaitsi enkelin, joka jo oli matkalla syvyyteen. Pyhä Pietari näki, miten enkeli kiiruhti pelottomasti alas loppumattomaan pimeyteen ja levitti vain hiukan siipiänsä, jottei liian äkillisesti putoaisi alas.

Mutta kun Pyhän Pietarin silmät olivat hiukan tottuneet pimeyteen, hän näki yhä enemmän. Hän näki ensiksikin, että paratiisi sijaitsi ympärivuorella, joka kiersi laajaa rotkoa, ja että tämän rotkon pohjalla oli tuomittujen olinpaikka. Hän näki enkelin hyvän aikaa laskeutuvan yhä alemmaksi pääsemättä alas asti. Häntä kauhistutti, kun matka sinne alas oli niin hirveän pitkä.

"Jospa hän vain pääsisi ylös äidin kanssa", sanoi hän.

Vapahtaja katseli vain Pyhää Pietaria suurin, surullisin silmin. "Ei sitä painoa ole olemassa, jota minun enkelini ei jaksaisi nostaa", sanoi hän.

Matka alas syvyyteen oli niin pitkä, ettei ainoakaan auringonsäde päässyt sinne tunkeutumaan, vaan siellä oli täysi pimeys. Mutta tuntui siltä kuin enkeli lentäessään olisi kuljettanut mukanaan hiukan kirkkautta ja valoa, niin että Pyhän Pietarin oli mahdollista nähdä millaista siellä alhaalla oli.

Siellä oli ääretön, musta kalliokorpi, terävät, huippupäiset vuoret peittivät koko pohjan ja niiden välissä kiilsivät musta vesi lätköissä. Siellä ei ollut ainoatakaan vihreää kortta, ei puuta, ei elon merkkiäkään.

Mutta kaikkialle näille autioille kallioiden olivat kadotukseen joutuneet vainajat kiivenneet. He retkottivat kallioiden huipuilla, jonne he olivat kiivenneet toivoen pääsevänsä pois rotkosta, ja kun he olivat huomanneet, etteivät he voineetkaan päästä minnekään, he olivat jääneet paikoilleen epätoivosta kivettyneinä.

Pyhä Pietari näki muutamien istuvan tai makaavan kädet ojossa, alituisen kaipauksen vallassa ja silmät kiintyneinä ylöspäin. Toiset olivat peittäneet kasvonsa käsillään, ikään kuin karkottaakseen luotaan heitä ympäröivän toivottoman kauhun. He olivat kaikki liikkumattomina, ei kukaan heistä viitsinyt liikuttaa sormeaankaan. Toiset makasivat aivan hiljaa vesilätköissä koettamattakaan päästä ylös.

Kadotettujen joukko oli hirvittävän suuri. Rotkon pohja näytti olevan yhtenä ainoana ruumis- ja pääläjänä.

Ja Pyhä Pietari joutui jälleen levottomuuden valtaan. "Saat nähdä, ettei enkeli löydä häntä", sanoi hän Vapahtajalle.

Vapahtaja katsoi häneen yhtä murheellisesti kuin äskenkin. Hän tiesi kyllä, ettei Pyhän Pietarin tarvinnut olla huolissaan enkelin vuoksi.

Mutta Pyhästä Pietarista tuntui yhä, ettei enkeli voinut löytää hänen äitiään tuosta suuresta kadotettujen joukosta. Tämä levitti siipensä ja liiteli edestakaisin syvyyden yli etsiessään häntä.

Äkkiä eräs kadotetuista huomasi enkelin. Ja tämä hypähti pystyyn ojentaen kätensä ja huudahti: "Ota minut mukasi, ota minut mukaan!"

Silloin elostui äkkiä koko joukko. Kaikki miljoonan miljoonat, jotka kituivat alhaalla helvetissä, hyökkäsivät pystyyn samassa silmänräpäyksessä, ojensivat käsivarsiaan ja huusivat enkelille, että hän veisi heidät mukanaan autuaitten luo paratiisiin.

Heidän huutonsa kuului aina Vapahtajan ja Pyhän Pietarin luo ja näiden sydämet vapisivat surusta, kun he sen kuulivat.

Enkeli leijaili korkealla kadotettujen yläpuolella, mutta joka kerta kun hän liikkui edestakaisin löytääkseen etsittävänsä, hyökkäsivät kaikki hänen jäljessään, aivan kuin tuulenpyörre olisi lakaissut heitä.

Vihdoin enkeli keksi haettavansa. Hän painoi siipensä kokoon ja hyökkäsi alas kuin salama. Ja Pyhä Pietari huudahti ilosta, kun hän näki enkelin kiertävän käsivartensa hänen äitinsä ympärille ja nostavan hänet ylös.

"Autuas sinä, joka tuot äitini minun luokseni!" sanoi hän.

Vapahtaja laski hiljaa kätensä Pyhän Pietarin olkapäälle, ikään kuin hän olisi tahtonut varoittaa häntä liian varhain iloitsemasta.

Mutta Pyhä Pietari oli vähällä itkeä ilosta, kun hänen äitinsä oli pelastettu, eikä hän voinut ymmärtää, miksi hän ei heitä enää voinut nähdä. Ja hänen ilonsa kiihtyi, kun hän näki, että vaikka enkeli nostaessaan äitiä olikin ollut hyvin nopea, oli muutamien kadotettujen sittenkin onnistunut tarttua kiinni pelastettavaan, jotta hekin yhdessä hänen kanssaan pääsisivät paratiisiin.

Lähes kaksitoistakymmentä oli takertunut kiinni vanhaan vaimoon ja Pyhä Pietari ajatteli, että oli suureksi kunniaksi hänen äidilleen, kun hän sai auttaa niin monta onnetonta kadotuksesta.

Ei enkelikään millään tavalla estänyt heitä. Hän ei näyttänyt lainkaan vaivautuvan taakastaan, vaan kohosi kohoamistaan liikutellen siipiään yhtä helposti kuin olisi kantanut kuollutta linnunpoikaa taivaaseen.

Mutta silloinpa Pyhä Pietari huomasi, että hänen äitinsä yritti vapautua niistä kadotetuista, jotka riippuivat kiinni hänessä. Hän tarttui heidän käsiinsä ja irroitti heidän sormensa, niin että toinen toisensa jälkeen kellahti alas helvettiin.

Pyhä Pietari saattoi kuulla, miten he pyysivät ja rukoilivat häntä, mutta vanha vaimo ei näyttänyt sallivan, että kukaan muu paitsi hän itse tulisi autuaaksi. Hän irtaantui yhä useammista ja antoi heidän syöksyä alas kurjuuteen. Ja kun he putosivat, koko avaruus kajahteli valitushuudoista ja kirouksista.

Silloin huusi Pyhä Pietari äidilleen ja pyysi häntä olemaan armelias, mutta tämä ei tahtonut kuulla häntä, vaan jatkoi entiseen tapansa.

Ja Pyhä Pietari näki enkelin lentävän yhä hitaammin, mitä keveämmäksi hänen kuormansa muuttui. Pyhä Pietari joutui sellaisen kauhun valtaan, että hänen jalkansa horjuivat ja hänen täytyi polvistua maahan.

Vihdoin yksi ainoa kadotettu piteli enää kiinni Pyhän Pietarin äidistä. Nuori vaimo riippui hänen kaulassaan ja huusi ja rukoili aivan hänen korvansa juuressa, että hän sallisi hänen seurata mukana siunattuun paratiisiin.

Silloin enkeli oli kantamuksineen tullut niin lähelle, että Pyhä Pietari jo ojensi kätensä vastaanottaakseen äitiänsä. Hänen mielestään ei enkelin tarvinnut kuin pari kertaa räpäyttää siipiään ollakseen ylhäällä vuorella.

Mutta silloin enkeli äkkiä lakkasi liikuttamasta siipiään ja hänen kasvonsa muuttuivat synkäksi kuin yö.

Sillä nyt oli vanha vaimo ojentanut kätensä taaksepäin ja tarttunut nuoren naisen käsivarsiin, jotka olivat tarrautuneet hänen kaulaansa, ja vanha vaimo repi ja raastoi, kunnes hänen vihdoinkin onnistui irroittaa yhteenpuristetut kädet, niin että hän vapautui tästä viimeisestäkin.

Kun kadotettu putosi, vaipui enkeli usean sylen verran alemmaksi ja näytti siltä, kuin hän ei enää olisi jaksanut nostaa siipiään.

Hän katsoi vanhaan naiseen haikean surullisin silmin, hänen kätensä irtautuivat tämän vyötäisiltä ja hän antoi vaimon pudota, ikään kuin tämä jäätyänsä yksin olisi ollut hänelle liian raskas taakka.

Sitten enkeli kohosi yhdellä ainoalla siipienräpäytyksellä ylös paratiisiin.

Mutta Pyhä Pietari makasi pitkän aikaa liikkumattomana nyyhkyttäen maassa ja Vapahtaja seisoi hiljaa hänen rinnallansa.

"Pyhä Pietari", sanoi Vapahtaja vihdoinkin, "en koskaan luullut sinun enää itkevän tultuasi paratiisiin."

Silloin Jumalan vanha palvelija kohotti päänsä ja sanoi:

"Mikä paratiisi tämä on, kun kuulen tänne rakkaitteni valitushuudot ja näen täältä lähimmäisteni kärsimykset!"

Mutta Vapahtajan kasvoja synkisti mitä syvin suru. "Mikäpä olisi minulle mieluisampaa kuin valmistaa teille kaikille valoisa ja onnellinen paratiisi?" sanoi hän. "Etkö ymmärrä, että sen vuoksi läksin alas ihmisten pariin ja opetin heitä rakastamaan lähimmäisiään niinkuin itseänsä? Sillä niin kauan kuin he eivät sitä tee, ei ole sitä turvapaikkaa taivaassa eikä maassa, missä ei tuska ja murhe heitä saavuttaisi."

LIEKKI

I.

Monta monituista vuotta sitten, kun Firenzen kaupunki aivan vast'ikänsä oli muodostunut tasavallaksi, eli siellä mies nimeltä Raniero di Ranieri. Hän oli asesepän poika ja oli oppinut isänsä ammatin, vaikkei hän sitä mielellään harjoittanut.

Tämä Raniero oli kaikkein vahvimpia miehiä. Sanottiin hänen kantavan raskasta rautavarustusta yhtä helposti kuin joku muu silkkipaitaa. Hän oli vielä nuori mies, mutta hän oli jo monella tavalla osoittanut väkevyytensä. Kerran hän oli ollut talossa, jossa viljaa kannettiin ylisille, ja Ranieron siellä ollessa murtui yksi parvihirsistä ja koko katto oli syöksyä alas. Kaikki muut paitsi Raniero olivat kiiruhtaneet pois. Hän oli kohottanut kätensä ylös ja tukenut kattoa, kunnes väki ehti tuoda hirsistä ja seipäitä paikalle sen pönkitsemistä varten.

Sanottiin myöskin, että Raniero oli urhoollisin mies, mitä Firenzessä koskaan oli ollut, ja ettei hän koskaan voinut saada kyllikseen taisteluista. Niin pian kuin hän kuuli melua kadulta, hän hyökkäsi ulos työpajasta siinä toivossa, että jokin tappelu, johon hän saattoi ottaa osaa, oli syttynyt. Kun hän vain sai paljastaa miekkansa, hän yhtä mielellään tappeli yksinkertaisen maakansan kuin rautapukuisten ritarien kanssa. Hän taisteli kuin mieletön pitämättä lukua vastustajistaan.

Firenze ei ollut erittäin mahtava hänen aikansa. Sen asukkaat olivat enimmäkseen villankehrääjiä ja verkakankureita, ja nämä eivät halunneet muuta kuin saada rauhassa harjoittaa työtänsä. Siellä oli paljon kelpo miehiä, mutta he eivät olleet taistelunhaluisia, vaan pitivät kunnianaan, että heidän kaupungissaan vallitsisi parempi järjestys kuin muualla. Raniero pahoitteli usein, ettei hän ollut syntynyt maassa, jossa olisi ollut kuningas, joka olisi kerännyt ympärilleen kaikki urhoolliset miehet, ja sanoi, että hän niin ollen olisi päässyt suureen kunniaan ja arvoon.

Raniero oli suulas ja kovaääninen, julma eläimille ja kova vaimolleen, eikä kenenkään ollut hyvä hänen kanssansa elellä. Hän olisi ollut kaunis mies, jollei hänellä olisi ollut kasvoissaan useita syviä arpia, jotka rumensivat häntä. Hän oli nopea tekemään päätöksiä ja hänen menettelytapansa oli usein suurenmoinen, joskin väkivaltainen.

Raniero oli nainut Francescan, joka oli Jacopo degli Ubertain, viisaan ja mahtavan miehen tytär. Jacopo ei ollut mielellään antanut tyttärensä tuollaiselle tappelijalle kuin Ranierolle, vaan oli viimeiseen asti vastustanut naimakauppaa. Francesca oli pakottanut hänet myöntymään sanomalla hänelle, ettei hän

koskaan menisi naimisiin kenenkään toisen kanssa. Kun Jacopo vihdoin antoi suostumuksensa, hän oli sanonut Ranierolle: "Luulenpa nähneeni, että sinun kaltaistesi miesten on helpompi voittaa naisen rakkaus kuin säilyttää se, ja sen vuoksi tahdon ottaa sinulta sen lupauksen, että jos tyttäreni on vaikea olla sinun luonasi ja hän tahtoi palata minun luokseni, et estä häntä siitä." Francesca sanoi, että oli turha antaa sellaista lupausta, sillä Raniero oli hänelle niin rakas, ettei mikään saisi häntä tästä luopumaan. Mutta Raniero antoi heti tämän lupauksen. "Voit luottaa siihen, Jacopo", sanoi hän, "etten yritä pidättää naista, joka tahtoo paeta luotani".

Francesca muutti nyt Ranieron luo, ja kaikki oli hyvin. Kun he olivat olleet naimisissa muutamia viikkoja, pisti Ranieron päähän ruveta harjoittelemaan pilkkaanampumista. Hän ampui pari päivää pilkkaan erääseen tauluun, joka riippui seinällä. Hän saavutti pian taitavuutta ja osui oikeaan joka kerta. Lopulta hän halusi ampua johonkin vaikeampaankin maaliin. Hän etsi jotakin sopivaa kohdetta, mutta ei keksinyt muuta kuin viiriäisen, joka istui häkissään talon portin yläpuolella. Lintu oli Francescan ja hän piti siitä hyvin paljon, mutta siitä huolimatta Raniero lähetti pojan avaamaan häkkiä ja ampui viiriäisen, kun se lehahti lentämään.

Tämä oli hänen mielestään hyvä laukaus ja hän kehui sitä kaikille, jotka vain tahtoivat häntä kuunnella.

Kun Francesca sai tietää, että Raniero oli ampunut hänen lintunsa, hän kalpeni ja katsoi häneen ihmeissänsä. Hän ihmetteli, miksi Raniero oli tahtonut tehdä jotakin, jonka täytyi tuottaa hänelle surua. Mutta hän antoi sen hänelle heti anteeksi ja rakasti häntä aivan kuin ennenkin. Kaikki kävi taas hyvin jonkin aikaa. Ranieron appi, Jacopo, oli pellavakankuri. Hänellä oli suuri työpaja, jossa tehtiin paljon työtä. Raniero oli ollut huomaavinaan, että Jacopon työpajassa sekoitettiin hamppua pellavaan, eikä hän pitänyt sitä salassa, vaan puhui siitä pitkin kaupunkia. Vihdoin tuli Jacoponkin korviin tämä juorupuhe ja hän koetti heti saada sen vaimennetuksi. Hän antoi useiden muiden pellavakankurien tutkia hänen lankojaan ja kudoksiaan ja nämä huomasivat, että kaikki oli mitä hienointa pellavaa. Ainoastaan yhdessä pakassa, jota oli määrä myydä Firenzen ulkopuolella, oli hiukan sekoitusta. Jacopo sanoi silloin, että joku hänen sälleistänsä oli tehnyt petoksen hänen tietämättään ja tahtomattaan. Hän käsitti kuitenkin heti, että hänen olisi vaikea saada ihmisiä sitä uskomaan. Hän oli aina ollut rehellisen maineessa ja hänestä tuntui raskaalta, kun hänen kunniansa oli tahraantunut.

Raniero sitä vastoin ylvästeli sillä, että hänen oli onnistunut paljastaa petos, ja hän kerskaili siitä Francescankin kuullen.

Francescaa suretti suuresti ja ihmetytti samalla kertaa, aivan kuin Ranieron ampuessa hänen lintunsaakin. Tätä ajatellessaan hän oli äkkiä näkevinään rakkautensa edessään, ja se oli kuin suuri kimalteleva kultakudoksinen verho. Hän saattoi nähdä, kuinka suuri se oli ja kuinka se kimalteli. Mutta yhdestä kulmasta oli palanen leikattu pois, niin ettei se enää ollut yhtä suuri ja ihana kuin alun perin.

Kuitenkin se oli niin vähän vahingoittunut, että hän ajatteli: Kyllä sitä riittää niin kauan kuin minä elän. Se oli niin suuri, ettei se koskaan voi loppua.

Jonkin aikaa hän ja Raniero olivat taas yhtä onnelliset kuin ensi alussakin.

Francescalla oli veli, jonka nimi oli Taddeo. Tämä oli käynyt Venetsiassa kauppamatkalla ja siellä hän oli ostanut itselleen silkkisiä ja samettisia vaatteita. Kun hän tuli kotiin, hän komeili niissä, mutta Firenzessä ei ollut tapana käydä niin kallisarvoisissa puvuissa, joten moni teki hänestä pilkkaa.

Eräänä yönä olivat Taddeo ja Raniero ulkona viinikrouvissa. Taddeo oli pukeutuneena vihreään, sopulin nahkalla sisustettuun vaippaan ja sinipunertavaan takkiin. Raniero viekoitteli nyt hänet juomaan niin paljon viiniä, että hän nukahti, jolloin Raniero otti häneltä hänen vaippansa ja ripusti sen linnunpelättimeen, joka oli pystytetty kaalimaalle.

Kun Francesca kuuli tämän, hän taaskin suuttui Ranieroon. Ja samassa hän näki edessään suuren kultakuteisen kankaan, joka kuvasi hänen rakkauttaan, ja hän oli näkevinään miten se hupeni Ranieron leikatessa siitä kappaleen toisensa perästä.

Tämän jälkeen vallitsi taaskin sopu jonkin aikaa heidän välillensä, mutta Francesca ei ollut enää yhtä onnellinen kuin ennen, sillä hän pelkäsi alituisesti Ranieron tekevän jotakin, joka vahingoittaisi hänen rakkauttansa.

Ei sitä tarvinnutkaan kauan odottaa, sillä Raniero ei voinut koskaan pysyä alallaan. Hän halusi, että ihmiset aina puhuisivat hänestä ja kehuisivat hänen uljuuttansa ja uhkarohkeuttansa.

Firenzen silloisessa tuomiokirkossa, joka oli paljoa pienempi nykyistä, riippui ylhäällä, toisen päädyn päällä suuri, raskas kilpi, ja sen oli eräs Francescan esi-isistä asettanut sinne. Se lienee ollut raskain kilpi, mitä kukaan Firenzessä oli jaksanut käsitellä, ja kaikki Ubertin suvun jäsenet ylpeilivät siitä, että

joku heistä oli kyennyt kiipeämään torniin ja ripustamaan sen sinne.

Mutta nytpä Raniero eräänä päivänä kiipesi sinne ylös, asetti kilven selkäänsä ja toi sen mukanaan alas.

Kun Francesca sai tästä kuulla, hän ensi kertaa sanoi Ranierolle, että tällainen häntä kiusasi, ja pyysi, ettei hän tällä tapaa koettaisi nöyryyttää sitä sukua, johon Francesca kuului. Raniero, joka oli odottanut Francescan kehuvan hänen urotyötään, suuttui kovasti. Hän vastasi jo pitemmän aikaa huomanneensa, ettei Francesca iloinnut hänen menestyksestään, vaan ajatteli ainoastaan omaa sukuansa. — "Jotakin muuta minä ajattelen", sanoi Francesca, "nimitäin rakkauttani. En tiedä miten sen käy, jos jatkat tällä tavalla."

Tämän jälkeen he usein puhuttelivat ynseästi toisiansa, sillä Raniero ryhtyi melkein aina johonkin sellaiseen, jota Francesca kaikkein vähimmin saattoi sietää.

Ranieron työpajassa oli sälli, joka oli pienikasvuinen ja ontuva. Tämä mies oli rakastanut Francesca, ennen kuin tämä joutui naimisiin, ja rakasti häntä yhä edelleenkin. Raniero, joka tiesi tämän, teki pilkkaa hänestä, varsinkin kun he istuivat pöydässä. Sattuipa lopulta, että mies, joka ei tahtonut joutua pilkan kohteeksi varsinkaan Francescan kuullen, hyökkäsi kerran Ranieron kimppuun ja tahtoi tapella hänen kanssaan. Mutta Raniero hymyili hänelle vain pilkallisesti ja potkaisi hänet syrjään. Silloin mies raukka ei mielestään voinut enää elää, vaan lähti pois ja hirtti itsensä.

Kun tämä tapahtui, olivat Raniero ja Francesca olleet naimisissa noin vuoden ajan. Francesca näki mielestään rakkautensa yhä edessään kimaltelevana kangaspalasena, mutta sen joka laidalta oli leikeltä suuria kappaleita pois, niin että sen alkuperäisestä suuruudesta oli tuskin puoltakaan jäljellä.

Hän kauhistui huomattessaan tämän ja hän ajatteli: Jos jään Ranieron luo vielä vuodeksi, hän hävittää koko rakkauteni. Tulen yhtä köyhäksi kuin tähän asti olen ollut rikas.

Silloin hän päätti lähteä Ranieron talosta ja elää isänsä luona, jotta se päivä ei koittaisi, jolloin hän vihaisi Ranieroa yhtä paljon kuin hän nyt rakasti häntä.

Jacopo degli Uberti istui kangaspuittensa ääressä ja kaikki hänen sällinsä työskentelivät hänen ympärillään, kun hän näki Francescan tulevan. Hän sanoi, että nyt oli tapahtunut se, mitä hän kauan oli odottanut, ja lausui hänet tervetulleeksi. Hän antoi kaiken väen heti lopettaa työnsä ja käski heidän aseistautua ja sulkea talon.

Sitten Jacopo meni Ranieron luo. Hän kohtasi hänet työpajassa. "Tyttäreni on tänään tullut takaisin minun luokseni ja pyytänyt jälleen saada asua kattoni alla", sanoi hän väyylleen. "Ja nyt toivon, ettet sinä pakota häntä palaamaan takaisin, vaan muistat lupaustasi, jonka minulle annoit."

Raniero ei näyttänyt suhtautuvan tähän kovin vakavasti, vaan vastasi aivan levollisesti: "Vaikken olisi sinulle lupaustani antanutkaan, en sittenkään olisi vaatinut takaisin vaimoa, joka ei tahdo olla omani."

Hän tiesi kuinka syvästi Francesca rakasti häntä ja ajatteli itsekseen: Hän palaa takaisin ennen iltaa.

Mutta häntä ei näkynyt, ei samana eikä seuraavanakaan päivänä.

Kolmantena päivänä lähti Raniero ajamaan takaa paria rosvoa, jotka kauan olivat tuottaneet levottomuutta firenzelaïsille kauppiaille. Hänen onnistui voittaa heidät ja tuoda heidät vangittuina Firenzeen.

Hän pysyi alallaan pari päivää, kunnes hän saattoi olla varma, että tämä urotyö oli tunnettu koko kaupungissa. Ei käynyt kuitenkaan niinkuin hän oli toivonut, että Francesca tämän johdosta olisi palannut takaisin.

Raniero olisi nyt mielellään pakottanut hänet lain ja oikeuden tietä takaisin, mutta hän ei arvellut voivansa sitä tehdä lupauksensa vuoksi. Hänestä tuntui kuitenkin mahdottomalta elää samassa kaupungissa kuin vaimo, joka oli hänet hylännyt, ja hän lähti pois Firenzestä.

Hän rupesi ensin palkkasoturiksi, ja pian hänestä tuli vapaajoukon päällikkö. Hän oli alituisesti sodassa ja palveli monta herraa.

Hän saavutti paljon kunniaa soturina, niinkuin hän aina oli ennustanutkin. Keisari löi hänet ritariksi ja häntä pidettiin suurmiehenä.

Ennen lähtöänsä Firenzestä hän oli luvannut pyhän madonnankuvan edessä tuomiokirkossa antavansa pyhälle neitsyelle kallisarvoisinta ja parasta, mitä hän joka taistelussa voittaisi. Tuon kuvan juurella oli alituisesti kallisarvoisia lahjoja, joita Raniero oli antanut.

Raniero tiesi siis, että kaikki hänen urotyönsä olivat tunnettuja hänen syntymäkaupungissaan. Hän ihmetteli suuresti, ettei Francesca degli Uberti tullut takaisin hänen luokseen, vaikka hän oli tietoinen kaikista hänen menestyksistään.

Tähän aikaan saarnattiin ristiretkettä, jonka oli määrä vapauttaa pyhä hauta, ja Raniero otti ristinmerkin ja läksi itäiselle maalle. Osaksi hän toivoi siellä voittavansa maat ja mannut vallitakseen, osaksi hän ajatteli, että hän nyt kykenisi suorittamaan niin loistavia urotoita, että hänen vaimonsa jälleen rakastuisi häneen ja palaisi hänen luoksensa.

II.

Yöllä sen päivän jälkeen, jolloin Jerusalem oli valloitettu, vallitsi suuri riemu ristiretkeläisten leirissä kaupungin ulkopuolella. Melkein joka teltassa pidettiin juominkeja, ja melua ja ääntä kuului kauaksi ympäristöön.

Raniero di Ranieri istui myös juomassa muutamien taistelutoverien parissa ja hänen luonaan oli melkein tavallistakin hurjempaa. Palvelijat tuskin ehtivät pikareita täyttää, ennen kuin ne uudelleen olivat tyhjinä.

Mutta Ranierolla oli täysi syy viettää suurta juhlaa, sillä hän oli päivän kuluessa saavuttanut suurempaa kunniaa kuin koskaan ennen. Aamulla kaupunkiin rynnättäessä hän ensimmäisenä Gottfrid Bouillonin jälkeen nousi muurille, ja illalla oli hänelle uljuudestansa osoitettu kunniaa koko sotajoukon edessä.

Kun ryöstäminen ja murhaaminen oli loppunut ja ristiretkeläiset olivat katumuskaavuissaan ja sytyttämättömät vahakynntilät kädessä vaeltaneet pyhän haudan kirkkoon, oli Gottfrid näet ilmoittanut hänelle, että hän ensimmäisenä saisi sytyttää kynttilänsä niistä pyhistä liekeistä, jotka palavat Kristuksen haudalla. Ranieron mielestä Gottfrid täten tahtoi osoittaa, että hän piti Ranieroa uljaimpana koko sotajoukossa, ja hän iloitsi suuresti, että hänen urotoitansa palkittiin tällä tavalla.

Yöllä, kun Raniero ja hänen vieraansa olivat parhaimmalla tuulellansa, tuli eräs narri ja pari pelimannia, jotka olivat kulkeneet ympäri leiriä ja huvittaneet väkeä konsteillaan, Ranieron teltaan, ja narri pyysi saada kertoa lystikkään seikkailun.

Raniero tiesi, että tuo narri oli kuuluisa sukkeluudestaan ja hän lupasi kuunnella hänen kertomustaan.

"Sattuivatpa kerran", sanoi narri, "Vapahtaja ja Pyhä Pietari istumaan kokonaisen päivän paratiisin linnan ylimmässä tornissa ja katselemaan alas maailmaan. Heillä oli ollut niin paljon katseltavaa, että heillä tuskin oli ollut aikaa vaihtaa sanaakaan. Vapahtaja oli pysytellyt hiljaa koko ajan, mutta Pyhä Pietari oli vuoroin lyönyt kätensä yhteen ilosta, vuoroin kääntänyt pois kasvonsa inhon vallassa. Vuoroin hän oli riemuinnut ja hymyillyt, vuoroin itkenyt ja valittanut. Vihdoin, kun päivä kallistui loppuaan kohti ja hämäryys laskeutui paratiisiin, kääntyi Vapahtaja Pyhän Pietarin puoleen ja sanoi, että nyt tämä varmaan oli iloinen ja tyytyväinen. 'Minkä vuoksi minä olisin tyytyväinen?' kysyi silloin Pyhä Pietari kiivaasti. — 'Niin', sanoi Vapahtaja sävyisästi, 'luulin että olisit tyytyväinen sen johdosta, mitä tänään olet nähnyt'. Mutta Pyhä Pietari ei tahtonut leppyä. — 'On kyllä totta', sanoi hän, 'että monta vuotta olen valittanut, kun Jerusalem on ollut uskottomien vallassa, mutta kaiken sen jälkeen, mitä tänään on tapahtunut, minusta yhtä hyvin kaikki olisi voinut jäädä ennalleen'."

Raniero ymmärsi nyt, että narri puhui siitä, mitä päivän kuluessa oli tapahtunut. Sekä hän että muut ritarit rupesivat tarkkaavaisemmin kuuntelemaan.

"Kun Pyhä Pietari oli tämän sanonut", jatkoi narri vilkaisten pahanilkisesti ritareihin, "hän nojautui tornin harjan yli ja viittasi alas maahan. Hän osoitti Vapahtajalle erästä kaupunkia, joka sijaitsi suurella, yksinäisellä kalliolla keskellä vuorilaaksoa. 'Näetkö noita ruumiskasoja?' sanoi hän, 'ja näetkö hurmetta, joka lainehtii kaduilla, ja näetkö alastomia, kurjia vankeja, jotka vaikeroivat yökylmässä, ja näetkö kaikkia noita savuavia palosijoja?' — Vapahtaja ei näyttänyt tahtovan vastata hänelle mitään, ja Pyhä Pietari jatkoi vaikeroimistaan. Hän sanoi tosin monta kertaa vihastuneensa tuohon kaupunkiin, mutta ei hän sille niin pahaa olisi suonut, kuin miltä siellä nyt näytti. Silloin vastasi Vapahtaja vihdoin koettaen väittää häntä vastaan. — 'Ethän voine kieltää, että kristityt ritarit ovat mitä suurinta uhkarohkeutta osoittaen panneet henkensä alttiiksi', sanoi hän."

Ihastushuudot keskeyttivät nyt narrin, mutta hän jatkoi kiireesti kertomustaan.

"Ei, älkää häiritkö minua!" sanoi hän. "Nyt en muista mihin jäin. Niin, tosiaankin, minun piti juuri sanoa, että Pyhä Pietari pyyhkäisi pois pari kyyneltä, jotka tunkeutuivat hänen silmiinsä ja estivät häntä näkemästä. 'En olisi koskaan luullut heitä sellaisiksi pedoiksi', sanoi hän. 'Ovathan he murhanneet ja

ryöstäneet koko päivän. En lainkaan käsitä, että viitsit antaa ristiinnaulita itsesi saadaksesi tuollaisia oppisi tunnustajia'."

Ritarit eivät panneet pilaa pahakseen. He rupesivat iloisesti nauraa hohottamaan. "Kuules, narri, onko Pyhä Pietari niin suuttunut meihin?" huusi yksi heistä.

"Ole hiljaa ja annapas kuulla, eikö Vapahtaja puolusta meitä!" sanoi toinen.

"Ei, Vapahtaja oli ensin ääneti", sanoi narri. "Hän tiesi varmaan ennestään, että kun Pyhä Pietari oli päässyt oikein vauhtiin, häntä ei maksanut vaivaa vastustaa. Tämä jatkoikin vain puhettaan ja selitti, ettei Vapahtajan tarvinnut sanoa hänelle, että ritarit lopulta muistivat, mihin kaupunkiin he olivat joutuneet, ja että he astuivat paljasjaloin ja katumuspuvussa kirkkoon. Eihän tuota hartautta ollut kestänyt niin kauan, että siitä olisi kannattanut puhua. Ja sitten hän vielä kerran kumartui tornin reunan yli ja osoitti Jerusalemia kohti. Hän viittasi kristittyjen leiriin kaupungin ulkopuolella. 'Näetkö kuinka ritarisi viettävät voittoansa?' kysyi hän. Ja Vapahtaja näki, että kaikkialla koko leirissä oli juominkeja. Ritarit ja sotamiehet istuivat katsellen syyrialaisia tanssijattaria. Täytetyt pikarit kiersivät pöytää, arpa heiteltiin sotasaaliista ja —"

"Kuunneltiin narreja, jotka kertoivat huonoja satuja", pisti Raniero puheeseen. "Eikö sekin ollut suuri synti?"

Narri nauroi ja nyökkäsi päätään Ranierolle ikään kuin hän olisi tahtonut sanoa: Odotahan, niin maksan sen sinulle.

"Ei, älä keskeytä minua!" pyysi hän uudelleen, "narri parka unohtaa niin helposti, mitä hän aikoo sanoa. Niin, sitähan se oli, että Pyhä Pietari kysyi Vapahtajalta ankaralla äänellä, arveliko hän saaneensa kunniaa tuosta väestä. Siihen täytyi Vapahtajan tietoenkin vastata, ettei hän mielestään sitä ollut saanut. 'He olivat rosvoja ja murhamiehiä ennen kotoalähtöänsä', sanoi Pyhä Pietari, 'ja murhaajia ja rosvoja he ovat yhä tänäkin päivänä. Tämän hankkeen olisit yhtä hyvin voinut jättää tekemättömäksi. Siitä ei mitään hyvää lähde.'"

"No, no, narri!" sanoi Raniero varoittavalla äänellä.

Mutta narri näytti pitävän kunnianasianansa koettaa, miten pitkälle hän voisi mennä, ennen kuin joku hyökkäisi hänen kimppuunsa ja heittäisi hänet ulos, ja hän jatkoi pelottomasti:

"Vapahtaja taivutti vain päätänsä ikään kuin hän olisi tunnustanut saaneensa oikeudenmukaisen rangaistuksen. Mutta melkein samassa hetkessä hän kumartui innokkaasti eteenpäin ja katsoi alas entistä tarkkaavaisemmin. Pyhä Pietari katsoi myös silloin alas. 'Mitä sinä katsot?' hän ihmetteli."

Narri esitti tämän erittäin vilkkailla kasvojen eleillä. Kaikki ritarit näkivät edessään sekä Vapahtajan että Pyhän Pietarin ja he ihmettelivät, mitähän Vapahtaja oli keksinyt.

"Vapahtaja vastasi, ettei se ollut juuri mitään", sanoi narri, "mutta joka tapauksessa hän yhä katseli alas. Pyhä Pietari seurasi Vapahtajan katseen suuntaa, eikä hän voinut huomata muuta, kuin että Vapahtaja katsoi alas suureen telttaan, jonka ulkopuolelle oli pystytetty keihäiden päihin parin saraseenin päät ja johon oli kerätty koko kasa pyhästä kaupungista ryöstettyjä muhkeita mattoja, kultaisia pöytäastioita ja kallisarvoisia aseita. Tuossa teltassa oli ilo samanlaista kuin muuallakin leirissä. Siellä istui joukko ritareita tyhjentämässä pikareitansa. Ainoa erotus saattoi olla se, että siellä meluttiin ja juotiin enemmän kuin missään muualla. Pyhä Pietari ei voinut käsittää, miksi Vapahtaja oli niin mielissään katsellessaan sinne alas, että ilo aivan tuikki hänen silmistänsä. Niin useita ankaria ja kauhistuttavia kasvoja kuin siellä hän tuskin koskaan ennen oli nähnyt keräytyneenä juomapöydän ympärille. Ja kestien isäntä, joka istui ylinnä pöydässä, oli hirvittävin kaikista. Hän oli viidenneljättä vuotias mies, hirveän iso ja karkeatekoinen, kasvot punakat, täynnä arpia ja naarmuja, kourat kovat ja ääni voimakas ja meluava."

Narri pysähtyi nyt hetkeksi, ikään kuin hän olisi pelännyt jatkaa, mutta sekä Raniero että muut kuuntelivat mielellään tätä kertomusta heistä itsestään ja nauroivat vain hänen tungettelevaisuudelleen. "Sinä olet rohkea mies", sanoi Raniero, "annahan kuulla, mihin sinä pyrit!"

"Vihdoin Vapahtaja virkkoi pari sanaa", jatkoi narri, "ja Pyhä Pietari ymmärsi nyt, mikä häntä ilahdutti. Hän kysyi Pyhältä Pietarilta näkikö hän väärin, vai oliko todellakin yhdellä ritarilla palava kynttilä vieressään."

Raniero säpsähti kuultuaan nämä sanat. Nyt vasta hän suuttui narriin ja ojensi kätensä tarttuakseen raskaaseen haarikkaan, jonka hän aikoi heittää hänelle vasten kasvoja, mutta hän hillitsi itseään saadakseen kuulla, aikoiko mies puhua hänen kunniaakseen vai häpeäkseen.

"Pyhä Pietari huomasi", kertoi narri, "että vaikka telttaa muuten valaisivatkin vain tulisoihdut, yhdellä ritarilla oli tosiaankin palava vahakynttilä vieressään. Se oli suuri, paksu kynttilä, sellainen, joka voi palaa kokonaisen vuorokauden. Ritari, jolla ei ollut kynttiläjalkaa sitä varten, oli kerännyt koko joukon kiviä ja asettanut ne sen ympärille, jotta kynttilä pysyisi pystyssä."

Pöytäseura ratkesi kovaääniseen nauruun näiden sanojen johdosta. Kaikki osoittivat kynttilää, joka seisoi pöydällä Ranieron vieressä ja joka oli aivan sellainen, joksi narri sen oli kuvannut. Mutta veri nousi Ranieron päähän, sillä tämän saman kynttilän hän pari tuntia sitten oli saanut sytyttää pyhällä haudalla. Hän ei ollut hennonut sitä sammuttua.

"Kun Pyhä Pietari näki tuon kynttilän", sanoi narri, "niin hänelle selvisi, minkä vuoksi Vapahtaja oli tullut iloiseksi, mutta samalla kertaa hän ei voinut olla hiukan surkuttelematta häntä. 'Vai niin', hän sanoi, 'tuo sama ritari tänä aamuna ensimmäisenä herra Bouillonin jälkeen hyppäsi muurille ja sai illalla sytyttää kynttilänsä ennen ketään muuta pyhällä haudalla.' — 'Aivan niin', sanoi Vapahtaja, 'ja kuten näet, hänen kynttilänsä palaa vielä.'"

Narri puhui nyt hyvin nopeasti, vilkaisten vähän väliä salavihkaa Ranieroon: "Pyhä Pietari ei sittenkään voinut olla hiukan surkuttelematta Vapahtajaa. 'Etkö ymmärrä, miksi hänen kynttilänsä vielä palaa?' sanoi hän. 'Sinä luulet varmaan, että hän ajattelee sinun kärsimyksiäsi ja kuolemaasi katsellessaan sitä. Mutta hän ei ajattele muuta kuin sitä kunniaa, joka tuli hänen osakseen, kun hänet tunnustettiin uljaimmaksi mieheksi Gottfridin jälkeen koko sotajoukossa.'"

Nyt Ranieron kaikki vieraat purskahtivat nauruun. Raniero oli kovin suuttunut, mutta hän pakottaui nauramaan, hänkin. Hän tiesi että kaikkien mielestä olisi ollut naurettavaa, jollei hän olisi sietänyt hiukan pilaa.

"Mutta Vapahtaja vastusti Pyhää Pietaria", sanoi narri. "Etkö näe, miten hän varoo kynttilää?' kysyi hän. 'Hän varjelee kädellään liekkiä heti kun joku nostaa teltan aukkoa, peläten, että veto sammuttaisi sen. Ja alituisesti hän karkottaa pois yöperhoset, jotka liitelevät sen ympärillä ja uhkaavat sammuttaa sen.'"

Nauru yhä yltyi, sillä kaikki, mitä narri sanoi, oli aivan totta. Mutta Ranieron oli yhä vaikeampi hillitä itseänsä. Hän ei mielestään voinut sietää, että joku teki pilkkua pyhästä liekestä.

"Pyhä Pietari epäili sittenkin", jatkoi narri. "Hän kysyi tunsiko Vapahtaja tuota ritaria. 'Eipä hän juuri ole niitä, jotka usein käyvät messussa tai kuluttavat rukousjakkaraa', sanoi hän. Mutta Vapahtajan mielipide ei järkkynyt. 'Pyhä Pietari, Pyhä Pietari!' sanoi hän juhlallisesti. 'Pidä mielessäsi, että tämän jälkeen tuo ritari muuttuu hurskaammaksi Gottfridiakin! Mistä muualta lähtisi lempeyttä ja hurskautta, jollei minun haudaltani! Saat nähdä, että hän hoitaa sairaita ja murheellisia yhtä hellästi kuin nyt tuota pyhää liekkiä.'"

Nauru kävi nyt yhä hillittömämmäksi. Kaikki, jotka tunsivat Ranieron luonteenlaadun ja elämäntavan, pitivät tätä kertomusta kovin naurettavana. Mutta hänen omasta mielestään sekä pila että nauru oli sietämätöntä. Hän hyökkäsi pystyyn ja aikoi nuhdella narria. Hän työnsi samassa niin kiivaasti pöytää, joka ei ollut muuta kuin irtonaisille jaloille asetettu ovi, että se heilahti ja kynttilä kaatui. Nytpä näkyi, kuinka innokkaasti Raniero tahtoi pitää sitä palamassa. Hän hillitsi vihansa, niin että hän maltoi nostaa sen ylös ja kohentaa liekkiä, ennen kuin hän hyökkäsi narrin kimppuun. Mutta kun hän oli saanut kynttilän kuntoon, oli narri jo kiiruhtanut pois teltasta ja Raniero ymmärsi, ettei maksaisi vaivaa seurata häntä yöpimeään. Tapaan hänet kai toisen kerran, ajatteli hän ja istahti paikoilleen.

Pöytävieraat olivat sillä välin nauraneet kyllikseen ja eräs heistä kääntyi Ranieron puoleen aikoen jatkaa pilantekoa. "Se ainakin on varmaa, Raniero, ettet tällä kertaa voi lähettää Firenzen neitsyelle kalleinta sotasaalistasi", sanoi hän.

Raniero kysyi, minkä vuoksi hän luuli, ettei hän tällä kertaa voisi seurata vanhaa tapaansa.

"Ei mistään muusta syystä", sanoi ritari, "kuin siitä, että voittamasi kallein aarre on tuo liekki, jonka koko sotajoukon nähden sait sytyttää pyhän haudan kirkossa. Ja sitäpä sinä tuskin kykenet lähettämään Firenzeen."

Taaskin muut ritarit nauroivat, mutta Raniero oli nyt sellaisella tuulella, että hän olisi voinut ryhtyä kaikkein huimapäisimpäänkin tekoon saadakseen heidän naurunsa vaikenemaan. Hän teki pikaisen päätöksen, kutsui luokseen vanhan aseenkantajansa ja sanoi hänelle: "Valmistaudu matkaan, Giovanni! Huomenna saat lähteä viemään Firenzeen tätä pyhää liekkiä!"

Mutta aseenkantaja kieltäytyi jyrkästi. "Tätä minä en ota tehdäkseni", sanoi hän. "Mitenkä voisins ratsain kuljettaa liekkiä Firenzeen? Se sammuisi, ennen kuin pääsisin leiristä ulos."

Raniero tiedusteli miehiään, toista toisensa jälkeen. Hän sai saman vastauksen kaikilta. He eivät käsittäneet hänen käskyänsä edes vakavaksi.

Tietysti muut ritarit, jotka olivat hänen vierainansa, nauroivat yhä kovemmin ja iloisemmin sitä mukaa kuin ilmeni, ettei kukaan Ranieron miehistä tahtonut täyttää hänen käskyänsä.

Raniero kiihtyi yhä enemmän. Lopulta hänen kärsivällisyytensä loppui ja hän huudahti: "Tämä liekki on sittenkin vietävä Firenzeen, ja koska ei kukaan muu tahdo ratsastaa sinne, minä lähden itse".

"Ajattelehan toki, ennen kuin sellaista lupaat!" sanoi eräs ritari.
"Sinä kadotat siten kokonaisen ruhtinaskunnan."

"Minä vannon teille, että vien tuon liekin Firenzeen!" huudahti Raniero. "Minä teen sen, mitä kukaan muu ei ole tahtonut tehdä."

Vanha aseenkantaja puolustautui: "Herra, sinun laitasi on kerrassaan toinen. Voit ottaa mukaasi kokonaisen saattojoukon, mutta minut sinä tahdoit lähettää yksin."

Mutta Raniero oli suunniltaan eikä punninnut sanojansa. "Minä lähden myös yksin", sanoi hän.

Mutta täten oli Raniero saavuttanut tarkoituksensa. Kaikki teltassa lakkasivat nauramasta. He istuivat pelon vallassa ja tuijottivat häneen.

"Miksi ette enää naura?" kysyi Raniero. "Tämä yritys ei voine olla muuta kuin lapsenleikkiä uljaalle miehelle."

III.

Aamun sarastaessa seuraavana päivänä nousi Raniero hevosen selkään. Hän oli täysissä varusteissa, mutta rautapukunsa päälle hän oli heittänyt karhean pyhiinvaeltajankaavun, jotta se ei kovin kuumenisi auringonpaisteessa. Hänellä oli miekka ja sotanuija ja hän ratsasti hyvällä hevosella. Kädessään hän piteli palavaa kynttilää ja satulaan hän oli ripustanut pari suurta kynttiläkimppua, jotta liekin ei tarvitsisi virikkeen puutteessa sammua.

Raniero ratsasti hitaasti pitkää, tavaroita täyteen ahdettua telttakatua pitkin ja niin kauan kävi kaikki hyvin. Oli vielä niin varhaista, että sumu, joka oli kohonnut Jerusalemia ympäröivistä syvistä laaksoista, ei ollut hälvennyt, ja Raniero ratsasti aivan kuin keskellä valkoista yötä. Koko leiri nukkui ja Raniero pääsi helposti vahtien ohi. Ei kukaan häntä puhutellut, sillä paksu sumu esti heitä näkemästä häntä ja tiellä oli jalan korkeudelta tomuntapaista ainetta, joka teki hevosen askeleet kuulumattomiksi.

Raniero pääsi pian leirin ulkopuolelle ja poikkesi Joppeen vievälle tielle. Tie oli nyt parempi, mutta yhä edelleen hänen täytyi ratsastaa hitaasti liekin vuoksi. Se paloi heikosti punaisena, värähtelevänä valona paksussa sumussa. Alituisesti suuret hyönteiset hyökkäsivät siipiään läimäyttäen suoraan liekkiin. Ranierolla oli täysi työ varjelleessaan sitä, mutta hän oli mitä parhaalla tuulella ja arveli yhä edelleen, että se toimi, jonka hän oli ottanut suorittaakseen, oli niin helppo, että lapsenkin olisi pitänyt voida sitä hoitaa.

Hevonen väsyi kuitenkin hitaaseen kulkuun ja alkoi juosta ravia. Silloin liekki rupesi lepattelemaan tuulessa. Ei ollut apua, vaikka Raniero koetti varjella sitä kädellään tai kaavullaan. Hän näki, että se oli ihan sammumaisillaan.

Mutta häntä ei haluttanut niin pian luopua yrityksestään. Hän pysäytti hevonsensa ja istui hetken aikaa hiljaa miettien. Hän hyppäsi lopulta alas satulasta ja koetti käydä istumaan takaperin, niin että hän ruumiillaan suojeli liekkiä tuulelta ja vedolta. Täten hänen onnistui säilyttää se palavana, mutta hän huomasi nyt, että matka tulisi vaivalloisemmaksi kuin hän alussa oli luullut.

Kun hän oli päässyt Jerusalemia ympäröivien vuorten poikki, sumu hajosi. Hän ratsasti nyt aivan autiossa seudussa. Ei ollut ihmisiä eikä asuntoja, ei vihertävää puuta eikä kasvia, ainoastaan paljaita kukkuloita.

Täällä rosvot hyökkäsivät Ranieron kimppuun. He olivat irtolaisia, jotka seurasivat luvatta sotajoukkoa ja elivät ryöstöllä ja rosvoamisella. He olivat pilleet vuorenkukkulan takana ja Raniero, joka ratsasti takaperin, ei huomannut heitä, ennen kuin he olivat saartaneet hänet ja lähestyivät miekkojansa heiluttaen.

Heitä oli noin kaksitoista miestä, he näyttivät kurjilta ja ratsastivat huonoilla hevosilla. Raniero näki heti, ettei hänen olisi ollut vaikea murtautua tuon joukon läpi ja ratsastaa heitä pakoon. Mutta hän

ymmärsi, ettei hän voinut sitä tehdä muuta kuin heittämällä kynttilän pois. Ja hän arveli kuitenkin, ettei hän, puhuttuaan niin kopeasti edellisenä yönä, näin helposti luopuisi yrityksestään.

Hän ei tiennyt muuta keinoa kuin tehdä sopimuksen rosvojen kanssa. Hän sanoi heille, että koska hänellä oli hyvät varusteet yllään ja hän ratsasti hyvällä hevosella, heidän luultavasti olisi varsin vaikea voittaa häntä, jos hän puolustautuisi. Mutta koska hän oli riippuvainen eräästä lupauksesta, hän ei tahtonut tehdä vastarintaa, vaan salli tappelutta heidän ottaa mitä he tahtoivat, kun he vain lupasivat olla sammuttamatta hänen kynttiläänsä.

Rosvot olivat valmistautuneet kovaan otteluun. He ihastuivat Ranieron ehdotukseen ja alkoivat heti ryöstää häntä. He ottivat hänen varustuksensa sekä hevosensa, aseensa ja rahansa. He antoivat hänen pitää vain karheen kaapunsa ja molemmat kynttiläkimpunsa. He pitivät myös rehellisesti lupauksensa eivätkä sammuttaneet liekkiä.

Yksi heistä oli hypännyt Ranieron hevosen selkään. Kun hän huomasi, miten hyvä se oli, hän näytti tuntevan hiukan sääliä ritaria kohtaan. Hän huusi hänelle: "Kas tuossa, me emme tahdo olla liian kovia kristitylle. Saat vanhan hevoseni ratsastaaksesi."

Se oli kurja koni. Se liikkui jäykästi ja kankeasti kuin puuhevonen.

Kun rosivot vihdoinkin olivat kadonneet ja Raniero yritti nousta kurjan hevosen selkään, hän sanoi itseksensä: "Tuo liekki on varmaan noitunut minut. Sen vuoksi saan nyt ratsastaa eteenpäin kuin hullu kerjäläinen."

Hän käsitti, että hänen olisi ollut viisainta kääntyä takaisin, sillä yritys oli todellakin mahdoton. Mutta hänet valtasi niin suuri into toteuttaa tuo halunsa, ettei hän voinut olla jatkamatta matkaansa.

Hän kulki siis eteenpäin. Hän näki ympärillään samat paljaat, vaaleankellertävät kukkulat.

Hetken kuluttua hän ratsasti nuoren paimenen ohi, joka paimensi neljää vuohta. Kun Raniero näki elukoiden käyvän laitumella tällä paljaalla maalla, hän ihmetteli, söivätkö ne multaa.

Tuolla paimenella oli varmaan ollut suurempikin lauma, jonka ristiretkeläiset olivat varastaneet. Kun hän näki nyt yksinäisen kristityn tulevan ratsain, hän koetti tehdä hänelle kaikkea mahdollista pahaa. Hän hyökkäsi häntä kohti ja koetti kepillään osua hänen kynttiläänsä. Kynttilä kahlehti niin kokonaan Ranieron kädet, ettei hän voinut puolustautua edes paimeneltakaan. Hän painoi kynttilän puoleensa suojellakseen sitä. Paimen yritti lyödä sitä vielä pari kertaa, mutta sitten hän jäi ihmeissään seisomaan ja lakkasi huiskimasta. Hän näki, että Ranieron kaapu oli syttynyt tuleen, mutta Raniero ei tehnyt mitään tukahduttaakseen tulta niin kauan kuin liekki oli vaarassa. Paimen näytti häpeävän. Hän seurasi kauan Ranieron jäljessä ja eräässä paikassa, missä kapean tien kummallakin puolella avautui pohjaton kuilu, hän talutti hänen hevostansa.

Raniero nauroi ja ajatteli, että paimen varmaan piti häntä pyhänä miehenä, joka oli katumusmatkallansa.

Illan suussa alkoi Raniero kohdata ihmisiä. Huhu Jerusalemin kukistumisesta oli näet levinnyt yön kuluessa rannikkoseudulle ja suuri joukko ihmisiä oli heti laittautunut matkaan. Siinä oli pyhiinvaeltajia, jotka vuosikausia olivat odottaneet tilaisuutta päästäkseen Jerusalemiin, siinä oli vastasaapuneita sotajoukkoja ja ennen kaikkea siinä oli kauppiaita, jotka kiiruhtivat sinne ruokatavarakuormineen.

Kun nämä joukot kohtasivat Ranieron, joka tuli takaperin ratsastaen, palava kynttilä kädessään, he huusivat: "Hullu, hullu!"

Enimmät olivat italialaisia ja Raniero kuuli, kuinka he huusivat hänen omalla äidinkielellänsä: pazzo, pazzo! joka merkitsee: hullu, hullu!

Raniero, joka koko päivän oli osannut hillitä niin hyvin itseänsä, kiivastui kauheasti näistä yhä uudistuvista huudoista. Äkkiä hän hyppäsi alas satulasta ja alkoi kurittaa kovilla nyrkeillään pilkkaajia. Kun väki huomasi, kuinka kovakourainen hän oli, he pakenivat kaikki, ja pian hän oli yksin tiellä.

Raniero tointui nyt jälleen. "He olivat tosiaankin oikeassa sanoessaan, että olin pazzo", tuumi hän etsien kynttiläänsä, sillä hän ei tiennyt minne hän sen oli laskenut. Vihdoinkin hän huomasi, että se oli vierinyt tieltä erääseen kuoppaan. Liekki oli sammunut, mutta hän näki tulen tuikkivan kuivassa heinämättäessä aivan lähellä ja hän ymmärsi, että onni oli ollut hänelle suotuista, niin että liekki oli ehtinyt sytyttää heinän ennen sammumistansa.

"Tämäpä olisi voinut olla keho loppu suurelle vaivannäölle", ajatteli hän sytyttäessään tulen ja nousi satulaan. Hän oli ihan nöyryntynyt. Hänestä ei näyttänyt luultavalta, että hänen matkansa onnistuisi.

Illan suussa Raniero tuli Ramleen ja ratsasti erääseen paikkaan, jossa karavaanit tavallisesti saivat yösjaa. Se oli suuri katettu piha. Ylt'ympärillä oli pieniä laipio-osastoja, jonne matkamiehet saivat asettaa hevosensa. Siellä ei ollut minkäänlaisia huoneita, vaan ihmiset saivat maata eläinten vieressä.

Väkeä oli siellä ahdinkoon asti, mutta isäntä hankki kuitenkin sijan Ranierolle ja hänen hevosellensa. Hän antoi myös apetta hevoselle ja ruokaa miehelle.

Kun Raniero huomasi, että häntä kohdeltiin näin hyvin, hän ajatteli: "Alanpa melkein luulla, että rosvot tekivät minulle palveluksen ryöstäessään varusteeni ja hevoseni. Varmaan pääsen helpommin taakkoineni kulkemaan halki maan, jos minua pidetään hourupäänä."

Kun Raniero oli taluttanut hevosen pilttuuseen, hän kävi istumaan olkikuvolle ja piteli kynttilää käsissänsä. Hän ei aikonut nukkua, vaan pysytellä valveilla koko yön.

Tuskin Raniero oli kuitenkaan istahtanut, kun hän jo nukahti. Hän oli hirveän väsynyt, hän ojensi nukkuessaan ruumiinsa suoraksi pitkin pituuttaan ja nukkui aina aamuun asti.

Kun hän heräsi, hän ei nähnyt liekkiä eikä kynttilääkään. Hän etsi kynttilää olkien joukosta, mutta ei löytänyt sitä mistään.

"Joku on ottanut sen minulta ja sammuttanut sen", sanoi hän. Ja hän koetti uskotella itselleen olevansa iloinen, kun kaikki oli lopussa, ettei hänen tarvinnut täyttää mahdotonta aiettansa.

Mutta samalla kun hän ajatteli näin, hän tunsu tyhjyyttä ja kaipausta. Hän ei koskaan mielestään hartaammin olisi halunnut onnistua jossakin yrityksessään.

Hän talutti ulos hevosensa, ruokkosi sitä ja asetti satulan paikoilleen.

Kun hän oli valmis, tuli karavaanimajan isäntä hänen luokseen palava kynttilä kädessään. Hän sanoi frankin kielellä: "Minun täytyi ottaa kynttiläsi eilen, kun nukahdit, mutta tässä saat sen jälleen."

Raniero ei ilmaissut tunteitaan, vaan sanoi aivan levollisesti: "Sinä teit hyvin sammuttaessasi sen."

"En minä sitä sammuttanut", sanoi mies. "Näin, että se paloi tullessasi tänne, ja minä luulin sinun pitävän tärkeänä, että se yhä edelleen palaisi. Jos katsot minkä verran se on lyhentynyt, niin huomaat, että se on palanut koko yön."

Ranieron kasvot loistivat ilosta. Hän kiitteli isäntää ja ratsasti edelleen mitä parhaimmalla mielellä.

IV.

Kun Raniero oli lähtenyt matkalle Jerusalemissa, hän oli aikonut matkustaa meritse Joppesta Italiaan. Mutta hän muutti tämän päätöksensä sitten kun rosvot olivat ryöstäneet häneltä hänen rahansa, ja päätti kulkea maitse.

Se oli pitkä matka. Joppesta hän kulki pohjoiseen pitkin Syyrian rannikkoa. Sitten matka suuntautui länteen pitkin Vähän Aasian niemimaata. Sitten taas pohjoiseen aina Konstantinopoliin saakka. Ja sieltä hänellä oli vielä varsin pitkä matka Firenzeen asti.

Pitkin matkaa eli Raniero laupeuden lahjoilla. Enimmäkseen pyhiinvaeltajat, joita virtasi nyt suurin joukoin Jerusalemiin, antoivat hänelle osan omasta leivästänsä.

Vaikka Raniero melkein aina ratsasti yksin, eivät päivät sittenkään tuntuneet hänestä pitkiltä eikä yksitoikkoisilta. Hänen piti alituisesti vartioida kynttilänsä liekkiä, joka ei koskaan antanut hänelle hetkeksikään rauhaa. Tuulenpuuska, yksi ainoa sadepisarakin olisi voinut sen sammuttaa.

Ranieron ratsastaessa yksinäisillä teillä ja vain ajatellessa liekin vireillä pysymistä, juolahti hänen mieleensä, että hän kerran ennenkin oli nähnyt jotakin tämänkaltaista. Kerran ennen hän oli nähnyt ihmisen vartioivan jotakin, joka oli yhtä arkaa kuin kynttilän liekki.

Ensiksi se muistui niin epäselvänä hänen mieleensä, että hän epäili sitä vain uneksineensa.

Mutta yksin matkustellessaan hän kerran toisensa jälkeen tuli ajatelleeksi, että hän kerran ennenkin oli nähnyt jotakin samankaltaista.

"Tuntuu siltä, kuin en koko elämäni aikana olisi muusta kuullut puhuttavankaan", sanoi hän.

Muutamana iltana ratsasti Raniero erääseen kaupunkiin. Oli ilta, ja vaimot seisoivat talojen ovilla tähystelemässä miehiänsä. Raniero näki silloin erään, joka oli pitkä ja hoikka varreltansa ja jonka silmät

olivat vakavat. Hän muistutti Francesca degli Ubertia.

Samassa selveni Ranierolle, mitä hän oli hautonut mielessänsä. Hän ajatteli, että Francescan mielestä varmaan hänen rakkautensa oli ollut kuin liekki, jota hän aina olisi tahtonut pitää vireillä ja jota hänen täytyi alituisesti pelätä Ranieron sammuttavan. Häntä ihmetytti tuo ajatus, mutta hän tuli yhä varmemmin vakuuttuneeksi siitä, että niin todellakin oli. Ensi kertaa hän alkoi nyt ymmärtää, miksi Francesca oli jättänyt hänet.

* * * * *

Ranieron matka venyi hyvin pitkäksi, eikä vähimmin sen vuoksi, ettei hän voinut matkustaa huonolla säällä. Hän istui silloin sisällä karavaanimajassa ja vartioi liekkiä. Ne olivat kovia päiviä.

Eräänä päivänä kulkiessaan Libanonin vuoren yli Raniero huomasi rajuilman olevan tulossa. Hän kulki silloin korkealla hirveitten rotkojen ja jyrkänteiden keskellä kaukana kaikista ihmisasunnoista. Vihdoin hän keksi kallionharjalla saraseenien pyhimyshaudan. Se oli pieni neliskulmainen ja holvikattainen kivirakennus. Hän arveli parhaaksi paeta sinne.

Tuskin Raniero oli päässyt sisään, kun lumimyrsky nousi ja riehui kaksi kokonaista päivää. Samalla kertaa tuli niin hirvuisen pakkakanen, että hän oli paleltua kuoliaaksi.

Raniero tiesi, että vuorella oli kyllyksi oksia ja risuja, niin ettei hänen olisi ollut vaikea koota polttoaineita valkeaa varten. Mutta liekki, jota hän kuljetti, oli hänen mielestään siihen liian pyhä, eikä hän sillä tahtonut sytyttää muuta kuin kynttilöitä pyhän neitsyen alttarin edessä.

Rajuilma kiihtyi yhä, ja lopulta hän kuuli ukkosen äänen ja näki salaman liekehtivän.

Ja salama iski alas vuorelle aivan haudan läheisyyteen ja sytytti puun tuleen. Ja Raniero sai siten valkean sytytetyksi tarvitsematta lainata pyhää tulta.

* * * * *

Kun Raniero ratsasti aution seudun läpi Sisilian vuoristossa, loppuivat hänen kynttilänsä. Ne kynttiläkimpot, jotka hän oli tuonut mukanaan Jerusalemissa, olivat aikoja sitten käytetyt, mutta hän oli sittenkin tullut toimeen, sillä matkan varrella oli ollut kristillisiä seurakuntia, joilta hän oli kerjännyt uusia kynttilöitä.

Mutta nyt hänen varastonsa olivat loppuneet ja hän luuli matkansa tähän päättyvän.

Kun kynttilä oli palanut niin loppuun, että liekki poltti hänen sormiansa, hän hyppäsi hevosen selästä, keräsi oksia ja kuivaa ruohoa ja sytytti sen palamaan liekinlopulla. Mutta vuorella ei ollut paljon palavaa ja tuli tietenkin pian sammuisi.

Siinä istuessaan ja surressaan pyhän liekin sammumista Raniero kuuli laulua tien varrelta ja pyhiinvaeltajakulkue tuli saatossa polkua ylös, kantaen kynttilöitä käsissään. He olivat matkalla rotkolle, jossa eräs pyhä mies oli elänyt, ja Raniero seurasi heitä. Heidän joukossaan oli vanha vaimo, jonka oli vaikea astua, ja Raniero auttoi häntä ja vei hänet mukanaan vuorelle.

Kun tämä sitten kiitti häntä, pyysi Raniero hänen kynttilänsä. Ja vaimo antoi sen hänelle ja useat muutkin antoivat hänelle kynttilänsä.

Hän sammutti kynttilät ja kiiruhti polkua alas ja sytytti yhden niistä sen tulen viimeisellä hehkulla, jonka hän oli saanut pyhästä liekestä.

* * * * *

Kerran keskipäivällä oli kovin kuuma, ja Raniero oli heittäytynyt nukkumaan pensaikkoon. Hän nukkui sikeästi ja kynttilä seiso i hänen vieressään parin kiven välissä. Mutta kun Raniero oli nukkunut hetken aikaa, alkoi sataa, ja sadetta kesti varsin kauan hänen heräämättään. Kun hän vihdoin hätkähti hereille, oli maa märkänä hänen ympärillään ja hän tuskin uskalsi vilkaista kynttilään pelosta, että se olisi sammunut.

Mutta kynttilä paloi rauhallisesti ja turvallisesti sateesta huolimatta ja Raniero näki, että synnä siihen oli kaksi pientä lintua, jotka lentää leikkailivat hiukan liekin yläpuolella. Ne hyväilivät nokillaan toisiaan ja pitelivät siipiään levällään, ja siten ne olivat suojelleet liekkiä sateelta.

Raniero otti heti hatun päästään ja ripusti sen liekin yläpuolelle. Sitten hän ojensi kätensä pieniä lintuja kohti, sillä hänen teki mielensä hyväillä niitä. Eikä kumpikaan paennut häntä, vaan hän saattoi ottaa ne kiinni.

Raniero ihmetteli suuresti, etteivät linnut pelänneet häntä. Mutta hän ajatteli: Ne eivät pelkää minua siksi, että ne tietävät minun vain ajattelevan, miten voisin suojella sitä, mikä on kaikkein arinta maailmassa.

* * * * *

Raniero ratsasti Nikean lähitienoilla. Hän kohtasi silloin länsimaiden herroja, jotka johtivat apujoukkoa pyhään maahan. Tässä joukossa oli myös Robert Taillefer, kuljeskeleva ritari ja trubaduuri.

Raniero ratsasti kuluneessa kaavussaan, kynttilä kädessä, ja sotilaat alkoivat tavallisuuden mukaan huutaa: "Hullu, hullu!" Mutta Robert käski heitä vaikenemaan ja puhutteli ratsumiestä:

"Oletko ratsastanut kauan tällä tavalla?" kysyi hän häneltä.

"Olen ratsastanut tällä tavalla Jerusalemissa asti", vastasi Raniero.

"Onko kynttiläsi sammunut monta kertaa matkan varrella?"

"Kynttilässäni palaa vielä sama liekki kuin Jerusalemissa lähtiessäni", sanoi Raniero.

Silloin sanoi Robert Taillefer hänelle: "Minäkin olen yksi niitä, jotka kantavat liekkiä mukanaan, ja minä tahtoisin, että se palaisi ikuisesti. Mutta ehkäpä sinä, joka olet tuonut kynttiläsi Jerusalemissa saakka, voisit sanoa minulle, mitä minun tulisi tehdä, jotta se ei sammuisi."

Silloin Raniero vastasi: "Herra, se on raskasta työtä, vaikka se näyttää vähäiseltä. Minä en suinkaan tahtoisi kehoittaa teitä samanlaiseen yritykseen. Sillä tämä pieni liekki vaatii, ettette ajattele enää mitään muuta. Se ei salli teidän armastella, jos teillä olisi siihen halua, ettekä myöskään liekin vuoksi uskalla istahtaa juomaseuraan. Te ette saa ajatella mitään muuta kuin juuri tuota liekkiä, eikä teillä saa olla mitään muuta iloa. Mutta kaikkein eniten varoittaisin teitä lähtemästä tälle samalle matkalle, jota minä nyt olen koettanut, erittäinkin sen vuoksi, ettette hetkeksikään voi tuntea olevanne turvassa. Vaikka olisitte kuinka monesta vaarasta pelastanut liekin, ette sittenkään hetkeäkään voi olla varma, vaan teidän täytyy olla valmistunut siihen, että jo seuraavassa silmänräpäyksessä voitte sen kadottaa."

Mutta Robert Taillefer kohotti kopeasti päätään ja virkkoi: "Mitä sinä liekillesi olet tehnyt, sen minäkin voinen tehdä omalleni."

* * * * *

Raniero oli tullut Italiaan. Hän ratsasti eräänä päivänä yksinäisillä teillä korkealla vuoristossa. Silloin tuli eräs vaimo juosten hänen jäljessään ja pyysi saada tulta hänen kynttilästään. "Tuli on sammunut kotonani", sanoi hän, "ja lapseni ovat nälissään. Lainaa minulle tulta, niin että voisin lämmittää uunia ja leipoa heille leipää!"

Hän ojensi kätensä kynttilää kohti, mutta Raniero piteli sitä syrjässä, sillä hän ei tahtonut, että liekillä sytytettäisiin mitään muuta kuin pyhän neitsyen kuvan edessä olevat kynttilät.

Silloin sanoi vaimo hänelle: "Anna minulle tulta, pyhiinvaeltaja, sillä lasteni elämä on se liekki, jota minun tulee pitää vireillä!" Ja näiden sanojen johdosta antoi Raniero hänen sytyttää lamppunsa sydämen omalla liekillänsä.

Muutamia tunteja myöhemmin ratsasti Raniero erääseen kylään. Se sijaitsi korkealla vuorella, niin että siellä vallitsi kova kylmyys. Nuori talonpoika seisoi tien varrella ja näki mies paran, joka tuli ratsain, kulunut kaapu yllään. Hän riisui reippaasti päältänsä lyhyen vaippansa ja heitti sen ratsastajalle. Mutta vaippa osui suoraan kynttilään ja sammutti sen.

Raniero muisti silloin vaimon, joka oli saanut häneltä tulta. Hän kääntyi takaisin hänen luoksensa ja sai kynttilänsä uudestaan sytytetyksi pyhällä tulella.

Kun hänen piti jatkaa matkaansa, hän sanoi vaimolle: "Sinä sanot, että se liekki, jota sinun tulee hoitaa, on sinun lastesi elämä. Voitko sanoa minulle, mikä se liekki on nimeltänsä, jota minä olen kuljettanut niin pitkiä matkoja?"

"Missä sinun liekkisi sytytettiin?" kysyi vaimo.

"Se sytytettiin Kristuksen haudalla", sanoi Raniero.

"Sitten sitä ei voi nimittää muuksi kuin lempeydeksi ja ihmisrakkaudeksi", sanoi hän.

Raniero nauroi tälle vastaukselle. Hän oli mielestään kummallinen apostoli senkaltaisia hyveitä edustamaan.

* * * * *

Raniero ratsasti kaunismuotoisten, sinertävien kukkuloiden keskellä. Hän huomasi lähestyvänään Firenzeä.

Hän ajatteli, että hän nyt pian pääsisi vapaaksi liekistänsä. Hän muisti telттаansa Jerusalemissa, jonka hän oli jättänyt täynnä sotasaalista, ja urhoollisia sotilaitansa, jotka olivat jääneet Palestiinaan ja jotka tulisivat iloitsemaan, kun hän uudelleen ryhtyisi sotatoimeensa ja johdattaisi heitä voittoihin ja valloituksiin.

Silloin Raniero huomasi, ettei hän tuntenut iloa ajatellessaan kaikkea tätä, vaan että hänen ajatuksensa suuntautuivat mieluummin muualle.

Raniero huomasi silloin ensi kertaa, ettei hän enää ollut sama mies, joka oli lähtenyt Jerusalemissa matkalle. Kuljettaessaan liekkiä hänen oli täytyntä iloita kaikista, jotka olivat olleet rauhallisia ja viisaita ja laupiaita.

Hän tuli iloiseksi joka kerta ajatellessaan niitä ihmisiä, jotka työskentelivät rauhallisesti kodeissaan, ja hänen mieleensä juolahti, että hän mielellään taas asettuisi vanhaan työpajaansa Firenzessä ja valmistaisi kauniita ja taidokkaita töitä.

"Tosiaankin tämä liekki on muuttanut minut kokonaan", ajatteli hän.
"Luulenpa, että se on tehnyt minusta uuden ihmisen."

V.

Oli pääsiäisjuhla Ranieron ratsastaessa Firenzeen.

Tuskin hän oli päässyt kaupunginportista sisään, ratsastaen takaperin, hattu syvällä silmillä ja palava kynttilä kädessä, kun eräs kerjäläinen nousi pystyyn ja huusi: "Pazzo, pazzo!"

Tämän huudon johdosta hyökkäsi katupoika porttikäytävästä ja tyhjäätoimittaja, jolla ei ollut pitkään aikaan ollut muuta tehtävää kuin maata ja tähystellä taivasta, hyppäsi pystyyn. Ja molemmat alkoivat samassa huutaa: "Pazzo, pazzo!"

Kun huutajia nyt oli kolme, he pitivät aika melua herättääkseen kaikki katupojat. Nämä hyökkäsivät esiin kaikista nurkista ja koloista, ja heti kun he huomasivat Ranieron kuluneessa kaavussa kurjan hevosen selässä, hekin huusivat: "Pazzo, pazzo!"

Mutta tähän Raniero oli ennestään tottunut. Hän ratsasti hiljalleen katua myöten välittämättä huutajista.

He eivät tyytyneet vain huutamiseen, vaan yksi hypähti korkealle ja koetti puhaltaa liekin sammuksiin.

Raniero nosti kynttilän korkeammalle. Samassa hän koetti kiiruhtaa hevosta päästäkseen poikia pakoon.

Mutta he pysyivät hänen rinnallaan ja tekivät mitä ikinä vain voivat sammuttaakseen tulta.

Mitä enemmän Raniero koetti varoa liekkiä, sitä innokkaammiksi he tulivat. He hyppäsivät toistensa selkään, pullistivat poskiansa ja puhalsivat. He heittivät hatuillaan liekkiä. Mutta he eivät saaneet sitä sammumaan siksi, että heitä oli niin monta ja että he tungeksivat toistensa tiellä.

Kadulla vallitsi kauhea melu. Ikkunoissa ihmiset nauroivat. Ei kukaan säälinyt hullua, joka tahtoi varjella liekkiänsä. Oli kirkko-aika ja monta kirkkomiestä oli matkalla messuun. He pysähtyivät myöskin ja nauroivat leikkiä.

Mutta nyt Raniero nousi satulassa pystyyn voidakseen pelastaa kynttilänsä. Hän näytti hurjalta. Hattu oli vaipunut alas otsalle ja hänen kasvonsa olivat surkastuneet ja kalpeat kuin marttyyrin. Kynttilää hän piti koholla, niin korkealla kuin mahdollista.

Koko katu oli yhtenä ainoana hälinänä. Vanhemmatkin ihmiset alkoivat ottaa osaa leikkiin. Naiset huiskuttivat päähuivejaan ja miehet heiluttivat barettejaan. Kaikki yrittivät sammuttaa tulta.

Raniero ratsasti erään talon alitse, jossa oli parveke. Siinä seisoivat naiset. Hän nojautui kaiteen yli, tempasi kynttilän käteensä ja vei sen sisään.

Koko kansa ratkesi kajahtavaan nauruun ja riemuun, mutta Raniero horjahti satulassaan ja syöksyi

alas kadulle.

Mutta kun hän makasi siinä tunnottomana, hävisi väki heti kadulta.

Ei kukaan tahtonut ottaa hoitoonsa kaatunutta. Hevonen yksin jäi seisomaan hänen viereensä.

Heti kun väkijoukko oli hajonnut kadulta, tuli Francesca degli Uberti ulos talostansa palava kynttilä kädessään. Hän oli vielä kaunis, hänen piirteensä olivat hempeät ja hänen silmänsä vakavat ja syvät.

Hän astui Ranieron luo ja kumartui hänen yllensä. Raniero makasi tunnottomana, mutta samassa kun kynttilän valo osui hänen kasvoihinsa, hän liikahti ja hypähti ylös. Tuntui siltä kuin hän olisi ollut kokonaan liekin vallassa. Kun Francesca näki hänen heräävän tuntoihinsa, hän sanoi: "Tässä on kynttiläsi. Minä riistin sen sinulta nähdessäni, kuinka hartaasti koetit estää sitä sammumasta. En tiennyt muuta keinoa, miten sinua olisin auttanut."

Raniero oli pudonnut pahasti ja loukkaantunut. Mutta ei mikään voinut pidättää häntä. Hän kohosi hitaasti seisomaan. Hän tahtoi astua, mutta horjahti ja oli kaatua. Silloin hän koetti nousta hevosen selkään. Francesca auttoi häntä. "Minne sinä pyrit?" kysyi hän, kun Raniero taas istui satulassa. "Tuomiokirkkoon", sanoi hän. "Sitten minä seuraan sinua", sanoi Francesca, "sillä minä olen matkalla messuun." Ja hän talutti hänen hevostaan.

Francesca oli heti tuntenut Ranieron. Mutta Raniero ei nähnyt, kuka hän oli, sillä hän ei malttanut katsella häntä. Hän seurasi vain silmillään liekkiä.

He olivat aivan ääneti matkalla. Raniero ajatteli vain liekkiä ja miten hän sitä varjelisi näinä viimeisinä hetkinä. Francesca ei voinut puhua siksi, ettei hän tahtonut saada täyttä varmuutta siitä, mitä hän pelkäsi. Hän ei voinut uskoa muuta, kuin että Raniero oli tullut kotiin mielenvikaisena. Vaikka hän olikin siitä aivan varma, hän ei kuitenkaan tahtonut puhutella Ranieroa, jotta hän ei tulisi aivan varmaksi asiasta.

Hetken kuluttua kuuli Raniero jonkun itkevän vieressään. Hän katsoi ympärilleen ja huomasi, että nainen, joka kulki hänen vieressään, oli Francesca degli Uberti, ja tämä itki kulkiessaan. Mutta Raniero näki hänet vain hetken aikaa eikä sanonut mitään. Hän tahtoi vain ajatella liekkiänsä.

Raniero antoi kuljettaa itsensä sakariston eteen. Siinä hän nousi hevosen selästä. Hän kiitti Francescaa avusta, mutta ei vielääkään katsonut häneen, vaan ainoastaan kynttilään. Hän astui yksin sakaristoon pappien luo.

Francesca meni kirkkoon. Oli pääsiäisiltä ja kaikki kynttilät kirkon alttareilla olivat sytyttämättä surun merkiksi. Francesca arveli, että jokainen toivon liekki hänen sydämessäänkin oli nyt sammunut.

Kirkossa vallitsi suuri juhlallisuus. Monta pappia oli alttarilla. Tuomioherrat istuivat kuorissa ja piispa ylinnä muita.

Hetken kuluttua Francesca huomasi liikettä pappien parissa. Melkein kaikki, joiden ei ollut pakko olla läsnä messussa, nousivat ja menivät sakaristoon. Vihdoin meni piispakin sinne.

Kun messu oli lopussa, tuli pappi kuoriin ja alkoi puhua kansalle. Hän kertoi, että Raniero di Ranieri oli tullut Firenzeen tuoden mukanaan pyhää tulta Jerusalemissa. Hän kertoi, mitä ritari matkalla oli kestänyt ja kärsinyt. Ja hän ylisti häntä kovin.

Ihmiset kuuntelivat ihmeissään tätä. Francesca ei ollut koskaan kokenut niin ihanaa hetkeä. "Oi Jumalani", huokasi hän, "tämä on suurempi onni kuin jaksan kantaa". Kyynelet valuivat hänen silmistään hänen kuunnellessansa.

Pappi puhui kauan ja hyvin. Lopuksi hän sanoi voimakkaalla äänellä: "Meidän mielestämme voi liekin kuljettaminen tänne Firenzeen tuntua nyt hyvin vähäpätöiseltä asialta. Mutta minä sanon teille: Rukoilkaa Jumalaa, että hän antaisi Firenzelle monta ikuisen tulen kantajaa, niin Firenzestä koituisi suuri valta ja se tulisi ylistetyksi kaikkien kaupunkien joukossa!"

Kun pappi oli lopettanut puheensa, avattiin tuomiokirkon pääovet ja juhlakulkue, sellainen kuin kiireessä oli voitu saada kokoon, vaelsi sisään. Siinä oli tuomioherroja ja munkkeja ja pappeja ja he kulkivat keskikäytävää pitkin alttaria kohti. Viimeisenä astui piispa ja hänen rinnallansa Raniero samassa kaavussa, jota hän oli käyttänyt matkallaan.

Mutta kun Raniero oli astunut kirkon kynnyksen yli, nousi vanha mies ja astui häntä kohti. Se oli Oddo, sen sällin isä, joka oli ollut Ranieron työpajassa ja joka hänen tähtensä oli hirttäytynyt.

Kun tämä mies oli tullut piispan ja Ranieron kohdalle, hän kumarsi heille. Sitten hän sanoi niin

kovalla äänellä, että kaikki kirkossa-olijat sen kuulivat: "Firenzelle on suureksi kunniaksi, että Raniero on tuonut pyhää tulta Jerusalemissa. Sellaista ei koskaan ennen ole kerrottu ei kuultu. Ehkäpä moni sen vuoksi voisi väittää sitä mahdottomaksi. Sen tähden pyytäisin, että kansan annettaisiin tietää, millä Raniero on todistanut, että tämä tuli todellakin on Jerusalemissa sytytetty."

Kun Raniero kuuli nämä sanat, hän sanoi: "Jumala auttakoon nyt minua! Kuinka minulla voisi olla todisteita? Olen vaeltanut aivan yksin. Erämaat ja korvet voivat tulla todistamaan puolestani."

"Raniero on rehellinen ritari", sanoi piispa, "ja me uskomme hänen sanaansa."

"Raniero saattoi itse arvata, että epäilyksiä voisi syntyä", sanoi Oddo. "Ei suinkaan hän ole ratsastanut yksin. Hänen paashinsa voinevat todistaa hänen puolestansa."

Silloin Francesca degli Uberti kiiruhti kansanjoukosta esille ja astui Ranieron luo. "Mitä todisteita me tarvitsemme?" hän sanoi. "Kaikki Firenzen naiset tahtovat vannoa Ranieron puhuvan totta."

Silloin Raniero hymyili ja hänen kasvonsa kirkastuivat hetkeksi. Mutta sitten hän käänsi taas silmänsä ja ajatuksensa liekkiin.

Kirkossa syntyi kova melske. Toiset sanoivat, ettei Raniero saanut sytyttää kynttilöitä alttarilla, ennen kuin hänen asiansa oli todistettu. Näihin yhtyivät monet hänen vanhoista vihollisistansa.

Silloin Jacopo degli Uberti nousi ja puhui Ranieron puolesta. "Luullakseni kaikki täällä tietävät, ettei minun ja vävyini välillä ole vallinnut kovin suurta ystävyttä", sanoi hän, "mutta nyt sekä minä että minun poikani takaamme hänen puolestansa. Me uskomme, että hän on suorittanut tämän urotyön, ja me tiedämme, että se, jolle sellainen yritys on onnistunut, on viisas ja varovainen ja jalomielinen mies, jonka me ilomielin tahdomme ottaa seuraamme."

Mutta Oddo ja monet muut eivät tahtoneet antaa Ranieron nauttia sitä onnea, jota hän tavoitteli. He keräytyivät suureen joukkoon ja helposti saattoi huomata, etteivät he aikoneet luopua vaatimuksestansa.

Raniero ymmärsi, että jos nyt syntyisi taistelu, he koettaisivat päästä liekkiin käsiksi. Kiinnittäessään lujasti katseensa vastustajiinsa hän nosti kynttilän niin korkealle kuin mahdollista.

Hän näytti aivan menehtyvän väsymyksestä ja epätoivosta. Hänestä saattoi huomata, että vaikka hän tahtoi puolustautua aivan viimeiseen asti, hän sittenkin odotti vain tappiota. Mitäpä siitä, vaikka hän olisi saanut sytyttääkin kynttilät! Oddon sanat olivat olleet hänelle kuolinisku. Kun epäily kerran oli herätetty, se leviäisi ja lisääntyisi. Hänen mielestään Oddo jo oli sammuttanut liekin ikuisiksi ajoiksi.

Pieni lintu lehahti kirkkoon suuresta avonaisesta ovesta. Se lensi suoraan Ranieron kynttilään. Hän ei ennättänyt vetää sitä syrjään, vaan lintu törmäsi siihen ja sammutti liekin.

Ranieron käsivarsi painui alas ja kyyneleet tunkeutuivat hänen silmiinsä. Mutta ensi hetkessä se tuntui helpotukselta. Pahempi, jos ihmiset sen olisivat surmanneet.

Pieni lintu lensi edelleen kirkkoon liitäen typeryksissään sinne ja tänne, niinkuin linnut tekevät joutuessaan huoneeseen.

Silloin kohosi äkkiä koko kirkosta äänekäs huuto: "Lintu palaa! Pyhä liekki on sytyttänyt sen siivet!"

Pieni lintu piipitti surkeasti. Se lensi jonkin hetken kuin lepattava liekki kuorin korkean holvin alla. Sitten se vaipui alas ja putosi kuolleena madonnan alttarille.

Mutta samassa hetkessä kun lintu putosi alttarille, seisoi Ranierokin siinä. Hän oli murtanut itselleen tien kirkon läpi, ei mikään voinut häntä pidättää. Ja liekeillä, jotka polttivat linnun siipiä, hän sytytti tulet madonnan alttarin edessä.

Silloin piispa kohotti sauvansa ja huudahti: "Se oli Jumalan tahto! Jumala on todistanut hänen puolestaan!"

Ja kaikki väki kirkossa, sekä hänen ystävänsä että vastustajansa, lakkasivat epäilemästä ja ihmettelemästä. He huusivat kaikki, Jumalan ihmeestä ihastuneina: "Se oli Jumalan tahto! Jumala todisti hänen puolestansa!"

* * * * *

Ranierosta ei ole enää muuta sanottavaa kuin että hän sai nauttia suurta onnea kaiken ikänsä ja että hän oli viisas ja varovainen ja laupias. Mutta Firenzen kansa nimitti häntä aina Pazzo di Ranieriksi,

muistoksi siitä, että häntä oli luultu hulluksi. Ja tämä muuttui hänelle kunnianimeksi. Hänestä polveutui ylimyssuku, joka omaksui nimen Pazzi ja nimittää itseään samalla tavalla vielä tänäkin päivänä.

Lisäksi sopii vielä mainita, että Firenzessä tuli tavaksi viettää joka vuosi pääsiäisiltana Ranieron kotiintulon ja hänen tuomansa pyhän tulen muistojuhlaa ja että silloin annetaan aina palavan tekolinnun lentää tuomiokirkossa. Ja tätä juhlaa varmaan on vietetty vielä tänäkin vuonna, mikäli entiset tavat ovat säilyneet.

Monet arvelevat, että ne pyhän tulen kantajat, joita Firenzessä on elänyt ja jotka ovat tehneet sen yhdeksi maailman ihanimmista kaupungeista, ovat saaneet esikuvansa Ranierosta ja sen johdosta innostuneet suuria töitä suorittamaan.

Sillä sen valon vaikutusta, joka pimeinä aikoina on virrannut Jerusalemissa, ei voida mitata eikä määrätä.

End of Project Gutenberg's Legendoja Kristuksesta, by Selma Lagerlöf

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LEGENDOJA KRISTUKSESTA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States,

we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™

works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and

future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.